

Національний банк України

Консолідована фінансова звітність
за рік, що закінчився 31 грудня 2015 року

У цьому консолідованому звіті 75 сторінок

Зміст

Заява про відповідальність керівництва щодо підготовки та затвердження консолідованої фінансової звітності за рік, який закінчився 31 грудня 2015 року	1
Звіт незалежного аудитора	2
Консолідований звіт про фінансовий стан	4
Консолідований звіт про сукупні доходи	5
Консолідований звіт про рух грошових коштів	6
Консолідований звіт про зміни у власному капіталі	8
Примітки до консолідованої фінансової звітності	
1 Основна діяльність	9
2 Основи облікової політики та складання звітності	11
3 Основні оцінки та судження під час застосування принципів бухгалтерського обліку	27
4 Вплив економічної ситуації на фінансовий стан і результати діяльності Національного банку	29
5 Кошти та депозити в іноземній валюті та банківських металах	31
6 Цінні папери нерезидентів	32
7 Авуари в СПЗ	36
8 Цінні папери України	37
9 Кредити банкам та іншим позичальникам	40
10 Внутрішній державний борг	44
11 Внески в рахунок квоти МВФ	44
12 Основні засоби та нематеріальні активи	45
13 Інші активи	46
14 Кошти банків	47
15 Кошти державних та інших установ	49
16 Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	49
17 Кредити отримані	50
18 Зобов'язання перед МВФ	50
19 Інші зобов'язання	51
20 Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України	51
21 Управління капіталом	52
22 Грошові кошти та їх еквіваленти	53
23 Процентні доходи та витрати	53
24 Комісійні доходи та витрати	54
25 Інші доходи	54
26 Витрати на утримання персоналу	55
27 Адміністративно-господарські та інші витрати	55
28 Чисте збільшення резервів	55
29 Управління фінансовими ризиками	56
30 Аналіз фінансових активів і зобов'язань у розрізі концентрації географічного ризику	58
31 Кредитний ризик	60
32 Валютний ризик	61
33 Процентний ризик	63
34 Ризик ліквідності	66
35 Позабалансові зобов'язання і похідні фінансові інструменти	68
36 Справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань	69
37 Подання фінансових інструментів за категоріями оцінки	72
38 Операції зі зв'язаними сторонами	72
39 Вибуття дочірніх компаній	74
40 Розкриття значних сум за статтями активів і зобов'язань	75
41 Події, що відбулися після звітної дати	75

Національний банк України
*Заява про відповідальність керівництва щодо підготовки та затвердження
консолідованої фінансової звітності за рік, який закінчився 31 грудня 2015 року*

Керівництво несе відповідальність за підготовку консолідованої фінансової звітності, яка достовірно відображає, у всіх суттєвих аспектах, фінансовий стан Національного банку України та його дочірніх компаній станом на кінець дня 31 грудня 2015 року, а також результати їх діяльності, рух грошових коштів та зміни у капіталі за рік, який закінчився цією датою, а також за розкриття основних принципів облікової політики та іншої пояснювальної інформації, відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (надалі – “МСФЗ”).

При підготовці консолідованої фінансової звітності керівництво несе відповідальність за:

- належний вибір та застосування облікової політики;
- представлення інформації, у т.ч. даних про облікову політику, у формі, що забезпечує прийнятність, достовірність, співставність та зрозумілість такої інформації;
- розкриття додаткової інформації у випадках, коли виконання вимог МСФЗ є недостатнім для розуміння користувачами звітності того впливу, який ті чи інші угоди, а також інші події чи умови здійснюють на консолідований фінансовий стан та фінансові результати діяльності Національного банку України та його дочірніх компаній;
- ствердження про дотримання вимог МСФЗ, за умови, що будь-які суттєві відхилення розкриті та роз’яснені в консолідованій фінансовій звітності; та
- оцінку здатності Національного банку України та його дочірніх компаній продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

Керівництво також несе відповідальність за:

- створення, впровадження та підтримання у Національному банку України та його дочірніх компаніях ефективної та надійної системи внутрішнього контролю;
- ведення обліку у формі, яка б дозволяла розкрити та пояснити угоди Національного банку України та його дочірніх компаній, а також надати на будь-яку дату інформацію з достатньою точністю про консолідований фінансовий стан Національного банку України та його дочірніх компаній і забезпечити відповідність консолідованої фінансової звітності вимогам МСФЗ;
- ведення облікової документації у відповідності до законодавства України;
- застосування обґрунтовано доступних заходів щодо збереження активів Національного банку України та його дочірніх компаній;
- запобігання і виявлення випадків шахрайства та інших порушень.

Консолідована фінансова звітність за рік, який закінчився 31 грудня 2015 року, була затверджена керівництвом Національного банку України 8 квітня 2016 року.

Від імені Правління Національного банку України:

Голова
В.О. Гонтарєва

8 квітня 2016 року

Головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку
Б.В. Лукасевич

8 квітня 2016 року

ЗВІТ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТОРА

Раді та Правлінню Національного банку України:

Ми провели аудит наведеної консолідованої фінансової звітності Національного банку України та його дочірніх компаній, яка складається з консолідованого звіту про фінансовий стан на 31 грудня 2015 року і консолідованого звіту про сукупні доходи, консолідованого звіту про рух грошових коштів та консолідованого звіту про власний капітал за рік, який закінчився на зазначену дату, а також стислого викладу основних принципів облікової політики та інших пояснювальних приміток.

Відповідальність керівництва за консолідовану фінансову звітність

Керівництво відповідає за підготовку та достовірне подання цієї консолідованої фінансової звітності у відповідності до Міжнародних стандартів фінансової звітності, а також за створення такої системи внутрішнього контролю, яка, на думку керівництва, є необхідною для підготовки консолідованої фінансової звітності, що не містить суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилки.

Відповідальність аудитора

Нашою відповідальністю є висловлення думки щодо цієї консолідованої фінансової звітності за результатами проведеного нами аудиту. Ми провели аудит у відповідності до Міжнародних стандартів аудиту. Ці стандарти вимагають дотримання вимог професійної етики, а також планування та проведення аудиту для отримання достатньої впевненості в тому, що консолідована фінансова звітність не містить суттєвих викривлень.

Аудит передбачає виконання процедур для отримання аудиторських доказів щодо сум та розкриття інформації у консолідованій фінансовій звітності. Вибір процедур залежить від професійного судження аудитора, включно з оцінкою ризиків щодо суттєвих викривлень консолідованої фінансової звітності внаслідок шахрайства або помилки. Оцінка таких ризиків включає огляд системи внутрішнього контролю над підготовкою та достовірним поданням консолідованої фінансової звітності для розробки аудиторських процедур, які відповідають наявним обставинам, а не з метою висловлення думки щодо ефективності системи внутрішнього контролю Національного банку України та його дочірніх компаній. Аудит включає також оцінку відповідності використаної облікової політики та прийнятності облікових оцінок, зроблених керівництвом, а також оцінку загального подання консолідованої фінансової звітності.

Ми вважаємо, що отримали достатні та належні аудиторські докази для висловлення нашої аудиторської думки.

Висловлення думки

На нашу думку, консолідована фінансова звітність відображає достовірно в усіх суттєвих аспектах консолідований фінансовий стан Національного банку України та його дочірніх компаній на 31 грудня 2015 року, а також консолідовані фінансові результати їх діяльності та рух грошових коштів за рік, який закінчився на зазначену дату, у відповідності до Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Пояснювальний розділ

Ми звертаємо увагу на Примітку 4 до цієї консолідованої фінансової звітності. Вплив економічної кризи та політичної нестабільності, які тривають в Україні, а також їхнє остаточне врегулювання неможливо передбачити з достатньою вірогідністю, і вони можуть негативно вплинути на економіку України та операційну діяльність Національного банку України та його дочірніх компаній. Наша думка не містить застережень стосовно даного питання.

Deloitte & Touche

8 квітня 2016 року

Сертифікований аудитор

Сертифікат аудитора банків №0202,
виданий Аудиторською палатою України
24 грудня 2014 року згідно з рішенням
Аудиторської палати України № 304/2,
дійсний до 24 грудня 2019 року

Наталія Самойлова

ПрАТ «Делойт енд Туш Юкрейніан Сервісез Компані»
Україна, 01033, м. Київ, вул. Жилианська, 48, 50а

Національний банк України
 Консолідована фінансова звітність
 Консолідований звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2015 року

	Примітки	2015	2014
		(у мільйонах гривень)	
Активи			
Кошти та депозити в іноземній валюті та банківських металах	5	129 053	17 338
Цінні папери нерезидентів	6	171 610	88 118
Авуари в СПЗ	7	212	59
Монетарне золото		19 577	14 366
Цінні папери України	8	404 514	330 774
Кредити банкам та іншим позичальникам	9	65 236	81 573
Внутрішній державний борг	10	2 091	2 180
Внески в рахунок квоти МВФ	11	45 631	31 344
Основні засоби та нематеріальні активи	12	6 269	7 196
Інші активи	13	5 006	4 321
Усього активів		849 199	577 269
Зобов'язання			
Банкноти та монети в обігу		308 237	304 811
Кошти банків	14	31 041	28 895
Кошти державних та інших установ	15	51 319	14 648
Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до бюджету	20	38 164	61 803
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	16	89 747	19 609
Кредити отримані	17	31 283	–
Зобов'язання перед МВФ	18	176 142	65 615
Інші зобов'язання	19	420	1 346
Усього зобов'язань		726 353	496 727
Власний капітал			
Статутний капітал		100	100
Загальні та інші резерви		39 185	23 993
Резерви переоцінки активів і зобов'язань		83 526	56 420
Усього власного капіталу	21	122 811	80 513
Неконтрольована частка		35	29
Усього капіталу		122 846	80 542
Усього пасивів		849 199	577 269

Затверджено до випуску та підписано від імені Правління Національного банку України 8 квітня 2016 року.

Голова

В. О. Гонтарєва

Головний бухгалтер – директор
 Департаменту бухгалтерського обліку

 Б. В. Лукасевич

Національний банк України
Консолідована фінансова звітність
Консолідований звіт про сукупні доходи за 2015 рік

	Примітки	2015	2014
<i>(у мільйонах гривень)</i>			
Процентні доходи	23	61 627	37 629
Процентні витрати	23	(10 531)	(1 319)
Чистий процентний дохід до вирахування резервів		51 096	36 310
Чисте збільшення резервів за кредитами банкам та іншим позичальникам	28	(7 931)	(26 856)
Чистий процентний дохід після вирахування резервів		43 165	9 454
Комісійні доходи	24	343	436
Комісійні витрати	24	(312)	(16)
Чистий комісійний дохід	24	31	420
Результати від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями в іноземній валюті та монетарному золоті		34 727	88 866
Результати від операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю		2 874	2 295
Результати від операцій з фінансовими інструментами, крім операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю		1 894	(15)
Інші доходи	25	2 508	538
Усього чистих доходів		85 199	101 558
Витрати на утримання персоналу	26	(1 785)	(2 248)
Витрати, пов'язані з виготовленням банкнот, монет, сувенірної та іншої продукції		(1 261)	(1 184)
Адміністративно-господарські та інші витрати	27	(842)	(951)
Відновлення/(зменшення) корисності активів Національного банку України, що розміщені на тимчасово окупованих територіях	12, 13,19	20	(1 042)
Чисте зменшення/(збільшення) резервів за іншими активами	28	1	(52)
Прибуток до оподаткування		81 332	96 081
Витрати з податку на прибуток дочірніх компаній		(7)	(1)
Прибуток за рік		81 325	96 080
Інші сукупні доходи, які не підлягають перекласифікації як складові прибутків або збитків у наступних періодах:			
Переоцінка банківських металів		22	1 042
Інші сукупні доходи за рік		22	1 042
Разом сукупні доходи за рік		81 347	97 122
Прибуток за рік, який належить:			
Національному банку України		81 319	96 079
неконтрольованій частці		6	1
		81 325	96 080
Сукупні доходи, які належать:			
Національному банку України		81 341	97 121
неконтрольованій частці		6	1
		81 347	97 122

Затверджено до випуску та підписано від імені Правління Національного банку України 8 квітня 2016 року.

Голова

В. О. Гонтарєва

Головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку

Б. В. Лукасевич

Директор Департаменту фінансового контролінгу

О. В. Стринжа

Примітки, подані на сторінках 9 – 75, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності

Національний банк України
Консолідована фінансова звітність
Консолідований звіт про рух грошових коштів за 2015 рік

	Примітки	2015	2014 (скориговано)
<i>(у мільйонах гривень)</i>			
Операційна діяльність			
Прибуток за рік		81 325	96 080
Коригування:			
Знос та амортизація	12	577	588
Чисте збільшення резервів за активами	28	7 930	26 908
Коригування процентних доходів за знеціненими кредитами, що надані банкам	9	387	1 979
Зміна в нарахованих доходах		(5 030)	(5 119)
Зміна в нарахованих витратах		(260)	(132)
Ефект реструктуризації ОЗДП		507	–
Результат переоцінки операцій з похідними фінансовими інструментами		(1 467)	–
Результат переоцінки боргових цінних паперів, що обліковуються за справедливою вартістю		(1)	855
Нереалізований результат переоцінки фінансових активів і зобов'язань в іноземній валюті та монетарному золоті (Відновлення)/Зменшення корисності активів Національного банку України, що розміщені на тимчасово окупованих територіях		(37 084)	(88 969)
Інший рух коштів, що не є грошовим		12	9
Чистий грошовий прибуток до зміни операційних активів та зобов'язань		46 876	33 241
Чисте зменшення/(збільшення) кредитів банкам та іншим позичальникам		7 963	(45 109)
Погашення внутрішнього державного боргу	10	132	132
Чисте зменшення/(збільшення) інших активів		760	(9 862)
Кошти банків на вимогу (крім нарахованих відсотків)		3 078	(19 445)
Кошти державних та інших установ		27 394	4 532
Чисте зменшення інших зобов'язань		(921)	(1 246)
Чисте надходження/ (вибуття) грошових коштів від операційної діяльності до перерахування коштів до Державного бюджету України		85 282	(37 757)
Перерахування коштів до Державного бюджету України	20	(61 803)	(22 807)
Чисте надходження/(вибуття) грошових коштів від операційної діяльності		23 479	(60 564)
Інвестиційна діяльність			
Чисте (збільшення)/зменшення розміщених строкових депозитів		(17 380)	5 894
Чисте (збільшення)/зменшення цінних паперів нерезидентів		(48 529)	79 519
Придбання цінних паперів України		(91 581)	(162 456)
Продаж та погашення цінних паперів України		25 057	14 438
(Придбання)/продаж монетарного золота		(126)	848
Інвестиції в асоційовані компанії		2	–
Придбання основних засобів та нематеріальних активів		(182)	(993)
Чисте вибуття грошових коштів від інвестиційної діяльності		(132 739)	(62 750)

Примітки, подані на сторінках 9 – 75, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності

Національний банк України
Консолідована фінансова звітність
Консолідований звіт про рух грошових коштів за 2015 рік (продовження)

	Примітки	2015	2014 (скориговано)
<i>(у мільйонах гривень)</i>			
Фінансова діяльність			
Випуск банкнот та монет в обіг		3 426	42 941
Погашення зобов'язань перед МВФ		(9 259)	(10 332)
Надходження коштів від отриманих кредитів МВФ		63 811	13 940
Чиста зміна залучених строкових депозитів		(448)	434
Чиста зміна депозитних сертифікатів, що емітовані Національним банком України		69 574	16 468
Інші кредити отримані		31 315	—
Чисте надходження грошових коштів від фінансової діяльності		<u>158 419</u>	<u>63 451</u>
Вплив зміни курсів іноземних валют на грошові кошти та їх еквіваленти		45 278	24 847
Чисте збільшення/(зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів		94 437	(35 016)
Грошові кошти та їх еквіваленти			
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок звітного року	22	<u>17 212</u>	<u>52 228</u>
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець звітного року	22	<u>111 649</u>	<u>17 212</u>

Затверджено до випуску та підписано від імені Правління Національного банку України 8 квітня 2016 року.

Голова

 В. О. Гонтарєва

Головний бухгалтер – директор
 Департаменту бухгалтерського обліку

 Б. В. Лукасевич

Національний банк України
Консолідована фінансова звітність
Консолідований звіт про зміни у власному капіталі за 2015 рік

Примітки	Статутний капітал	Загальні та інші резерви	Резерв переоцінки активів і зобов'язань	Усього власного капіталу	Некон-трольована частка	Усього капіталу
	(у мільйонах гривень)					
Залишок на 01 січня 2014 року	<u>100</u>	<u>33 474</u>	<u>22 542</u>	<u>56 116</u>	<u>28</u>	<u>56 144</u>
Усього сукупних доходів за 2014 рік	–	96 079	1 042	97 121	1	97 122
Реалізований результат переоцінки за проданими банківськими металами	20	–	119	(119)	–	–
Реалізований результат переоцінки за проданими цінними паперами і ф'ючерсами	20	–	292	(292)	–	–
Спрямування нереалізованих результатів від переоцінки цінних паперів до резерву переоцінки	20	–	(242)	242	–	–
Спрямування нереалізованих результатів від переоцінки активів і зобов'язань в іноземній валюті та монетарному золоті до резервів переоцінки	20	–	(34 042)	34 042	–	–
Перерахування коштів до Державного бюджету України	20	–	(9 884)	(1 037)	(10 921)	(10 921)
Зобов'язання Національного банку України з перерахування прибутку до розподілу за 2014 рік до Державного бюджету України	20	–	(61 803)	–	(61 803)	(61 803)
Залишок на 31 грудня 2014 року	100	23 993	56 420	80 513	29	80 542
Усього сукупних доходів за 2015 рік	–	81 319	22	81 341	6	81 347
Вибуття дочірніх компаній	39	–	(879)	–	–	(879)
Реалізований результат переоцінки за проданими банківськими металами	20	–	9	(9)	–	–
Реалізований результат переоцінки за проданими цінними паперами і ф'ючерсами	20	–	188	(188)	–	–
Спрямування нереалізованих результатів від переоцінки цінних паперів до резерву переоцінки	20	–	(110)	110	–	–
Спрямування нереалізованих доходів за операціями з похідними фінансовими інструментами до резерву переоцінки	20	–	(1 467)	1 467	–	–
Спрямування нереалізованих результатів від переоцінки активів і зобов'язань в іноземній валюті та монетарному золоті до резервів переоцінки	20	–	(25 704)	25 704	–	–
Зобов'язання Національного банку України з перерахування прибутку до розподілу за 2015 рік до Державного бюджету України	20	–	(38 164)	–	(38 164)	(38 164)
Залишок на 31 грудня 2015 року	100	39 185	83 526	122 811	35	122 846

Затверджено до випуску та підписано від імені Правління Національного банку України 8 квітня 2016 року.

Голова

В. О. Гонтарева

Головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку

Б. В. Лукасевич

Примітки, подані на сторінках 9 – 75, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності

1 Основна діяльність

Національний банк України (далі – “Національний банк”) є центральним банком України і здійснює свою діяльність відповідно до Конституції України, Закону України “Про Національний банк України” та інших законодавчих актів України. Згідно із законодавством України основною функцією Національного банку є забезпечення стабільності грошової одиниці України. При виконанні своєї основної функції Національний банк має виходити із пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в державі. Національний банк сприяє дотриманню стабільності банківської системи, а також додержанню стійких темпів економічного зростання та підтримує економічну політику Кабінету Міністрів України за умови, якщо це не перешкоджає досягненню цінової стабільності.

Національний банк не має на меті отримання прибутку. Фінансові результати діяльності Національного банку, а також структура його активів, зобов'язань і капіталу визначаються функціями Національного банку як особливого центрального органу державного управління.

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” Національний банк виконує такі основні функції:

- відповідно до Основних засад грошово-кредитної політики, розроблених Радою Національного банку, визначає та проводить грошово-кредитну політику;
- монопольно здійснює емісію національної валюти України та організовує її обіг;
- забезпечує накопичення та зберігання міжнародних (золотовалютних) резервів (далі – міжнародні резерви) і здійснення операцій з ними та банківськими металами;
- є кредитором останньої інстанції для банків і організовує систему рефінансування;
- здійснює банківське регулювання та нагляд на індивідуальній та консолідованій основі;
- представляє інтереси України в центральних банках інших держав, міжнародних банках та інших кредитних установах, де співробітництво здійснюється на рівні центральних банків;
- здійснює інші функції у фінансово-кредитній сфері в межах компетенції, визначеної Законом України “Про Національний банк України”.

Згідно із Законом України “Про Національний банк України” Національний банк надає кредити банкам для підтримки ліквідності, купує та продає на відкритому ринку цінні папери, валютні цінності, дорогоцінні метали, продає пам'ятні монети з дорогоцінних і недорогоцінних металів на внутрішньому і зовнішньому ринках, виконує операції з обслуговування державного боргу, пов'язані з розміщенням державних цінних паперів, їх погашенням і виплатою доходів за ними, веде рахунки Державної казначейської служби України, рахунки міжнародних організацій та здійснює інші операції, необхідні для забезпечення виконання своїх функцій. Національний банк також виконує функції депозитарію державних цінних паперів України.

Статутний капітал Національного банку є державною власністю.

Відповідно до Конституції України основними завданнями Ради Національного банку є розроблення Основних засад грошово-кредитної політики та здійснення контролю за проведенням грошово-кредитної політики. Крім того, відповідно до Закону України “Про Національний банк України” Рада Національного банку затверджує щорічно кошторис адміністративних витрат Національного банку на наступний рік, приймає рішення про спрямування прибутку до розподілу на збільшення статутного капіталу Національного банку та формування резервів, які є джерелом фінансування інвестицій, що спрямовуються на забезпечення діяльності Національного банку, приймає рішення про збільшення розміру статутного капіталу Національного банку, затверджує річну фінансову звітність Національного банку, звіт про виконання кошторису адміністративних витрат та розподіл прибутку до розподілу, затверджує рішення Правління Національного банку про участь Національного банку в міжнародних фінансових організаціях, а також виконує інші функції відповідно до своїх повноважень, визначених законодавством України.

До структури Національного банку входять центральний апарат, відокремлені підрозділи (Центральне сховище, Державна скарбниця України, Центральна розрахункова палата, Банкнотно-монетний двір, Група управління проектами міжнародних кредитних ліній та Фабрика банкнотного паперу) та юридичні особи, створені Національним банком для забезпечення його діяльності, які здійснюють діяльність виключно в межах завдань та функцій Національного банку, встановлених Законом України “Про Національний банк України” (на 31 грудня 2014 року до системи Національного банку входили 25 управлінь на території України, а також Головне господарське управління, Центральне сховище, Державна скарбниця України, Група управління проектами міжнародних кредитних ліній, Центральна розрахункова палата, Банкнотно-монетний двір, Фабрика банкнотного паперу).

1 Основна діяльність (продовження)

Дочірньою установою Національного банку є ПАТ “РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР З ОБСЛУГОВУВАННЯ ДОГОВОРІВ НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ”, частка участі Національного банку в статутному капіталі якого становить 77,79%. На 31 грудня 2014 року дочірніми установами Національного банку були Українська академія банківської справи (м. Суми), Університет банківської справи (м. Київ), ТОВ “Банківське телебачення”, які перебували у повній власності Національного банку (примітка 39), та ПАТ “РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР З ОБСЛУГОВУВАННЯ ДОГОВОРІВ НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ”, частка участі Національного банку в статутному капіталі якого становила 77,79%.

Статутний капітал Розрахункового центру становить 153,1 мільйона гривень, який складається з простих іменних акцій номінальною вартістю 1 000 гривень кожна.

Винятковою компетенцією Розрахункового центру є проведення грошових розрахунків за правочинами щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів, вчинених на фондовій біржі та поза фондовою біржею, якщо проводяться розрахунки за принципом “поставка цінних паперів проти оплати”. Розрахунковий центр відкриває та веде грошові рахунки учасників фондового ринку. Також забезпечує виплату доходу за цінними паперами, номінальної вартості під час погашення цінних паперів та здійснення емітентом інших корпоративних операцій, у тому числі за тими цінними паперами, що розміщені та обертаються за межами України.

Відповідно до Закону України від 04.07.2013 № 399-VII “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо повернення державного контролю та виробництва державними підприємствами документів та бланків, які потребують використання спеціальних елементів захисту” Національному банку передано в управління Державне підприємство “Поліграфкомбінат “Україна” по виготовленню цінних паперів” (далі – Поліграфкомбінат).

Національний банк застосував судження та здійснив аналіз щодо дотримання критеріїв контролю відповідно до МСФЗ 10 “Консолідована фінансова звітність” стосовно Поліграфкомбінату. Національний банк має владні повноваження щодо Поліграфкомбінату, однак не зазнає ризиків або не має права щодо змінних результатів його діяльності та є агентом, а не принципалом стосовно Поліграфкомбінату. На підставі таких суджень зроблено висновок про те, що Національний банк не здійснює контролю за Поліграфкомбінатом та відповідно Поліграфкомбінат не було консолідовано під час складання цієї консолідованої фінансової звітності.

Національний банк є засновником Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку. Національний банк здійснює адміністрування, управління активами та зберігання активів Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку.

Національний банк провів аналіз наявності контролю необхідного для консолідації відповідно до МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність» стосовно Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку. Національний банк є засновником, проте не зазнає ризиків або не має права щодо змінних результатів його діяльності. Відповідно МСФЗ 10, Національний банк не має контролю над Корпоративним недержавним пенсійним фондом. Відповідно Корпоративний недержавний пенсійний фонд не було консолідовано під час складання цієї консолідованої фінансової звітності.

Інвестиції Національного банку в асоційовані компанії станом на 31 грудня 2015 та 2014 років представлені Німецько-Українським фондом та Публічним акціонерним товариством “Національний депозитарій України”.

Німецько-Український фонд (далі – НУФ) заснований Кабінетом Міністрів України в особі Міністерства фінансів України, Національним банком і Німецькою кредитною установою для відбудови (KfW), зареєстрованою в Німеччині. Основною сферою діяльності НУФ є підвищення конкурентоспроможності малих та середніх підприємств України шляхом їх фінансування через уповноважені українські банки-учасники (з використанням коштів НУФ). Відповідно до статуту НУФ не має на меті отримання прибутку. Прибуток НУФ спрямовується на збільшення кредитних ресурсів для малих і середніх підприємств.

1 Основна діяльність (продовження)

Публічне акціонерне товариство “Національний депозитарій України” (далі – Національний депозитарій) засноване Національним банком, Національною комісією з цінних паперів і фондового ринку та іншими учасниками фондового ринку. Згідно зі статутом Національний депозитарій проводить діяльність із депозитарного обліку та обслуговування обліку цінних паперів і корпоративних операцій емітента на рахунках у цінних паперах клієнтів.

Станом на 31 грудня 2015 року Національний банк володіє 2 580 простими іменними акціями Національного депозитарію номінальною вартістю 10 000 гривень кожна, загальною номінальною вартістю 25,8 мільйона гривень (у 2014 році – 2 580 простими іменними акціями Національного депозитарію номінальною вартістю 10 000 гривень кожна, загальною номінальною вартістю 25,8 мільйона гривень).

2 Основи облікової політики та складання звітності

Консолідована фінансова звітність Національного банку складена відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ), затверджених Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Ця консолідована фінансова звітність була підготовлена на основі припущення, що Національний банк є організацією, здатною продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

Ця консолідована фінансова звітність була складена за принципом оцінки за собівартістю, за винятком фінансових активів, класифікованих як фінансові активи з відображенням переоцінки як прибутку або збитку, які оцінюються за справедливою вартістю. Консолідована фінансова звітність представлена в національній валюті України – гривні, що є функціональною валютою та валютою представлення консолідованої фінансової звітності. Консолідована фінансова звітність Національного банку складається в мільйонах гривень.

Основа консолідації

Консолідована фінансова звітність складається з фінансової звітності Національного банку та його дочірніх компаній станом на 31 грудня 2015 року.

Дочірні компанії включають компанії, які контролюються Національним банком. Наявність контролю визначається в разі виконання одночасно таких умов:

- наявність владних повноважень стосовно об’єкта інвестування;
- права щодо змінних результатів діяльності об’єкта інвестування та можливість зазнавати ризиків;
- спроможність використовувати свої владні повноваження щодо об’єкта інвестування з метою впливу на результати Національного банку.

Дочірні компанії повністю консолідуються починаючи з дати фактичного отримання Національним банком контролю за ними (яка, як правило, є датою придбання) і консолідація припиняється починаючи з дати втрати контролю.

Зміна частки участі в дочірній компанії без втрати контролю обліковується як операція з капіталом. Збитки дочірньої компанії відносяться на неконтрольовану частку участі, навіть якщо це призводить до виникнення від’ємного залишку.

Якщо Національний банк втрачає контроль над дочірньою компанією, то він припиняє визнання активів та зобов’язань дочірньої компанії (у тому числі відповідного гудвілу), балансової вартості неконтрольованої частки участі, визнає справедливую вартість отриманої винагороди, справедливую вартість інвестиції, що залишається, а також результат операції у складі прибутків або збитків, перекласифіковує частку Національного банку в компонентах, що раніше були визнані у складі іншого сукупного доходу, до складу прибутків або збитків. У випадку вибуття дочірньої компанії шляхом передачі контролю державі в особі Кабінету міністрів чи інших державних органів та установ результат такої операції відображається у капіталі.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Під час консолідації звітності дочірніх компаній виключаються всі залишки за внутрішньосистемними операціями, у тому числі суми доходів і витрат за операціями між дочірніми компаніями. Національний банк і його дочірні компанії застосовують єдину облікову політику для складання консолідованої фінансової звітності. Фінансову звітність дочірніх компаній складено за той самий звітний період, що і консолідовану звітність Національного банку.

Інвестиції в асоційовані компанії

Асоційовані компанії – це компанії, на діяльність яких Національний банк має суттєвий вплив. Суттєвий вплив – це повноваження брати участь у прийнятті рішень з фінансової та операційної політики об'єкта інвестицій, але не контроль чи спільний контроль за фінансовою та операційною політикою.

Інвестиції в асоційовані компанії відображаються за методом участі в капіталі і включаються до статті “Інші активи”. Подальші зміни в балансовій вартості відображають зміни частки Національного банку в чистих активах асоційованої компанії, що відбулися після придбання. Частка Національного банку в прибутках або збитках асоційованих компаній з часу здійснення інвестицій визнається в складі інших доходів або витрат консолідованого звіту про сукупний дохід. Частка Національного банку в інших змінах капіталу асоційованих компаній, що відбулися з часу здійснення інвестицій, визнається у складі консолідованих звітів про сукупні доходи та про власний капітал. Проте, якщо частка Національного банку у збитках асоційованої компанії дорівнює або перевищує його частку участі в асоційованій компанії, то Національний банк не визнає подальших збитків, за винятком випадків, коли він має зобов'язання здійснювати платежі асоційованій компанії або від її імені.

Основні методи оцінки

Фінансові активи та зобов'язання відображаються за справедливою вартістю або амортизованою собівартістю залежно від їх класифікації.

Справедлива вартість – це ціна, яка була б отримана за продаж активу або сплачена за передавання зобов'язання у звичайній операції на головному (або найсприятливішому) ринку на дату оцінки за поточних ринкових умов (тобто вихідна ціна) незалежно від того, чи спостерігається така ціна безпосередньо, чи оцінена за допомогою іншої методики оцінювання.

Ринок, на якому Національний банк, як правило, здійснює операції продажу активу або передавання зобов'язання, приймається за головний ринок або, якщо немає головного ринку, за найсприятливіший ринок. У Національного банку має бути доступ до основного або найсприятливішого ринку на дату оцінки. Національний банк оцінює справедливую вартість активу або зобов'язання, користуючись припущеннями, якими користувалися б учасники ринку, складаючи ціну активу або зобов'язання, та припускаючи, що учасники ринку діють у своїх економічних інтересах.

Якщо для активу або зобов'язання є головний ринок, то оцінка справедливої вартості представляє ціну на такому ринку (незалежно від того, чи ця ціна є безпосередньо відкритою, чи її оцінку отримано за іншою методикою оцінювання), навіть якщо ціна на іншому ринку є потенційно сприятливішою на дату оцінки.

Для визначення справедливої вартості фінансових інструментів, щодо яких немає інформації про ринкові ціни із зовнішніх джерел, використовуються такі методики оцінки, як дисконтування грошових потоків та аналіз фінансової інформації про об'єкти інвестування. Застосування методик оцінки може потребувати припущень, що не підкріплені ринковими даними. У цій консолідованій фінансовій звітності інформація розкривається в тих випадках, за яких заміна такого припущення можливим альтернативним варіантом може призвести до суттєвої зміни сум прибутку, доходів, витрат, загальної суми активів чи зобов'язань.

Національний банк застосовує методики оцінювання, що відповідають обставинам та для яких є достатньо даних, щоб оцінити справедливую вартість, максимізуючи використання доречних відкритих вхідних даних та мінімізуючи використання закритих вхідних даних.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Усі активи та зобов'язання, справедлива вартість яких оцінюється або розкривається у консолідованій фінансовій звітності, класифікуються в межах ієрархії рівнів справедливої вартості, що описана нижче, на підставі вхідних даних найнижчого рівня, які є суттєвими для оцінки справедливої вартості в цілому:

рівень 1 – ціни котирування ідентичних активів або зобов'язань на активному ринку (без будь-яких коригувань);

рівень 2 – моделі оцінки, у яких суттєві для оцінки справедливої вартості в цілому вхідні дані, що належать до найнижчого рівня ієрархії, є прямо або опосередковано спостережуваними на ринку;

рівень 3 – моделі оцінки, у яких суттєві для оцінки справедливої вартості в цілому вхідні дані, що належать до найнижчого рівня ієрархії, не спостерігаються на ринку.

Витрати на проведення операції – витрати на придбання, випуск або вибуття фінансового активу чи фінансового зобов'язання, які не були б сплачені, якби операція не відбулася. Витрати на проведення операції не включають премій або дисконтів за борговими інструментами, витрат на фінансування, внутрішніх адміністративних витрат чи витрат на зберігання.

Амортизована собівартість – це сума, за якою фінансовий актив чи фінансове зобов'язання оцінюється під час первісного визнання, мінус виплати основної суми плюс або мінус накопичена амортизація будь-якої різниці між цією первісною сумою та сумою погашення, розрахована із застосуванням методу ефективної процентної ставки, та мінус будь-яке зменшення вартості фінансових активів унаслідок знецінення.

Метод ефективної процентної ставки – метод обчислення амортизованої собівартості фінансового активу або фінансового зобов'язання та розподілу доходів чи витрат від відсотків на відповідний період. Ефективна процентна ставка – це ставка, за якою очікувані майбутні грошові виплати або надходження (без урахування майбутніх збитків, пов'язаних із фінансовими активами) точно дисконтуються протягом очікуваного терміну дії фінансового інструменту або у відповідних випадках протягом коротшого терміну до чистої балансової вартості фінансового активу або фінансового зобов'язання.

Операції в іноземній валюті та монетарному золоті

Монетарні активи і зобов'язання в іноземній валюті та монетарне золото первісно визнаються за офіційним курсом гривні до іноземних валют (золота) на дату розрахунку – дату визнання активів і зобов'язань і надалі переоцінюються під час кожної зміни офіційного курсу*.

Монетарні активи і зобов'язання в іноземній валюті та монетарне золото відображаються в консолідованій фінансовій звітності за офіційним курсом гривні до іноземних валют (золота), установленим Національним банком на дату складання консолідованого звіту про фінансовий стан.

Монетарне золото – це запаси золота у зливках світового стандарту не нижче 995 проби, що належить Національному банку України та входять до складу міжнародних резервів. Операції з монетарним золотом можуть здійснюватися тільки між органами грошово-кредитного регулювання різних країн, або між цими органами та міжнародними фінансово-кредитними установами.

Золото, що належить Національному банку, але не є резервним активом, до монетарного не включається.

---

* Станом на 31 грудня 2015 та 2014 років офіційний курс гривні до долара США встановлюється за курсом, який визначається як середньозважений курс продавців і покупців, що склався за даними Системи підтвердження угод на міжбанківському валютному ринку України Національного банку в день установлення офіційного курсу. Офіційний курс гривні до інших іноземних валют встановлюється на підставі інформації про офіційний курс гривні до долара США та про щоденний фіксинг курсів валют до євро Європейського центрального банку. Станом на 31 грудня 2015 року офіційний курс гривні до долара США встановлюється кожного робочого дня на 00.00 за київським часом (станом на 31 грудня 2014 року офіційний курс гривні до долара США встановлювався кожного робочого дня після 12.00 за київським часом).

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Монетарне золото обліковується за масою в тройських унціях і його вартістю в гривнях за офіційним курсом Національного банку. Офіційний курс розраховується на підставі інформації про ціни на золото, визначені (зафіксовані) учасниками Лондонської асоціації ринку дорогоцінних металів та офіційного курсу гривні до долара США.

Золото, яке розміщене в іноземних банках і на яке нараховуються проценти, уключається до складу коштів та депозитів в іноземній валюті та банківських металах та відображається в консолідованій фінансовій звітності за офіційним курсом гривні до іноземних валют на дату складання консолідованого звіту про фінансовий стан.

Основні офіційні курси гривні до іноземних валют, за якими відображені монетарні статті консолідованого звіту про фінансовий стан, та монетарного золота були такими:

	31 грудня 2015 року (у гривнях)	31 грудня 2014 року (у гривнях)
1 долар США	24,000667	15,768556
1 СПЗ	33,258458	22,845563
1 євро	26,223129	19,232908
1 тройська унція золота	25 440,707	18 827,656

Результати переоцінки монетарних активів і зобов'язань в іноземній валюті та монетарному золоті, а також золота, яке розміщене в іноземних банках, у зв'язку зі зміною офіційного курсу гривні до іноземних валют та золота включаються до складу фінансових результатів консолідованого звіту про сукупні доходи в тому періоді, у якому вони виникли.

Операції з Міжнародним валютним фондом

У відносинах України з Міжнародним валютним фондом (далі – МВФ) Національний банк виконує функції депозитарію і фіскального агента в частині отриманих ним коштів. У консолідованій фінансовій звітності Національного банку відображаються всі суми вимог України до МВФ і зобов'язань перед МВФ у частині отриманих Національним банком коштів. Сума відповідних активів уключає авуари в спеціальних правах запозичення (далі – СПЗ) та внески в рахунок квоти МВФ. Сума відповідних зобов'язань уключає вартість цінних паперів, випущених на користь МВФ Національним банком за квотою і як фіскальним агентом за його запозиченнями, а також кошти на рахунках МВФ № 1 та № 2. Рахунок № 1 призначений для проведення операцій з МВФ, уключаючи сплату внесків за квотою, купівлю і викуп коштів. Рахунок № 2 використовується для розрахунків за операціями МВФ у валюті України.

Активи та зобов'язання, номіновані в СПЗ, у тому числі внески в рахунок квоти МВФ, перераховуються в гривні за офіційним курсом гривні до СПЗ на дату консолідованого звіту про фінансовий стан. Офіційний курс гривні до СПЗ розраховується на підставі інформації про курс СПЗ до долара США, установлений МВФ, та про офіційний курс гривні до долара США, установлений Національним банком.

Доходи, отримані за авуарами в СПЗ, відображаються як процентні доходи, а витрати, сплачені за користування коштами МВФ, відображаються як процентні та комісійні витрати в консолідованому звіті про сукупні доходи. Невідшкодована комісія за домовленістю про купівлю СПЗ відображається як комісійні витрати. Амортизація витрат, пов'язаних з операціями з МВФ, здійснюється із застосуванням ефективної процентної ставки та відображається як процентні витрати.

Операції з фінансовими інструментами

Фінансові активи Національного банку залежно від наміру їх придбання класифікуються таким чином:

Кошти та депозити в іноземній валюті

Кошти та депозити в іноземній валюті визнаються, коли Національний банк розміщує кошти в іноземній валюті в банках-контрагентах без наміру подальшої торгівлі ними. Ці кошти не пов'язані з похідними інструментами, не котируються на ринку і підлягають поверненню на вимогу, на фіксовану дату або дату, яка може бути визначена.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю

До цієї категорії належать цінні папери, які не відповідають критеріям оцінки за амортизованою собівартістю. Національний банк управляє групою таких фінансових інструментів відповідно до задокументованої моделі діяльності, що використовується для управління фінансовими активами Національного банку і яка передбачає продаж таких цінних паперів у короткостроковій перспективі.

Справедлива вартість цих цінних паперів визначається ринковим котируванням на головному або найсприятливішому ринку. Цінні папери цієї категорії можуть бути перекласифіковані в цінні папери за амортизованою собівартістю в разі зміни моделі діяльності.

Боргові цінні папери, що обліковуються за амортизованою собівартістю

До цієї категорії належать цінні папери, стосовно яких виконуються обидві такі умови:

цінні папери утримуються в межах моделі діяльності, що використовується для управління фінансовими активами Національного банку, відповідно до якої цінні папери утримуються для отримання грошових потоків згідно з умовами їх випуску;

договірні умови передбачають виникнення на визначені дати грошових потоків, які виключно є платежами щодо погашення номінальної вартості та процентів за цінними паперами.

Реструктуризація боргових цінних паперів

Реструктуризація боргу за цінними паперами відображається у консолідованій фінансовій звітності шляхом припинення визнання балансової вартості на дату реструктуризації попередньо визнаних боргових цінних паперів, та визнання справедливої вартості на дату реструктуризації нових фінансових інструментів, за умов виконання критеріїв припинення визнання та визнання фінансових активів, наведених у МСФЗ.

Різниця між балансовою вартістю попередньо визнаних боргових цінних паперів та справедливою вартістю нових фінансових інструментів відображається у складі консолідованого звіту про сукупні доходи того періоду, у якому відбувається реструктуризація.

Інструменти капіталу, що обліковуються за справедливою вартістю

До цієї категорії належать інвестиції до статутних капіталів компаній, які не є асоційованими або дочірніми. За відсутності інформації для визначення справедливої вартості інструментів капіталу, собівартість є найкращою оцінкою справедливої вартості. Тому справедлива вартість інвестицій в акції Міждержавного банку та Чорноморського банку торгівлі та розвитку визначається як собівартість, тобто дорівнює балансовій вартості.

Кредити, надані банкам та іншим позичальникам

Кредити, надані банкам та іншим позичальникам, визнаються, якщо Національний банк надає кошти контрагентам – банкам та іншим позичальникам з метою отримання договірних грошових потоків, які виключно є платежами щодо погашення основної суми боргу та процентів. Ці кредити не пов'язані з похідними інструментами, не котируються на ринку і підлягають поверненню на фіксовану дату або дату, яка може бути визначена.

Внутрішній державний борг

Внутрішній державний борг – це заборгованість за кредитами, що надані Уряду України. За цими кредитами очікується отримання договірних грошових потоків, які виключно є платежами щодо погашення основної суми боргу та процентів. Внутрішній державний борг первісно визнається за справедливою вартістю та обліковується за амортизованою собівартістю.

Похідні фінансові інструменти

До похідних фінансових інструментів належать похідні цінні папери, операції своп, форвардні та ф'ючерсні операції. Похідні фінансові інструменти первісно визнаються за справедливою вартістю на дату укладення угоди і в подальшому переоцінюються за справедливою вартістю. Усі похідні фінансові інструменти відображаються як активи, якщо їх справедлива вартість позитивна, і як зобов'язання, якщо їх справедлива вартість від'ємна.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Зміна справедливої вартості похідних фінансових інструментів включається до складу фінансових результатів консолідованого звіту про сукупні доходи в тому періоді, у якому вони виникли.

Визнання та оцінка фінансових інструментів

Визнання фінансових інструментів здійснюється таким чином:

операції з фінансовими інструментами відображаються в консолідованому звіті про фінансовий стан на дату розрахунку, тобто на дату набуття (передавання) права власності на них, крім похідних фінансових інструментів;

боргові цінні папери, інструменти капіталу та інші фінансові інструменти, що обліковуються за справедливою вартістю, первісно визнаються за справедливою вартістю;

кошти та депозити в іноземній валюті, боргові цінні папери, що обліковуються за амортизованою собівартістю, кредити банкам та іншим позичальникам і всі фінансові зобов'язання первісно визнаються за справедливою вартістю з урахуванням витрат, що безпосередньо пов'язані з проведенням операції.

Найкращим свідченням справедливої вартості фінансового інструменту на момент первісного визнання є ціна операції (тобто справедлива вартість компенсації виплаченої або отриманої). Якщо справедлива вартість на момент первісного визнання відрізняється від ціни операції, то інструмент обліковується на дату первісного визнання таким чином:

за вартістю оцінки, що вимагається під час первісного визнання, якщо про справедливую вартість є свідчення цін котирування на активному ринку для ідентичних активів або зобов'язань (тобто вхідні дані рівня 1) або коли вона визначається на основі методики оцінки, яка використовує лише ті дані, які є спостережуваними на ринку. Національний банк визнає різницю між справедливою вартістю на момент первісного визнання і ціною операції як прибуток або збиток;

в усіх інших випадках за вартістю оцінки, що вимагається під час первісного визнання, з урахуванням коригування щодо перенесення на майбутні періоди різниці між справедливою вартістю на момент первісного визнання і ціною операції. Після первісного визнання Національний банк визнає цю перенесену на майбутні періоди різницю як прибуток або збиток у тій мірі, у якій вона виникає в результаті зміни фактора (включно із фактором часу), який учасники ринку враховували б під час визначення ціни активу або зобов'язання.

Подальший облік фінансових інструментів Національного банку здійснюється таким чином:

боргові цінні папери, інструменти капіталу та інші фінансові інструменти, що обліковуються за справедливою вартістю, похідні фінансові інструменти переоцінюються у разі кожної зміни їх справедливої вартості. Результат від зміни справедливої вартості включається до складу фінансових результатів консолідованого звіту про сукупні доходи в тому періоді, у якому він виник;

кошти та депозити в іноземній валюті, боргові цінні папери, що обліковуються за амортизованою собівартістю, кредити банкам та іншим позичальникам, а також внутрішній державний борг та всі фінансові зобов'язання, крім похідних фінансових інструментів обліковуються за амортизованою собівартістю із застосуванням методу ефективної процентної ставки.

Резерви під зменшення корисності (знецінення) фінансових активів

Витрати від знецінення визнаються в складі фінансових результатів у консолідованому звіті про сукупні доходи в міру їх виникнення внаслідок однієї або кількох подій (збиткових подій), що відбулися після первісного визнання фінансового активу, і якщо ця подія (або події) впливає (впливають) на розрахункові майбутні грошові потоки від фінансового активу або групи фінансових активів, які можуть бути оцінені достовірно.

Об'єктивним свідченням зменшення корисності (знецінення) фінансових активів є інформація, яка стосується таких збиткових подій:

значні фінансові труднощі, що виникли в боржника або емітента;

порушення боржником умов договору або порушення емітентом цінних паперів умов їх випуску;

ймовірність банкрутства або іншої фінансової реорганізації боржника або емітента;

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

створення кредитором у зв'язку з економічними або юридичними причинами, що впливають з фінансових труднощів боржника або емітента, таких умов, які не були б створені за інших обставин (зміна процентної ставки, пролонгація тощо);

наявність інформації про значне скорочення розрахункових майбутніх грошових потоків за групою фінансових активів з часу їх первісного визнання тощо.

Резерв під знецінення формується шляхом віднесення відповідної суми на витрати. Сума резерву розраховується як різниця між балансовою вартістю фінансового активу та теперішньою вартістю очікуваних грошових потоків, дискontованих за первісною ефективною процентною ставкою (поточною ефективною процентною ставкою, якщо кредити видані під плаваючу ставку).

Якщо в наступному періоді сума витрат від знецінення активу зменшується і це зменшення може бути об'єктивно віднесене до події, яка відбулася після визнання таких витрат, то визнані раніше витрати сторнуються шляхом коригування рахунку резерву. Сума зменшення відображається в складі фінансових результатів у консолідованому звіті про сукупні доходи.

Активи, погашення яких неможливе, списуються за рахунок сформованого резерву під знецінення після завершення всіх необхідних процедур щодо відшкодування активу.

Зміна умов фінансових активів

Якщо умови фінансових активів змінюються у зв'язку з фінансовими труднощами позичальника, то такі фінансові активи є знеціненими і їх знецінення розраховується з використанням первісної ефективною процентної ставки, визначеної до зміни умов. Якщо кредити видані під плаваючу ставку, то знецінення таких активів розраховується з використанням поточною ефективною процентної ставки. Якщо зміна умов відбувається не у зв'язку з фінансовими труднощами позичальника, то такі фінансові активи не є знеціненими, і за такими активами коригується балансова вартість.

Сума коригування визначається як різниця між теперішньою вартістю нових грошових потоків з урахуванням змінених умов, дискontованих за первісною ефективною процентною ставкою (поточною ефективною процентною ставкою, якщо кредити видані під плаваючу ставку), та балансовою вартістю фінансового активу на дату зміни умов та визнається у складі консолідованого звіту про сукупні доходи.

Операції репо

Кошти, що сплачені за договорами про купівлю-продаж цінних паперів із зобов'язанням зворотного викупу (репо), відображаються як кредити, надані банкам. Різниця між ціною придбання та ціною подальшого продажу відображається як процентний дохід, що визнається за методом ефективною ставки протягом строку дії договорів.

Кошти, що отримані за договорами про купівлю-продаж цінних паперів (репо), включаються до статті "Кошти банків" консолідованого звіту про фінансовий стан. Цінні папери залишаються в складі активів Національного банку. Різниця між ціною продажу цінних паперів та ціною їх зворотного викупу відображається як процентні витрати, що визнаються за методом ефективною ставки протягом строку дії договорів.

Основні засоби

Основні засоби обліковуються за первісною вартістю за мінусом накопиченого зносу.

Первісна вартість придбаних основних засобів складається з витрат на придбання та введення їх в експлуатацію.

Витрати на поліпшення об'єктів основних засобів, що призводять до збільшення первісно очікуваних вигід від їх використання, збільшують первісну вартість цих об'єктів. Витрати на ремонт та обслуговування основних засобів визнаються в міру їх здійснення. Витрати на заміну основних частин або компонентів основних засобів капіталізуються, а залишкова вартість заміненої частини відноситься на витрати в консолідованому звіті про сукупні доходи звітного періоду.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

У разі знецінення основних засобів їх вартість зменшується до вартості очікуваного відшкодування або справедливої вартості за мінусом витрат на реалізацію залежно від того, яка з цих двох величин є вищою. Зменшення балансової вартості відноситься на фінансові результати. Витрати на знецінення активу, визнані в попередніх періодах, сторнуються, якщо відбулася зміна оцінок, застосованих для визначення очікуваного відшкодування, або справедливої вартості за мінусом витрат на реалізацію.

Результат від реалізації основних засобів, який розраховується як різниця між сумою отриманих коштів і балансовою вартістю активів, визнається у складі фінансових результатів у консолідованому звіті про сукупні доходи.

Незавершене будівництво відображається в обліку за первісною вартістю. Після завершення будівництва активи включаються до класу будівель і споруд за первісною вартістю. Незавершене будівництво не амортизується до того часу, доки актив не буде готовий до використання.

Амортизація

Нарахування амортизації (зносу) основних засобів здійснюється після того, як основні засоби стають придатними для використання, із застосуванням прямолінійного методу з метою рівномірного зменшення первісної вартості до ліквідаційної вартості протягом строку їх експлуатації за такими нормами:

будівлі та споруди	20 – 50 років;
транспортні засоби	7 – 28 років;
машини та обладнання	4 – 20 років;
інструменти, прилади та інвентар	4 – 10 років;
інші	2 – 25 років.

Земля і незавершене будівництво не підлягають амортизації.

Ліквідаційна вартість активу – це оціночна сума, яку Національний банк отримав би в поточний час від продажу цього активу, за мінусом оцінених витрат на продаж, якби стан та строк експлуатації активу відповідав строку експлуатації та стану, які цей актив матиме наприкінці строку корисного використання. Ліквідаційна вартість активу дорівнює нулю, якщо Національний банк має намір використовувати актив до кінця фізичного строку його експлуатації.

Нематеріальні активи

Усі нематеріальні активи Національного банку мають кінцевий термін використання і включають переважно програмне забезпечення та ліцензії на право користування програмними продуктами.

Первісна вартість придбаних нематеріальних активів складається з витрат на придбання та введення їх в експлуатацію. Придбані нематеріальні активи амортизуються за прямолінійним методом протягом очікуваного строку їх корисного використання, який становить від 3 до 8 років і надалі обліковуються за первісною вартістю за мінусом зносу.

Банківські та інші дорогоцінні метали

Банківські метали – це запаси золота, що не є монетарним, срібла, платини та паладію, які зберігаються в Державній скарбниці України. Банківські метали обліковуються за масою в трійських унціях та їх вартістю в гривнях за офіційним курсом Національного банку. Офіційний курс розраховується на підставі інформації про ціни на дорогоцінні метали, визначені (зафіксовані) учасниками Лондонської асоціації ринку дорогоцінних металів та учасниками Лондонського ринку платини і паладію та офіційного курсу гривні до долара США.

Офіційні курси гривні до банківських металів, за якими банківські метали відображені в консолідованій фінансовій звітності, становили:

	31 грудня 2015 року	31 грудня 2014 року
1 трійська унція золота	25 440,707	18 827,656
1 трійська унція срібла	331,689	252,297
1 трійська унція платини	21 480,597	19 174,564
1 трійська унція паладію	13 392,372	12 819,836

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Нереалізовані результати переоцінки банківських металів у зв'язку зі зміною офіційного курсу гривні до банківських металів уключаються до інших сукупних доходів у консолідованому звіті про сукупні доходи у тому періоді, у якому вони виникли. Реалізовані результати переоцінки банківських металів уключаються до складу нерозподіленого прибутку.

Банківські метали, що розміщені на депозитах в іноземних банках, за якими нараховуються процентні доходи, уключаються до статті “Кошти та депозити в іноземній валюті та банківських металах”. Результати переоцінки банківських металів, які розміщені в іноземних банках, у зв'язку зі зміною офіційного курсу гривні до банківських металів уключаються до складу фінансових результатів консолідованого звіту про сукупні доходи в тому періоді, у якому вони виникли.

Дорогоцінні метали включають зливки золота, які не відповідають визначеним стандартам, брухт золота та інших металів і обліковуються за собівартістю в складі запасів матеріальних цінностей.

Банківські та дорогоцінні метали включаються до статті “Інші активи” у консолідованому звіті про фінансовий стан.

Банкноти та монети в обігу

Сума банкнот і монет в обігу – це номінальна вартість банкнот і монет (розмінних, обігових, пам'ятних, інвестиційних), які є засобами платежу і випущені в обіг Національним банком після введення гривні у вересні 1996 року. Банкноти та монети в обігу визнаються зобов'язаннями за номінальною вартістю з часу видачі їх банкам і клієнтам Національного банку. Готівкові кошти в національній валюті, що зберігаються у сховищах і касах Національного банку, не включаються до суми банкнот та монет в обігу.

Кошти банків

Кошти банків визнаються, коли грошові кошти надходять до Національного банку від банків-контрагентів. Ці зобов'язання не є похідними інструментами і первісно визнаються за справедливою вартістю з урахуванням витрат, що безпосередньо пов'язані з проведенням операції, а надалі обліковуються за амортизованою собівартістю.

Кошти державних та інших установ

Кошти державних та інших установ є непохідними зобов'язаннями перед державними та іншими клієнтами, первісно визнаються за справедливою вартістю з урахуванням витрат, що безпосередньо пов'язані з проведенням операції, а надалі обліковуються за амортизованою собівартістю.

Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком

Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком, первісно визнаються за справедливою вартістю з урахуванням витрат, що безпосередньо пов'язані з проведенням операції, а надалі обліковуються за амортизованою собівартістю із застосуванням методу ефективної процентної ставки. Під час погашення депозитних сертифікатів, що емітовані Національним банком, різниця між сумою погашення і амортизованою собівартістю включається до прибутку або збитку в консолідованому звіті про сукупні доходи.

Кредити отримані

Кредити отримані визнаються, коли Національний банк отримує від інших центральних банків кошти та починає їх використовувати на платній основі. Первісно оцінюються за справедливою вартістю з урахуванням витрат на операції, надалі оцінюються за амортизованою собівартістю з використанням ефективної процентної ставки. Під час укладання двосторонніх угод щодо отримання кредитів від інших центральних банків у сторін виникають взаємні майбутні безвідкличні зобов'язання з кредитування другої сторони угоди. До дати надання центральними банками – сторонами угоди відповідних кредитів, майбутні безвідкличні зобов'язання з кредитування не визнаються у консолідованому звіті про фінансовий стан.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Визнання доходів та витрат

Процентні доходи та витрати визнаються в консолідованому звіті про сукупні доходи для всіх боргових інструментів (крім тих, що обліковуються за справедливою вартістю) за принципом нарахування з використанням методу ефективної процентної ставки. Процентні доходи за борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю, визнаються в консолідованому звіті про сукупні доходи в складі результатів від операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю.

Усі інші комісійні та інші доходи і витрати визнаються за принципом нарахування залежно від стадії завершення певної операції, що оцінюються на підставі співвідношення наданих (отриманих) послуг до загального обсягу послуг, передбачених договором.

Витрати пов'язані з виготовленням банкнот, монет, сувенірної та іншої продукції

Національний банк здійснює виготовлення банкнот і монет національної валюти України. Витрати на виготовлення банкнот і монет (крім пам'ятних монет, виготовлених з дорогоцінних металів та інвестиційних монет) відображаються за рахунками витрат Національного банку в міру передавання готової продукції Банкотно-монетним двором до Центрального сховища Національного банку. Витрати на виготовлення банкнот і монет уключають амортизацію виробничого устаткування, витрати на оплату праці, інші виробничі витрати.

Вартість пам'ятних монет, виготовлених з дорогоцінних металів, та інвестиційних монет визнається активом у консолідованому звіті про фінансовий стан Національного банку в статті "Інші активи" та списується на витрати в міру реалізації цих монет.

Витрати на утримання персоналу

Витрати на оплату праці, сплату єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, перерахування внесків до Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку, а також підготовку кадрів та підвищення кваліфікації визнаються в тому періоді, у якому вони були понесені Національним банком.

Корпоративний недержавний пенсійний фонд Національного банку

Національний банк є засновником Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку, який є фондом із визначеними внесками. Національний банк сплачує внески до цього фонду на контрактній основі. Після перерахування коштів Національний банк не несе зобов'язань щодо виплат. Внески до фонду визнаються в складі витрат на утримання персоналу в момент виникнення зобов'язання з перерахування коштів. Після виходу на пенсію працівників Національного банку всі виплати здійснюються Корпоративним недержавним пенсійним фондом Національного банку.

Національний банк здійснює адміністрування, управління активами та зберігання активів Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку.

Витрати, пов'язані з перерахуванням до загальнодержавних соціальних фондів

Національний банк згідно із законодавством України здійснює перерахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до Державної фіскальної служби України. Кошти, що перераховуються до Державної фіскальної служби України, визнаються витратами Національного банку в міру їх здійснення.

Оподаткування

Відповідно до Податкового кодексу України Національний банк здійснює розрахунки з Державним бюджетом України відповідно до Закону України "Про Національний банк України".

Національний банк перераховує прибуток до розподілу до Державного бюджету України відповідно до Закону України "Про Національний банк України". Прибуток до розподілу визначається шляхом зменшення прибутку на суму нереалізованих доходів звітного періоду, які спрямовуються до резервів переоцінки, та суму нереалізованих витрат, не компенсованих сумою резерву переоцінки, та включенням доходів, що стають реалізованими в поточному звітному періоді. Ці перерахування класифікуються як розрахунки із засновником та відображаються в консолідованому звіті про зміни у власному капіталі (примітка 20).

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Законом України “Про Державний бюджет України на 2015 рік” унесені зміни до Закону України “Про Національний банк України” та встановлено, що у 2014, 2015 та 2016 роках Національний банк проводить відрахування до загальних резервів, поки сума загальних резервів не дорівнюватиме 4, 7 та 10 відсоткам обсягу грошово-кредитних зобов’язань Національного банку у ці роки відповідно. Після формування загальних резервів у розмірі, передбаченому Законом України “Про Національний банк України”, прибуток до розподілу підлягає перерахуванню до Державного бюджету України в повному обсязі.

Інші податки, які сплачує Національний банк, включені до складу адміністративно-господарських та інших витрат.

Резерви переоцінки активів і зобов’язань

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” нереалізовані доходи від переоцінки іноземної валюти, монетарного золота у зв’язку зі змінами курсу гривні до іноземних валют, монетарного золота протягом звітного року, а також нереалізовані доходи від переоцінки цінних паперів та похідних інструментів у зв’язку з переоцінкою до справедливої вартості Національний банк спрямовує до статті “Резерв переоцінки активів і зобов’язань” у розділі “Власний капітал” у консолідованому звіті про фінансовий стан та в консолідованому звіті про зміни у власному капіталі.

Сума резерву переоцінки використовується для компенсації сум нереалізованих витрат від переоцінки іноземної валюти, монетарного золота, цінних паперів, похідних фінансових інструментів, що обліковуються за справедливою вартістю, якщо вони накопичуються протягом звітного року.

Сума резерву переоцінки за проданою іноземною валютою, монетарним золотом, цінними паперами та похідними фінансовими інструментами включається до прибутку до розподілу у відповідних звітних періодах.

Забезпечення під імовірні майбутні витрати

Забезпечення під імовірні майбутні витрати Національного банку включають формування забезпечення (примітка 19):

на оплату щорічних (основних, додаткових та соціальних) відпусток та здійснення інших виплат своїм працівникам для забезпечення відшкодування майбутніх витрат на оплату щорічних (основних, додаткових та соціальних) відпусток, не використаних працівниками Національного банку за минулі робочі роки і перенесених на наступні роки, з урахуванням сплати єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування. Національний банк визначає суму резерву як недисконтовану суму короткострокових виплат працівникам, очікуваних до сплати відповідно до наданих працівниками послуг, за вирахуванням будь-яких уже сплачених сум;

від втрати готівки, що зберігається в запасах готівки, оборотних касах та банкоматах Головного управління Національного банку в Автономній Республіці Крим, управлінні Національного банку в Донецькій та Луганській областях, ураховуючи ситуацію в результаті тимчасової окупації.

Грошові кошти та їх еквіваленти

З метою звітування про рух грошових коштів до грошових коштів та їх еквівалентів включаються фінансові активи на вимогу та з терміном погашення до трьох місяців з дати виникнення, які можуть бути використані на першу вимогу і мають незначний ризик коливання вартості.

Взаємні заліки

Взаємозалік фінансових активів і зобов’язань (з подальшим включенням до консолідованого звіту про фінансовий стан лише чистої суми) може здійснюватися лише в разі наявності юридично визначеного права взаємозаліку визнаних сум, якщо є намір одночасно реалізувати актив і розрахуватися за зобов’язаннями або провести розрахунок на основі чистої суми.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Уведення нових та змінених стандартів і тлумачень фінансової звітності, які застосовувалися для складання консолідованої фінансової звітності Національного банку

Змінені МСФЗ та тлумачення, які набрали чинності в 2015 році і які не мали суттєвого впливу на консолідовану фінансову звітність Національного банку

Зміни до МСБО 19 “Пенсійні програми з установленими виплатами – внески працівників” (набирають чинності для річних звітних періодів, що починаються 01 липня 2014 року, можливе дострокове застосування) пояснюють вимоги відносно того, як внески працівників або третіх осіб, пов’язані із наданням послуг, повинні розподілятися за періодами надання послуг. Крім того, зміни дають змогу визнавати внески як зменшення вартості послуг того періоду, у якому послугу надано, якщо сума внеску не залежить від строку служби.

Удосконалення Міжнародних стандартів фінансової звітності (опубліковані у 2010 – 2012 роках і набрали чинності з 01 липня 2014 року)

Відповідно до переглянутого МСФЗ 2 “Платіж на основі акцій” унесено зміни до визначень “умови набуття прав” та “ринкової умови” та доповнено визначеннями “умови досягнення результатів” та “умови терміну (строку) служби”, які раніше були частиною визначення “умови набуття прав”.

Зміни до МСФЗ 3 “Об’єднання бізнесу” роз’яснюють, що умовне відшкодування, класифіковане як актив або зобов’язання, має оцінюватися за справедливою вартістю на кожну звітну дату незалежно від того, чи є воно фінансовим інструментом, що входить у сферу дії МСБО 39 або МСФЗ 9 “Фінансові інструменти”, або нефінансовим активом чи зобов’язанням.

Зміни до МСФЗ 8 “Операційні сегменти” вимагають розкривати судження керівництва під час застосування критеріїв агрегування операційних сегментів, а також роз’яснюють, що звірка агрегованих активів звітних сегментів з активами організації повинна розкриватися у звітності, якщо інформація за активами сегмента регулярно подається керівництву, яке приймає операційні рішення.

Зміни, унесені в основу для висновків МСФЗ 13 “Оцінка справедливої вартості”, роз’яснюють, що випущений МСФЗ 13, супутні зміни до МСБО 39 та МСФЗ 9 не скасовують можливості оцінювати короткострокову дебіторську і кредиторську заборгованість, для яких не встановлена процентна ставка, виходячи з номінальної суми без ефекту дисконтування, якщо вплив дисконтування несуттєвий. Ці зміни набувають чинності негайно.

Зміни до МСБО 16 “Основні засоби” та МСБО 38 “Нематеріальні активи” усувають суперечності в обліку накопиченої амортизації основних засобів і нематеріальних активів під час застосування моделі переоцінки. Змінені стандарти пояснюють, що валова вартість переобраховується методом, який відповідає методу переоцінки балансової вартості активу, а накопичена амортизація представляє собою різницю між валовою вартістю і балансовою вартістю активу з урахуванням накопичених збитків від знецінення.

Зміни до МСБО 24 “Розкриття інформації про зв’язані сторони” надають роз’яснення, що компанія, яка надає послуги із забезпечення керівним персоналом організацію, що звітує, є пов’язаною стороною такої організації. Відповідно суми витрат, які виплачені або підлягають виплаті організацією такій компанії з надання послуг у забезпеченні ключовим управлінським персоналом, повинні розкриватися як операції з пов’язаними сторонами. Розкриття цих витрат за компонентами винагороди не потрібно.

Удосконалення Міжнародних стандартів фінансової звітності (опубліковані у 2011 – 2013 роках і набрали чинності з 01 липня 2014 року)

Зміни до МСФЗ 3 надають роз’яснення, що стандарт не застосовується до обліку створення будь-якої спільної діяльності у фінансовій звітності такої спільної діяльності.

Зміни до МСФЗ 13 роз’яснюють, що виняток, який стосується портфеля інвестицій, що дозволяє оцінювати справедливую вартість групи фінансових активів і фінансових зобов’язань на нетто-основі, застосовується до всіх договорів у рамках сфери дії МСБО 39 або МСФЗ 9 навіть, якщо такі договори не відповідають визначенню фінансових активів або фінансових зобов’язань МСБО 32.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Зміни до МСБО 40 “Інвестиційна нерухомість” роз’яснюють, що МСБО 40 та МСФЗ 3 не є взаємовиключними і можуть застосовуватися одночасно. Відповідно компанія, що придбаває інвестиційну нерухомість, повинна визначити, чи відповідає визначення інвестиційної нерухомості вимогам МСБО 40, а також чи є операція об’єднанням бізнесу відповідно до МСФЗ 3.

Стандарти, які були опубліковані, але ще не набрали чинності

МСФЗ 9 “Фінансові інструменти” (набирають чинності для річних звітних періодів, що починаються 01 січня 2018 року, допускається дострокове застосування), застосовується щодо класифікації та оцінки фінансових активів та зобов’язань, обліку хеджування, знецінення фінансових активів та припинення визнання.

МСФЗ 9, випущений у листопаді 2009 року, увів нові вимоги щодо класифікації та оцінки фінансових активів. У жовтні 2010 року до МСФЗ 9 унесені поправки та включені нові вимоги щодо класифікації та оцінки фінансових зобов’язань і припинення визнання фінансових інструментів, а у листопаді 2013 року випущені нові вимоги щодо обліку хеджування. У липні 2014 року Рада з МСФЗ випустила остаточний варіант МСФЗ 9, у якому вводяться вимоги щодо обліку знецінення фінансових активів, а також деякі зміни вимог щодо класифікації та оцінки фінансових активів. МСФЗ 9 замінить чинний стандарт МСБО 39 “Фінансові інструменти: визнання та оцінка”.

Відповідно до ключових вимог МСФЗ 9:

Класифікація та оцінка фінансових активів. Фінансові активи класифікуються залежно від бізнес-моделі, у рамках якої вони утримуються, та характеристик потоків грошових коштів, передбачених договором. Зокрема, боргові інструменти, які утримуються в рамках бізнес моделі, метою якої є отримання грошових потоків, передбачених договором, і такі грошові потоки включають тільки виплату основної суми та процентів, як правило, оцінюються за амортизованою вартістю після первинного визнання. Версія МСФЗ 9, випущена у 2014 році, уводить категорію інструментів, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, для боргових інструментів, що утримуються в рамках бізнес-моделі, мета якої досягається як отриманням грошових коштів, передбачених договором, так і шляхом продажу фінансових активів, разом з тим грошові потоки, передбачені договором, включають тільки виплату основної суми та процентів за нею. Такі інструменти оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід. Усі інші боргові інструменти та дольові цінні папери оцінюються за справедливою вартістю. Крім того, згідно з МСФЗ 9 підприємства можуть зробити вибір, якій не підлягає відміні, обліковувати наступні зміни в справедливій вартості дольового інструменту (не призначених для торгівлі) у складі іншого сукупного доходу, і лише дохід від дивідендів – у складі прибутків та збитків.

Класифікація та оцінка фінансових зобов’язань. Фінансові зобов’язання класифікуються аналогічно до вимог МСБО 39, проте існують відмінності у вимогах до оцінки власного кредитного ризику організації. МСФЗ 9 вимагає, щоб сума зміни справедливої вартості фінансового зобов’язання, пов’язана зі зміною кредитного ризику даного зобов’язання, визнавалась в іншому сукупному доході, тільки якщо визнання впливу зміни кредитного ризику зобов’язання в складі іншого сукупного доходу не призводить до виникнення чи збільшення облікового дисбалансу в прибутку чи збитку. Зміни справедливої вартості, пов’язані з кредитним ризиком фінансового зобов’язання, надалі не пере класифікуються до прибутку чи збитку.

Знецінення. Версія МСФЗ 9, випущена у 2014 році, уводить модель на основі очікуваних кредитних збитків для оцінки знецінення фінансових активів взамін моделі понесених кредитних збитків, яка передбачена МСБО 39. Відповідно до моделі очікуваних кредитних збитків організації визнають очікувані кредитні збитки та їх зміни на кожному звітну дату, відображаючи зміни кредитного ризику від дати первинного визнання. Іншими словами, для відображення кредитних збитків не є обов’язковим настання події, яка свідчить про знецінення.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Облік хеджування. Уводиться нова модель обліку хеджування, метою якої є більш тісно пов'язати облік хеджування з діями керівництва з управління ризиками під час хеджування фінансових та нефінансових статей. Відповідно до МСФЗ 9 розширено перелік операцій, до яких дозволяється застосовувати облік хеджування, зокрема, з'явилися нові інструменти, які можна визначити як інструменти хеджування, крім того, компоненти ризику нефінансових статей можуть відтепер бути кваліфіковані як статті, що хеджуються. Крім того, оцінка ефективності хеджування замінена на принцип економічних відносин між об'єктом та інструментом хеджування. Ретроспективна оцінка хеджування більше не вимагається. Крім того, уведено розширені вимоги до розкриття інформації щодо діяльності організації з управління ризиками.

Припинення визнання. Вимоги до припинення визнання фінансових активів та зобов'язань суттєво не змінилися порівняно з МСФЗ 39.

Залежно від вибраного підходу перехід може здійснюватися одночасно або від різних дат для різних вимог стандарту. Національний банк достроково застосував МСФЗ 9 у версії 2010 року в частині, що стосується класифікації та оцінки (крім знецінення) фінансових активів та зобов'язань під час складання консолідованої фінансової звітності починаючи з 2012 року.

МСФЗ 14 “Рахунки відкладених тарифних різниць” (набирають чинності для річних звітних періодів, що починаються 01 січня 2016 року, можливе дострокове застосування) дозволяє організаціям, які вперше застосовують МСФЗ, продовжувати відображати залишки (з деякими змінами), пов'язані з рахунками відкладених тарифних різниць, відповідно до раніше застосованих загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку (ЗПБО), як на дату переходу на МСФЗ, так і в наступних періодах. Застосування МСФЗ 14 не матиме впливу на консолідовану фінансову звітність Національного банку, оскільки вона складається відповідно до МСФЗ з 2012 року.

МСФЗ 15 “Виручка за договорами з клієнтами” (набирають чинності для річних звітних періодів, що починаються 01 січня 2018 року, можливе дострокове застосування). У травні 2014 року був випущений МСФЗ 15, який устанавлює єдину комплексну модель обліку виручки за договорами з клієнтами. МСФЗ 15 замінить усі діючі стандарти з визнання виручки, уключаючи МСБО 18 “Дохід”, МСБО 11 “Договори на будівництво” та відповідні інтерпретації.

Ключовий принцип МСФЗ 15 полягає в тому, що організація повинна визнавати виручку в момент або під час передавання обіцяних товарів чи послуг клієнтам у сумі, що відповідає очікуваній винагороді, в обмін на товари і послуги. Зокрема, стандарт пропонує застосовувати єдину модель, що складається з п'яти етапів, для всіх договорів з клієнтами.

П'ять етапів моделі включають таке:

ідентифікація договору з клієнтом;

ідентифікація зобов'язань виконавця згідно з договором;

визначення вартості угоди;

розподіл вартості угоди на зобов'язання виконавця;

визнання виручки в момент або протягом виконання зобов'язання виконавцем.

Відповідно до МСФЗ 15 організація визнає виручку в міру того, як виконується зобов'язання виконавця, тобто коли контроль за товарами чи послугами, складовими зобов'язання виконавця, переходить до клієнта. Стандарт уводить більш чіткі вказівки з таких питань обліку, як момент визнання виручки, облік змінної винагороди, витрати, пов'язані з укладанням і виконанням договорів та інші. Крім цього, уводяться нові вимоги щодо розкриття інформації.

МСФЗ 16 “Оренда”. МСФЗ 16 визначає яким чином суб'єкт, що готує звітність, буде визнавати, оцінювати, подавати та розкривати оренду. Стандарт визначає єдину модель обліку оренди, яка вимагає, щоб орендар визнавав активи та зобов'язання за усіма договорами оренди, крім тих, строк яких 12 місяців чи менше, або вартість відповідного активу є незначною. Орендодавець продовжує класифікувати договори оренди як операційну чи фінансову оренду, при цьому облік, який МСФЗ 16 визначає для орендодавця суттєво не відрізняється від попереднього стандарту, МСБО 17.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Зміни до МСФЗ 11 “Облік придбання частки участі у спільних операціях” (набирають чинності для річних звітних періодів, що починаються 01 січня 2016 року, можливе дострокове застосування). Зміни до МСФЗ 11 уключають роз’яснення з обліку придбання частки в спільних операціях, які представляють собою бізнес, як визначено в МСФЗ 3 “Об’єднання бізнесу”. Зокрема, зміни вимагають, щоб до таких угод застосовувалися принципи обліку об’єднань бізнесу, передбачені МСФЗ 3 та іншими стандартами.

Такі самі вимоги повинні застосовуватися під час обліку створення спільних операцій, якщо наявний бізнес є внеском одного з учасників спільних операцій. Учасник спільних операцій також повинен розкрити інформацію, яку вимагає МСФЗ 3 та інші стандарти в частині об’єднань бізнесу.

Зміни до МСБО 1 “Ініціатива у сфері розкриття інформації” (набирають чинності для річних звітних періодів, що починаються 01 січня 2016 року) уключають роз’яснення щодо практичного застосування поняття суттєвості.

Зміни до МСБО 16 та МСБО 38 “Роз’яснення припустимих методів амортизації” (набирають чинності для річних звітних періодів, що починаються 01 січня 2016 року). Зміни до МСБО 16 забороняють організаціям використовувати метод амортизації на основі виручки щодо об’єктів основних засобів. Зміни до МСБО 38 вносять спростовне припущення, що виручка не є припустимою підставою для розрахунку амортизації нематеріального активу. Це припущення може бути спростовано тільки, якщо нематеріальний актив виражений як вимір виручки або виручка і споживання економічних вигод від нематеріального активу тісно взаємопов’язані.

Зміни до МСБО 16 та МСБО 41 “Сільське господарство: плодоносні рослини” (набирають чинності для річних звітних періодів, що починаються 01 січня 2016 року, з можливістю дострокового застосування). Зміни до МСБО 16 та МСБО 41 дають визначення плодоносної рослини і вносять вимогу враховувати біологічні активи, які відповідають визначенню плодоносних рослин, як основні засоби відповідно до МСБО 16 замість МСБО 41. Продукція, вирощена на плодоносних рослинах, як і раніше враховується як сільськогосподарська продукція відповідно до МСБО 41.

Зміни до МСБО 27 “Застосування методу дольової участі в окремій фінансовій звітності” (набирають чинності для річних звітних періодів, що починаються 01 січня 2016 року, з можливістю дострокового застосування). Зміни до МСБО 27 дозволяють організаціям застосовувати метод пайової участі як один з можливих методів обліку інвестицій у дочірні, спільні та залежні підприємства в окремих фінансових звітах.

Зміни до МСФЗ 10, МСФЗ 12 та МСБО 28 “Інвестиційні організації: застосування виключення із вимог про консолідацію” (застосовуються перспективно стосовно операцій, які здійснювалися протягом річних періодів, що починаються 01 січня 2016 року, з можливістю дострокового застосування). Зміни надають роз’яснення, що в разі продажу або внеску активів у спільне або залежне підприємство, а також у разі втрати контролю за дочірнім підприємством, коли зберігається спільний контроль або суттєвий вплив, прибуток або збиток визнається в залежності від того, чи є активи або дочірнє підприємство бізнесом, як визначено в МСФЗ 3. Якщо активи або дочірнє підприємство є бізнесом, то прибуток або збиток визнається в повній сумі, якщо активи або дочірнє підприємство не є бізнесом, то частка підприємства в прибутках або збитках виключається.

Зміни до МСФЗ 10 та МСБО 28 (застосування відкладено на невизначений термін, з можливістю дострокового застосування) “Продаж або внесок активів в угодах між інвестором і його асоційованою організацією або спільним підприємством” застосовуються в разі продажу або внеску активів між інвестором і його асоційованою організацією або спільним підприємством. Зокрема, зміни надають роз’яснення, що прибутки або збитки від втрати контролю над дочірньою організацією, яка не є бізнесом, в угоді з асоційованою організацією або спільним підприємством, які враховуються методом пайової участі, визнаються в складі прибутків або збитків материнської компанії тільки в частці інших незв’язаних інвесторів в цій асоційованій організації або спільному підприємстві. Аналогічно прибутки або збитки від переоцінки до справедливої вартості частки, що залишилася в колишній дочірній організації (яка класифікується як інвестиція в асоційовану організацію або спільне підприємство і враховується методом пайової участі) визнаються колишньою материнською компанією тільки в частці незв’язаних інвесторів в нову асоційовану організацію або спільне підприємство.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Зміни до МСБО 12 “Визнання відстрочених податкових активів по невикористаних збитках” (набирають чинності для річних звітних періодів, що починаються 01 січня 2017 року). Зміни вносять уточнення до МСБО 12:

Нереалізовані збитки за борговими інструментами, що обліковуються за справедливою вартістю та собівартістю, для цілей оподаткування збільшують тимчасові різниці, які підлягають вирахуванню, незалежно від того, яким чином очікується відшкодування балансової вартості активу: шляхом використання або продажу активу;

Балансова вартість активу не обмежує оцінку ймовірних майбутніх оподатковуваних прибутків;

Оцінка майбутніх оподатковуваних прибутків не включає податкові вирахування внаслідок сторнування тимчасових різниць, які підлягають вирахуванню;

У випадку, якщо існує законодавче обмеження використання податкових збитків, підприємство оцінює відстрочені податкові активи у комбінації з іншими відстроченими податковими активами, що мають аналогічну природу.

Зміни (Ініціатива з розкриття інформації) до МСБО 7 “Звіт про рух грошових коштів” (набирають чинності для річних звітних періодів, що починаються 01 січня 2017 року). Зміни надають роз’яснення, щодо необхідності наводити розкриття, які уможливають користувачів фінансової звітності оцінити зміни у зобов’язаннях, що виникають у наслідок фінансової діяльності.

Національний банк здійснює оцінку впливу на консолідовану фінансову звітність від прийняття та застосування остаточного варіанта МСФЗ 9 “Фінансові інструменти”. Щодо інших стандартів та тлумачень, то, за оцінками керівництва, їх прийняття до застосування в майбутніх періодах не матиме суттєвого впливу на консолідовану фінансову звітність.

Удосконалення Міжнародних стандартів фінансової звітності (опубліковані у 2012 – 2014 роках і набирають чинності з 01 січня 2016 року)

Зміни до МСФЗ 5 “Страхові контракти” роз’яснюють, що перекласифікація активу або групи вибуття з категорії “призначені для продажу” у категорію “призначені для розподілу власникам” або навпаки не повинна розглядатися як зміна плану продажу або плану розподілу власникам, і що до таких активів або груп вибуття повинні застосовуватися вимоги класифікації, подання та оцінки, що відповідають новому способу вибуття. Крім того, зміни надають роз’яснення, що активи, які більше не підпадають під критерії “призначених для розподілу власникам” і не переносяться в категорію “призначених для продажу” повинні обліковуватися аналогічно активам, які перестають бути призначеними для продажу. Зміни застосовуються перспективно.

Зміни до МСФЗ 7 “Фінансові інструменти: розкриття інформації” містять додаткове роз’яснення в частині визначення того, чи є договір на обслуговування продовженням участі в переданому активі для цілей розкриття інформації щодо переданих активів. Крім того, до МСФЗ 7 внесено зміни, які роз’яснюють, що інформація стосовно взаємозаліку фінансових активів і фінансових зобов’язань необов’язково повинна розкриватися в проміжній фінансовій звітності за всі проміжні періоди, однак такі розкриття можуть знадобитися в скороченій проміжній фінансовій звітності відповідно до вимог, що містяться в МСБО 34 “Проміжна фінансова звітність”. Зміни застосовуються ретроспективно.

Зміни до МСБО 19 роз’яснюють, що в разі визначення ставки дисконтування для зобов’язань з виплати винагород після закінчення трудової діяльності на підставі високоякісних корпоративних облігацій потрібно використовувати облігації, випущені в такій валюті, у якій будуть здійснюватися виплати винагород. Зміни набирають чинності з початку найбільш раннього порівняльного періоду, представленого у фінансовій звітності, у якій ці зміни вперше застосовано.

Зміни до МСБО 34 “Проміжна фінансова звітність” надають роз’яснення, якщо інформація, розкриття якої вимагається відповідно до МСБО 34, розкривається в проміжному фінансовому звіті компанії, але не в складі проміжної фінансової звітності, перехресні посилання на таку інформацію повинні міститися в проміжній фінансовій звітності, якщо проміжний фінансовий звіт компанії доступний користувачам на тих самих умовах і в такі самі терміни, що і проміжна фінансова звітність.

3 Основні оцінки та судження під час застосування принципів бухгалтерського обліку

Національний банк використовує оцінки, припущення і професійні судження, які впливають на суми активів і зобов'язань, що відображені в консолідованій фінансовій звітності за поточний фінансовий рік та відобразатимуться в консолідованій фінансовій звітності за наступний фінансовий рік. Оцінки та судження регулярно переглядаються й базуються на досвіді керівництва та інших факторах, уключаючи майбутні події, очікування яких за наявних умов є обґрунтованим. Найсуттєвіші оцінки та судження були такими.

Фінансові активи, які оцінюються за амортизованою собівартістю

Керівництво Національного банку провело перевірку фінансових активів, які оцінюються за амортизованою собівартістю, та підтвердило, що:

активи утримують у моделі бізнесу, мета якої – утримування активів задля збирання контрактних грошових потоків;

контрактні умови фінансових активів передбачають у певні дати надходження грошових потоків, які є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму.

Знецінення цінних паперів, які оцінюються за амортизованою собівартістю

Національний банк регулярно переглядає свій портфель цінних паперів, які обліковуються за амортизованою собівартістю, щодо можливого знецінення. Під час визначення того, чи потрібно визнавати витрати на формування резервів під знецінення, керівництво Національного банку застосовує професійні судження про наявність ознак, що свідчать про зменшення майбутніх грошових потоків за портфелем цінних паперів. Такий показник може включати дані, які можна визначити та які характеризують негативну зміну платоспроможності емітента.

Керівництво Національного банку вважає що станом на 31 грудня 2015 та 2014 років не існувало ознак знецінення цінних паперів, які обліковуються за амортизованою собівартістю.

Знецінення кредитів, наданих банкам та іншим позичальникам

Національний банк регулярно перевіряє свій кредитний портфель щодо можливого знецінення.

Більшість кредитів банкам та іншим позичальникам оцінюються на індивідуальній основі. Керівництво Національного банку застосовує професійне судження для оцінки майбутніх грошових потоків за кожним окремим кредитом. Резерви під знецінення індивідуально значних кредитів розраховуються за методом дисконтування майбутніх грошових потоків за цими кредитами з урахуванням погашення кредиту і реалізації забезпечення за відповідним кредитом. Під час оцінки майбутніх втрат від знецінення за кредитами банкам, які перебувають у стані ліквідації, визнані неплатоспроможними або мають значні фінансові труднощі, керівництво застосовує судження та розраховує майбутні грошові потоки переважно від реалізації застави.

Вартість нерухомості, отриманої як забезпечення кредитних операцій, визначається Національним банком за справедливою вартістю. Резерв під знецінення кредитів зазнає впливу від застосування оціночної вартості заставного майна, що потребує здійснення професійних суджень. Облікові оцінки, пов'язані з оцінкою нерухомості в умовах відсутності ринкових цін, які формуються на активному ринку, є основним джерелом виникнення невизначеності оцінки, тому що: (i) їй властива висока мінливість від періоду до періоду, та (ii) визнання зміни оцінок може потенційно мати суттєвий вплив.

Під час визначення того, чи потрібно визнавати витрати на формування резервів під знецінення за кредитами, наданими в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку, керівництво Національного банку застосовує професійні судження про наявність ознак, що свідчать про зменшення майбутніх грошових потоків за кредитним портфелем, перш ніж може бути виявлено знецінення за окремим кредитом у цьому портфелі. Такий показник може включати дані, які можна визначити та які характеризують негативну зміну платоспроможності позичальників, а також зміну національних або місцевих економічних умов, пов'язаних з невиконанням зобов'язань за кредитами Національного банку, які оцінюються на портфельній основі. Під час розрахунку майбутніх грошових потоків Національний банк застосовує оцінки на основі минулого досвіду щодо витрат, пов'язаних з активами з подібними характеристиками кредитного ризику, аналогічними до тих активів у портфелі, які використовувалися для прогнозування майбутніх грошових потоків.

3 Основні оцінки та судження під час застосування принципів бухгалтерського обліку (продовження)

Методика та припущення, що використовуються для оцінки сум і строків майбутніх грошових потоків, постійно аналізуються для уникнення будь-якої розбіжності між розрахунковими і фактичними витратами.

Зменшення або збільшення на 10% майбутніх дисконтованих грошових потоків за індивідуально знеціненими кредитами, яке може бути в результаті виникнення різниці в сумах і строках грошових потоків, призведе до збільшення резервів під знецінення кредитного портфеля в сумі 3 440 мільйонів гривень або до зменшення резервів під знецінення кредитного портфеля в сумі 3 270 мільйонів гривень відповідно станом на 31 грудня 2015 року (станом на 31 грудня 2014 року – призвело б до збільшення резервів під знецінення кредитного портфеля в сумі 1 862 мільйони гривень або до зменшення резервів під знецінення кредитного портфеля в сумі 1 375 мільйонів гривень відповідно).

Знецінення основних засобів та нематеріальних активів

Керівництво Національного банку в кінці кожного звітного періоду переглядає балансову вартість основних засобів та нематеріальних активів щодо можливого знецінення, якщо певні події або зміна обставин свідчать про можливе знецінення балансової вартості (примітка 12). Знецінення основних засобів та нематеріальних активів визначається шляхом оцінки вартості відшкодування активів.

Операції зі зв'язаними сторонами

У своїй звичайній діяльності Національний банк здійснює операції зі зв'язаними сторонами, головним чином з Урядом, банками та організаціями під контролем держави. Відповідно до МСФЗ 9 фінансові інструменти під час початкового їх визнання слід обліковувати за справедливою вартістю. Якщо немає активного ринку для визначення ринкових процентних ставок, то застосовуються професійні судження. Підставою для таких суджень є ціноутворення щодо подібних видів операцій з незв'язаними сторонами та аналіз ефективної процентної ставки.

Умови операцій зі зв'язаними сторонами зазначені в примітці 38.

Зміна представлення

Під час підготовки консолідованої фінансової звітності за 2015 рік, Національний банк змінив підхід до представлення грошових коштів та їх еквівалентів у консолідованому звіті про рух грошових коштів з метою підвищення зрозумілості та зіставності із світовими практиками застосування МСФЗ у центральних банках. Національний банк застосував зміну представлення ретроспективно, оскільки ця зміна є зміною облікової політики. Національний банк змінив представлення грошових коштів та їх еквівалентів станом на 1 січня 2015 та 2014 років для приведення її у відповідність до відображення станом на 31 грудня 2015 року:

Зміни у консолідованому звіті про рух грошових коштів

	Попередньо представлено на 31 грудня 2014 року	Зміна представлення	Змінено представлення на 1 січня 2015 року у мільйонах гривень
Грошові кошти та їх еквіваленти станом на 1 січня 2015 року	(28 706)	45 918	17 212
Операційна діяльність			
Прибуток за рік	96 080	–	96 080
Зміна в нарахованих витратах	231	(363)	(132)
Чистий грошовий прибуток до зміни операційних активів та зобов'язань	33 604	(363)	33 241
Чисте збільшення інших активів	(9 878)	16	(9 862)
Кошти банків на вимогу (крім нарахованих відсотків)	–	(19 445)	(19 445)
Кошти державних та інших установ	–	4 532	4 532
Чисте вибуття грошових коштів від операційної діяльності до перерахування коштів до Державного бюджету України	(22 497)	(15 260)	(37 757)

3 Основні оцінки та судження під час застосування принципів бухгалтерського обліку (продовження)

	Попередньо представлено на 31 грудня 2014 року	Зміна представлення	Змінено представлення на 1 січня 2015 року <i>у мільйонах гривень</i>
Чисте вибуття грошових коштів від операційної діяльності	(45 304)	(15 260)	(60 564)
Вплив зміни курсів іноземних валют на грошові кошти та їх еквіваленти	17 412	7 435	24 847
Чисте зменшення грошових коштів та їх еквівалентів	(27 191)	(7 825)	(35 016)
Грошові кошти та їх еквіваленти			
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок звітного року	(1 515)	53 743	52 228
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець звітного року	(28 706)	45 918	17 212

Зміни до примітки 22 “Грошові кошти та їх еквіваленти”

	Попередньо представлено на 31 грудня 2013 року	Зміна представлення	Змінено представлення на 1 січня 2014 року	Попередньо представлено на 31 грудня 2014 року	Зміна представлення	Змінено представлення на 1 січня 2015 року <i>у мільйонах гривень</i>
Кошти банків на вимогу (крім нарахованих відсотків)	(47 416)	47 416	–	(28 451)	28 451	–
Кошти державних та інших установ	(4 036)	4 036	–	(14 648)	14 648	–
Рахунки МВФ № 1, № 2	(43)	43	–	(79)	79	–
Зобов’язання перед МВФ за розподілом СПЗ	(1 006)	1 006	–	(1 861)	1 861	–
Поточні рахунки працівників	(1 242)	1 242	–	(879)	879	–

4 Вплив економічної ситуації на фінансовий стан і результати діяльності Національного банку

Грошово-кредитна політика Національного банку в 2015 році здійснювалася за надскладних як зовнішніх, так і внутрішніх умов. Несприятливі умови на ринках, на яких Україна торгує своїми основними товарами, продовжували впливати на девальвацію української гривні відносно основних іноземних валют. Українські компанії і банки продовжували потерпати через обмеженість доступу до фінансування як на внутрішніх, так і на міжнародних фінансових ринках.

Обмежені можливості державного фінансування, збиткова діяльність підприємств та зростання заборгованості з виплати заробітної плати були чинниками низького внутрішнього інвестиційного та споживчого попиту. Дія зазначених чинників посилювалася у зв’язку із соціально-політичною напругою в країні, а також активними військовими діями на сході України, які разом з іншими факторами ускладнили ведення господарської діяльності.

Зазначене відповідним чином позначилося як на сукупному обсязі виробництва, так і на стані реального сектору економіки. Зокрема, падіння реального ВВП у 2015 році становило 9,9% (у 2014 році – 6,8%) (<http://ukrstat.org>).

Накопичені в попередні роки зовнішні дисбаланси на фоні пригніченої економічної кон’юнктури, а також суспільно-політичне напруження та військові дії в країні призвели до суттєвого погіршення ринкових очікувань з одночасним підвищенням попиту на іноземну валюту. Так у 2015 році офіційний курс гривні відносно долара США змінився на 52,2% (із 15,769 гривень за долар США станом на 31 грудня 2014 року до 24,001 гривень за долар США станом на 31 грудня 2015 року).

4 Вплив економічної ситуації на фінансовий стан і результати діяльності Національного банку (продовження)

Національний банк продовжив дію заходів, запроваджених у 2014 році та направлених на обмеження відтоку іноземної валюти з країни, уключаючи, обов'язковий продаж валютних надходжень, певні обмеження на придбання іноземної валюти на міжбанківському ринку і на використання іноземної валюти під час здійснення розрахункових операцій, а також обмеження на грошові перерахування за кордон.

На початку 2015 року Уряд України погодив з МВФ програму економічних реформ за підтримки чотирирічної Програми розширеного фінансування (EFF) про надання кредиту на суму 17.5 мільярда доларів США для підтримки економічної стабілізації України. Програма визначає перелік реформ, які мають бути проведені Урядом України для відновлення сталого розвитку в середньостроковій перспективі.

Зниження обмінного курсу гривні, адміністративне підвищення окремих цін і тарифів унаслідок проведення непопулярних, але необхідних економічних реформ, відобразилися на цінній динаміці. Приріст індексу споживчих цін у 2015 році становив 43,3% (у 2014 році – 24,9%) (<http://ukrstat.org>).

Загалом з початку 2015 року Національний банк суттєво змінив операційні підходи до проведення монетарної політики. Було спрощено процедуру формування та зберігання банками обов'язкових резервів, зокрема, через уніфікацію нормативів обов'язкового резервування, та посилено роль облікової ставки Національного банку як ключової ставки монетарної політики через тісну прив'язку до неї процентних ставок за активними та пасивними операціями з регулювання ліквідності банківської системи.

Станом на 31 грудня 2015 року суверенний рейтинг України становив “Саа3” за оцінкою рейтингової агенції Moody’s, “В-/В” за оцінкою рейтингової агенції Standard & Poor’s та “ССС” за оцінкою рейтингової агенції Fitch (станом на 31 грудня 2014 року суверенний рейтинг України становив “Саа3” за оцінкою рейтингової агенції Moody’s, “ССС-” за оцінкою рейтингової агенції Standard & Poor’s та “ССС” за оцінкою рейтингової агенції Fitch).

Для економіки України характерними особливостями є ті, що властиві ринковій економіці перехідного періоду. Свідченням цього є неконвертованість національної валюти за межами країни, низька ліквідність державного і приватного ринків боргових зобов'язань та інструментів капіталу, а також бюджетні обмеження. Тому у 2015 році Національний банк був зобов'язаний викупити та отримати шляхом набуття у власність державні цінні папери України в сумі 93 732 мільйони гривень за номінальною вартістю з метою регулювання грошово-кредитного ринку та ліквідності банків (у 2014 році – 183 290 мільйонів гривень за номінальною вартістю) та протягом 2015 року здійснив перерахування до Державного бюджету України в сумі 61 803 мільйони гривень (у 2014 році – 22 807 мільйонів гривень) (примітка 20).

Зміна операційного та політичного середовища в Україні у 2015 році

У 2015 році політичні та економічні відносини між Україною та Російською Федерацією залишалися напруженими, що призвело до суттєвого скорочення торгово-економічного співробітництва. Із 1 січня 2016 року набрала чинності Угода про асоціацію України з Європейським Союзом у частині вільної торгівлі. Наприкінці 2015 року Російська Федерація денонсувала Договір про зону вільної торгівлі в рамках СНД щодо України, і обидві країни оголосили про нові торгові обмеження.

Станом на 31 грудня 2015 року резерви під втрати за активами Національного банку, що розташовані на території чи іншим чином пов'язані з Автономною Республікою Крим (уключаючи кредити позичальникам), та які були створені у зв'язку із втратою контролю українською владою над окремими районами Донецької та Луганської областей, становлять 1 022 мільйони гривень, або 0,12% від консолідованих активів Національного банку (станом на 31 грудня 2014 року – 1 042 мільйони гривень, або 0,18% від консолідованих активів Національного банку).

4 Вплив економічної ситуації на фінансовий стан і результати діяльності Національного банку (продовження)

Керівництво стежить за розвитком подій і вживає заходів за потреби. Подальший негативний розвиток подій може негативно вплинути на результати діяльності та фінансовий стан Національного банку в такий спосіб і такою мірою, що наразі не можуть бути достовірно визначені.

Стабільність економіки України значною мірою залежатиме від політики та дій Уряду України, спрямованих на реформування адміністративної, фінансової та правової систем, а також економіки в цілому. Унаслідок цього діяльності в Україні властиві ризики, яких не існує в умовах більш розвинених ринків. Українська економіка значною мірою залежить від коливань на світових ринках та темпів розвитку світової економіки.

5 Кошти та депозити в іноземній валюті та банківських металах

	2015	2014
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Фінансові активи		
Готівкова іноземна валюта	1 675	1 135
Кошти на вимогу	11 167	10 186
Строкові депозити в іноземній валюті	113 420	6 017
Нараховані процентні доходи за депозитами в золоті	1	–
Усього фінансових активів	126 263	17 338
Нефінансові активи		
Строкові депозити і депозити на вимогу:		
у золоті	2 790	–
Усього нефінансових активів	2 790	–
Усього коштів та депозитів в іноземній валюті та банківських металах	129 053	17 338

До суми коштів на вимогу станом на 31 грудня 2015 року включені залишки за рахунками спеціального призначення в сумі 350 мільйонів гривень (станом на 31 грудня 2014 року – 178 мільйонів гривень), які веде Національний банк у межах кредитних ліній, отриманих від міжнародних фінансових установ, а також кошти в сумі 11 мільйонів гривень для розрахунків за ф'ючерсними операціями в рамках угод про управління інвестиціями та надання консультативних послуг між Міжнародним банком реконструкції та розвитку та Національним банком (2014 рік – 7 мільйонів гривень) (примітка 35).

Станом на 31 грудня 2015 року за строковими депозитами в золоті Національний банк отримував проценти в доларах.

Станом на 31 грудня 2015 та 2014 років всі кошти та депозити в іноземній валюті є непростроченими, незнеціненими і не забезпечуються заставою.

Відшкодування всіх коштів та депозитів в іноземній валюті очікується протягом 12 місяців (станом на 31 грудня 2014 року – відшкодування всіх коштів та депозитів в іноземній валюті очікувалося протягом 12 місяців).

Аналіз коштів і депозитів в іноземній валюті в розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 30, аналіз кредитного ризику – у примітці 31, аналіз валютного ризику – у примітці 32, аналіз процентного ризику – у примітці 33, аналіз ризику ліквідності – у примітці 34.

6 Цінні папери нерезидентів

Станом на 31 грудня 2015 року цінні папери нерезидентів подані таким чином:

	Державні облігації	Цінні папери міжнародних агенцій, банків та інших емітентів	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>			
Цінні папери нерезидентів, що обліковуються за справедливою вартістю:			
Боргові цінні папери в розрізі емітентів:			
цінні папери емітентів США:			
номіновані в доларах США	95 465	5 480	100 945
номіновані в євро	–	1 808	1 808
цінні папери емітентів держав ЄС:			
номіновані в доларах США	8 902	18 719	27 621
номіновані в євро	7 772	13 865	21 637
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	3 776	1 245	5 021
цінні папери інших емітентів:			
номіновані в доларах США	1 206	6 699	7 905
номіновані в євро	2 563	3 666	6 229
номіновані в австралійських доларах	323	–	323
Усього боргових цінних паперів	120 007	51 482	171 489
Інструменти капіталу:			
акції Чорноморського банку торгівлі та розвитку	–	120	120
інвестиція в Міждержавний банк	–	1	1
Усього інструментів капіталу	–	121	121
Усього цінних паперів нерезидентів, що обліковуються за справедливою вартістю	120 007	51 603	171 610

Станом на 31 грудня 2015 та 2014 років усі боргові цінні папери нерезидентів є непростроченими і незнеціненими.

У 2015 році процентні доходи за цінними паперами нерезидентів, уключені в консолідований звіт про сукупні доходи до результатів від операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю, становили 1 432 мільйони гривень (у 2014 році – 1 548 мільйонів гривень).

Відшкодування всіх цінних паперів нерезидентів можливе протягом 12 місяців, за винятком інструментів капіталу на загальну суму 121 мільйон гривень (станом на 31 грудня 2014 року – 121 мільйон гривень).

Цінні папери міжнародних агенцій, банків та інших емітентів уключають боргові цінні папери, випущені іноземними центральними та інвестиційними банками, міжнародними агенціями й іншими емітентами.

Державні облігації, уключені до складу цінних паперів, випущених іншими емітентами, – це облігації, випущені місцевими органами влади інших держав.

Акції Чорноморського банку торгівлі та розвитку

Внесок до статутного фонду Чорноморського банку торгівлі та розвитку (далі – ЧБТР) було здійснено відповідно до Угоди про заснування ЧБТР від 30 червня 1994 року.

Станом на 31 грудня 2015 року сума внеску Національного банку до статутного капіталу ЧБТР становить 24 мільйони СПЗ (120 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на дату здійснення інвестиції) (станом на 31 грудня 2014 року – 24 мільйони СПЗ, або 120 мільйонів гривень), частка Національного банку в сплаченому статутному капіталі ЧБТР становить 4% (станом на 31 грудня 2014 року – 4%).

6 Цінні папери нерезидентів (продовження)

Інвестиція в Міждержавний банк

Міждержавний банк (далі – МБ) був створений відповідно до багатосторонньої Угоди між країнами Співдружності Незалежних Держав у 1993 році і є міжнародною розрахунковою та кредитно-фінансовою установою. Розмір внеску України до статутного капіталу МБ становить 1 мільйон гривень, частка участі – 20,7%. Національний банк не має суттєвого впливу на прийняття рішень МБ і не отримує від нього доходів.

Станом на 31 грудня 2015 року ці інвестиції обліковуються за справедливою вартістю в сумі 121 мільйон гривень (станом на 31 грудня 2014 року – 121 мільйон гривень) та класифікуються як інструменти капіталу. Ці інвестиції придбані Національним банком на виконання однієї зі своїх функцій як центрального банку України, а саме представляти інтереси України в тих організаціях, у яких співробітництво здійснюється на рівні центральних банків. Операції з купівлі-продажу акцій цих установ не проводяться, оскільки вони є спеціалізованими міжнародними установами. Національний банк не має наміру реалізовувати зазначені інвестиції.

Аналіз цінних паперів нерезидентів у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 30, аналіз кредитного ризику за борговими цінними паперами – у примітці 31, аналіз валютного ризику – у примітці 32, аналіз процентного ризику – у примітці 33, аналіз ризику ліквідності – у примітці 34.

Станом на 31 грудня 2014 року цінні папери нерезидентів подані таким чином:

	Державні облігації	Цінні папери міжнародних агенцій, банків та інших емітентів	Усього
	<i>(у мільйонах гривень)</i>		
Цінні папери нерезидентів, що обліковуються за справедливою вартістю:			
Боргові цінні папери в розрізі емітентів:			
цінні папери емітентів США:			
номіновані в доларах США	37 526	1 029	38 555
цінні папери емітентів держав ЄС:			
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	2 368	–	2 368
номіновані в доларах США	7 510	13 668	21 178
номіновані в євро	4 887	7 774	12 661
цінні папери інших емітентів:			
номіновані в євро	–	3 359	3 359
номіновані в доларах США	795	8 678	9 473
номіновані в австралійських доларах	403	–	403
Усього боргових цінних паперів	53 489	34 508	87 997
Інструменти капіталу:			
акції Чорноморського банку торгівлі та розвитку	–	120	120
інвестиція в Міждержавний банк	–	1	1
Усього інструментів капіталу	–	121	121
Усього цінних паперів нерезидентів, що обліковуються за справедливою вартістю	53 489	34 629	88 118

6 Цінні папери нерезидентів (продовження)

Інформація про номінальну вартість, дохідність до погашення, купон та строки погашення боргових цінних паперів нерезидентів станом на 31 грудня 2015 року надана в таблиці нижче:

	Загальна номінальна вартість в іноземній валюті, у мільйонах	Загальна номінальна вартість у гривневому еквіваленті, у мільйонах гривень	Дохідність до погашення, % річних	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
Боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю в розрізі емітентів:						
Державні облигації:						
цінні папери емітентів США:						
номіновані в доларах США	3 974	95 388	0,2-1,4	0,25-2,75	Кожні 6 місяців	Від 15 днів до 3,1 року
цінні папери держав ЄС:						
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	105	3 719	0,3-0,9	1,25-4,00	Кожні 6 місяців	Від 22 днів до 2,6 року
номіновані в доларах США	371	8 904	0,6-1,8	0,375-1,750	Кожні 6 місяців або 1 раз на рік	Від 2,7 місяця до 4,2 року
номіновані в євро	292	7 657	-0,3-0,7	0,05-1,65	1 раз на рік	Від 2,2 року до 8,8 року
цінні папери інших емітентів:						
номіновані в євро	85	2 229	0,2	4,0	1 раз на рік	3,9 року
номіновані в доларах США	50	1 200	0,9	1,0	Кожні 6 місяців	6,8 місяця
номіновані в австралійських доларах	18	308	2,0-2,1	4,25-5,50	Кожні 6 місяців	Від 5,6 місяця до 2,1 року
Облигації міжнародних агенцій, банків та інших емітентів:						
цінні папери емітентів США:						
номіновані в євро	69	1 809	0,1-0,4	0,247-0,308	Щокварталу	Від 1,1 року до 3,2 року
номіновані в доларах США	229	5 496	1,2-2,4	1,00-2,45	Кожні 6 місяців	Від 1,7 року до 4,7 року
цінні папери держав ЄС:						
номіновані в доларах США	780	18 725	0,6-2,0	0,3605-5,0000	Щокварталу, кожні 6 місяців або 1 раз на рік	Від 29 днів до 4,6 року
номіновані в євро	515	13 500	-0,2-0,6	0,000-4,375	Щокварталу або 1 раз на рік	Від 15 днів до 8,5 року
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	35	1 244	1,0	1,0	1 раз на рік	1,9 року
цінні папери інших емітентів:						
номіновані в доларах США	280	6 720	1,0-2,5	1,00-2,25	Кожні 6 місяців	Від 6,8 місяця до 4,8 року
номіновані в євро	140	3 671	0,2-0,5	0,1-0,5	1 раз на рік	Від 3 до 4,9 року

6 Цінні папери нерезидентів (продовження)

Інформація про номінальну вартість, дохідність до погашення, купон та строки погашення боргових цінних паперів нерезидентів станом на 31 грудня 2014 року надана в таблиці нижче:

	Загальна номінальна вартість в іноземній валюті, у мільйонах	Загальна номінальна вартість у гривневому еквіваленті, у мільйонах гривень	Дохідність до погашення, % річних	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
Боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю в розрізі емітентів:						
Державні облигації:						
цінні папери емітентів США:						
номіновані в доларах США	2 351	37 078	0,1-1,6	0,25-2,75	Кожні 6 місяців	Від 1 місяця до 4,9 року
цінні папери держав ЄС:						
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	95	2 325	0,4-0,9	1,00-2,75	Кожні 6 місяців	Від 22 днів до 3,6 року
номіновані в доларах США	476	7 498	0,2-1,7	0,25-1,75	Щокварталу, кожні 6 місяців або 1 раз на рік	Від 2,2 місяця до 4,7 року
номіновані в євро	248	4 770	0,0-0,7	0,229-1,650	1 раз на рік або щокварталу	Від 3,5 місяця до 9,8 року
цінні папери інших емітентів:						
номіновані в доларах США	50	788	0,7	1,0	Кожні 6 місяців	1,6 року
номіновані в австралійських доларах	30	386	2,1-2,3	4,25-4,75	Кожні 6 місяців	Від 9,8 місяця до 2,6 року
Облигації міжнародних агенцій, банків та інших емітентів:						
цінні папери емітентів США:						
номіновані в доларах США	65	1 025	0,5-1,5	1,40-1,95	Кожні 6 місяців	Від 2,5 місяця до 2,7 року
цінні папери держав ЄС:						
номіновані в доларах США	860	13 562	0,2-1,8	0,24185-5,00000	Щомісяця, щокварталу, кожні 6 місяців або 1 раз на рік	Від 15 днів до 5,2 року
номіновані в євро	400	7 693	0,0-0,6	0,09-3,00	Щокварталу або 1 раз на рік	Від 1,6 місяця до 9,5 року
цінні папери інших емітентів:						
номіновані в доларах США	547	8 630	0,2-1,9	0,2536-2,7500	Щокварталу або кожні 6 місяців	Від 26 днів до 4,4 року
номіновані в євро	170	3 270	0,2-0,9	0,25-3,75	1 раз на рік	Від 23 днів до 6,8 року

7 Авуари в СПЗ

Авуари в СПЗ – кошти до запитання в СПЗ, що обліковуються на рахунку, який відкрито в МВФ для України.

Нижче наведено рух коштів за рахунками авуарів у СПЗ протягом 2015 та 2014 років:

	2015	2014
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Залишок авуарів у СПЗ станом на 1 січня	59	128
Надходження коштів від МВФ:		
на користь Національного банку	84 336	19 033
на користь Уряду	56 971	35 931
Купівля СПЗ	32 393	40 999
Інші надходження та платежі	340	89
Погашення кредиту:		
від імені Національного банку	(11 344)	(11 587)
від імені Уряду	(17 212)	(28 758)
Сплата комісій, пов'язаних з отриманням кредиту	(1 217)	(536)
Конвертація СПЗ в інші іноземні валюти:		
на користь Національного банку	(83 931)	(18 713)
на користь Уряду	(56 971)	(35 931)
Сплата відсотків за користування позикою МВФ:		
від імені Національного банку	(1 400)	(237)
від імені Уряду	(1 816)	(438)
Сплата відсотків за користування коштами, отриманими за розподілом СПЗ:		
від імені Національного банку	(1)	(1)
від імені Уряду	(19)	(20)
Курсові різниці	24	100
Залишок авуарів у СПЗ станом на 31 грудня	212	59

У 2015 році на рахунок авуарів у СПЗ надійшли кошти на суму 4 728 мільйонів СПЗ (141 307 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу) за Програмою розширеного фінансування (EFF). Із них 1 631 мільйон СПЗ (48 528 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату отримання) та 1 182 мільйони СПЗ (35 808 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату отримання) – отримання першого та другого траншів за новою програмою EFF на рахунок Національного банку, які були конвертовані в інші іноземні валюти і відображені як заборгованість Національного банку перед МВФ, 1 915 мільйонів СПЗ (56 971 мільйон гривень за офіційним курсом на дату отримання) – надходження коштів за програмою EFF на користь Уряду України, які були конвертовані в інші іноземні валюти і зараховані на рахунок Державного казначейства в Національному банку.

У 2014 році на рахунок авуарів у СПЗ надійшли кошти на суму 2 973 мільйони СПЗ (54 964 мільйони гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу) за програмою “Стенд-бай”. Із них 768 мільйонів СПЗ (13 929 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату отримання) та 265 мільйонів СПЗ (5 104 мільйони гривень за офіційним курсом на дату отримання) – отримання першого та другого траншів за новою програмою “Стенд-бай” на рахунок Національного банку, які були конвертовані в інші іноземні валюти і відображені як заборгованість Національного банку перед МВФ, 1 290 мільйонів СПЗ (23 396 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату отримання) та 650 мільйонів СПЗ (12 535 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату отримання) – надходження коштів першого та другого траншів за програмою “Стенд-бай” на користь Уряду України, які були конвертовані в інші іноземні валюти і зараховані на рахунок Державного казначейства в Національному банку.

8 Цінні папери України

Станом на 31 грудня 2015 року цінні папери України подані таким чином:

	Державні цінні папери	Корпоративні цінні папери	Усього
	<i>(у мільйонах гривень)</i>		
Боргові цінні папери України, що обліковуються за справедливою вартістю:			
У національній валюті:			
облігації внутрішньої державної позики	1 260	–	1 260
В іноземній валюті:			
облігації внутрішньої державної позики, номіновані в доларах США	765	–	765
облігації зовнішньої державної позики, номіновані в доларах США	1 982	–	1 982
Усього боргових цінних паперів, що обліковуються за справедливою вартістю	4 007	–	4 007
Похідні цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю:			
В іноземній валюті:			
державні деривативи, номіновані в доларах США	418	–	418
Усього похідних цінних паперів, що обліковуються за справедливою вартістю	418	–	418
Боргові цінні папери, що обліковуються за амортизованою собівартістю:			
У національній валюті:			
облігації внутрішньої державної позики	397 824	–	397 824
облігації інших державних установ	–	2 265	2 265
Усього боргових цінних паперів, що обліковуються за амортизованою собівартістю	397 824	2 265	400 089
Усього цінних паперів України	402 249	2 265	404 514

Національний банк відповідно до Закону України “Про Національний банк України” здійснює операції з цінними паперами України тільки на вторинному ринку.

Облігації внутрішньої державної позики (далі – ОВДП) емітовані Міністерством фінансів України і мають номінальну вартість 1 000 гривень кожна.

У 2015 році придбання Національним банком ОВДП у національній валюті загальною вартістю 2 096 мільйони гривень відбулось шляхом набуття у власність цих ОВДП у результаті задоволення вимог за кредитами рефінансування, що були надані одному з банків-позичальників.

У 2014 році придбання Національним банком ОВДП у національній валюті загальною вартістю 20 717 мільйонів гривень відбулось шляхом набуття у власність даних ОВДП у результаті реструктуризації заборгованості Міністерства фінансів України перед Національним банком за здійсненні платежі з погашення траншу Уряду за здійсненими розрахунками з МВФ у рамках програми “Стенд-бай” та загальною вартістю 2 010 мільйонів – шляхом набуття у власність ОВДП у зв’язку із задоволенням вимог Національного банку як покупця за договорами прямого репо та кредитом овернайт.

У 2015 році Національний банк здійснив операції реструктуризації боргу за облігаціями зовнішньої державної позики (далі – ОЗДП), емітованими Міністерством фінансів України, номінованих в доларах США та євро і номінальною вартістю 100 000 доларів та 50 000 євро кожна (загальною номінальною вартістю 130 мільйонів доларів та 83 мільйони євро відповідно) зі строками погашення у листопаді 2016 та 2017 років та ставками купона 6,75% та 6,58% та строком погашення у жовтні 2015 року та ставкою купона 4,95% відповідно, шляхом їх обміну на ОЗДП, номіновані в доларах США, номінальною вартістю 1 000 доларів кожна і загальною номінальною вартістю 182 мільйони доларів США зі строками погашення у вересні 2019 – 2027 років та ставкою купона 7,75% та державні деривативи умовною сумою 44 мільйони доларів США з кінцевою датою виплат в травні 2040 року відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 912 “Про здійснення у 2015 році правочинів з державним та гарантованим державою боргом з метою його реструктуризації і часткового списання”.

8 Цінні папери України (продовження)

Від’ємний результат (збиток) від цієї реструктуризації, який становить 507 мільйонів гривень, включено до статті “Результати від операцій з фінансовими інструментами, крім операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю” консолідованого звіту про сукупні доходи.

До облігацій інших державних установ віднесено облігації Державної іпотечної установи з додатковим забезпеченням у формі державної гарантії за зобов’язаннями емітента, що видані Кабінетом Міністрів України (далі – облігації ДІУ), та облігації Державного агентства автомобільних доріг України з додатковим забезпеченням у формі державної гарантії за зобов’язаннями емітента, що видані Кабінетом Міністрів України (далі – облігації Укравтодор). Облігації ДІУ мають номінальну вартість 100 000 гривень кожна. Облігації Укравтодор мають номінальну вартість 1 000 гривень кожна.

Станом на 31 грудня 2014 року Національний банк з метою управління фінансовими активами Національного банку під час проведення операцій з регулювання грошово-кредитного ринку та ліквідності банківської системи здійснив такі переведення:

ОВДП з категорії боргових цінних паперів України, що обліковуються за справедливою вартістю загальною номінальною вартістю 7 770 мільйонів гривень, до категорії боргових цінних паперів, що обліковуються за амортизованою собівартістю. Дохідність до погашення для розрахунку справедливої вартості на дату перекласифікації за такими цінними паперами становила 20,10% – 24,75%, справедлива вартість станом на 31 грудня 2014 року становила 6 860 мільйонів гривень;

ОВДП з категорії боргових цінних паперів, що обліковуються за амортизованою собівартістю загальною номінальною вартістю 10 331 мільйон гривень, до категорії боргових цінних паперів України, що обліковуються за справедливою вартістю.

Усі цінні папери України були непростроченими та незнеціненими станом на 31 грудня 2015 та 2014 років.

Відшкодування всіх цінних паперів України очікується пізніше, ніж через 12 місяців від звітної дати, за винятком номінальної вартості ОВДП та облігацій інших державних установ і нарахованих процентів за борговими цінними паперами на загальну суму 46 134 мільйони гривень та нарахованих процентів за ОЗДП на загальну суму 55 мільйонів гривень, які підлягають сплаті протягом 2016 року (станом на 31 грудня 2014 року відшкодування всіх цінних паперів України очікувалося пізніше, ніж через 12 місяців від звітної дати, за винятком номінальної вартості ОВДП та облігацій інших державних установ і нарахованих процентів за борговими цінними паперами на загальну суму 23 093 мільйони гривень та нарахованих процентів за ОЗДП на загальну суму 1 631 мільйон гривень, які підлягають сплаті протягом 2015 року).

Аналіз кредитного ризику за цінними паперами України наведено в примітці 31, аналіз валютного ризику – у примітці 32, аналіз процентного ризику – у примітці 33, аналіз ризику ліквідності – у примітці 34. Інформацію про розрахункову справедливу вартість цінних паперів України наведено в примітці 36.

Станом на 31 грудня 2014 року цінні папери України подані таким чином:

	Державні цінні папери	Корпоративні цінні папери	Усього
	<i>(у мільйонах гривень)</i>		
Боргові цінні папери України, що обліковуються за справедливою вартістю:			
У національній валюті:			
облігації внутрішньої державної позики	9 254	–	9 254
В іноземній валюті:			
облігації внутрішньої державної позики, номіновані в доларах США	1 427	–	1 427
Усього боргових цінних паперів, що обліковуються за справедливою вартістю	10 681	–	10 681

8 Цінні папери України (продовження)

	Державні цінні папери	Корпоративні цінні папери (у мільйонах гривень)	Усього
Боргові цінні папери, що обліковуються за амортизованою собівартістю:			
У національній валюті:			
облігації внутрішньої державної позики	311 565	–	311 565
облігації інших державних установ	–	5 052	5 052
В іноземній валюті:			
облігації зовнішньої державної позики, номіновані в доларах США	1 932	–	1 932
облігації зовнішньої державної позики, номіновані в євро	1 544	–	1 544
Усього боргових цінних паперів, що обліковуються за амортизованою собівартістю	315 041	5 052	320 093
Усього цінних паперів України	325 722	5 052	330 774

Інформація про номінальну вартість, дохідність до погашення, купон та строки погашення цінних паперів України станом на 31 грудня 2015 року надана в таблиці нижче:

	Загальні номінальна вартість та умовна сума у гривневому еквіваленті, у мільйонах гривень	Загальні номінальна вартість та умовна сума в іноземній валюті, у мільйонах	Дохід- ність до пога- шення, % річних	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
Боргові цінні папери України, що обліковуються за справедливою вартістю:						
У національній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики	1 250	–	19,58- 20,60	9,50-17,00	Кожні 6 місяців	Від 3,9 місяця до 3,8 року
В іноземній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики, номіновані в доларах США	720	30	4,07	8,75	Кожні 6 місяців	7,4 місяця
облігації зовнішньої державної позики, номіновані в доларах США	2 140	89	9,93- 10,29	7,75	Кожні 6 місяців	Від 3,7 року до 10,7 року
Похідні цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю:						
державні деривативи	1 052	44				До 24,4 року
Боргові цінні папери, що обліковуються за амортизованою собівартістю:						
У національній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики	387 993	–	9,53- 22,00	9,50-17,60	Кожні 6 місяців	Від 1,6 місяця до 13,8 року
облігації інших державних установ	2 250	–	9,8-17,3	9,50-16,30	Щокварталу	Від 8 місяців до 2,7 року

8 Цінні папери України (продовження)

Інформація про номінальну вартість, дохідність до погашення, купон та строки погашення цінних паперів України станом на 31 грудня 2014 року надана в таблиці нижче:

	Загальна номінальна вартість у гривневому еквіваленті, у мільйонах гривень	Загальна номінальна вартість в іноземній валюті, у мільйонах	Дохід- ність до пога- шення, % річних	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
Боргові цінні папери України, що обліковуються за справедливою вартістю:						
У національній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики	10 331	–	17,6-36,4	0,00-14,30	Кожні 6 місяців	Від 1,1 місяця до 4,6 року
В іноземній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики, номіновані в доларах США	1 475	94	10,2-18,0	7,75-9,45	Кожні 6 місяців	Від 1,1 місяця до 1,6 року
Боргові цінні папери, що обліковуються за амортизованою собівартістю:						
У національній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики	306 475	–	9,7-18,4	9,50-17,60	Кожні 6 місяців	Від 1,1 року до 9,8 року
облігації інших державних установ	5 030	–	9,8-17,3	9,50-16,30	Щокварталу	Від 1 року до 3,7 року
В іноземній валюті:						
облігації зовнішньої державної позики, номіновані в доларах США	2 050	130	10,1-10,3	6,58-6,75	Кожні 6 місяців	Від 1,9 до 2,9 року
облігації зовнішньої державної позики, номіновані в євро	1 597	83	11,1	4,95	1 раз на рік	До 9,5 місяця

9 Кредити банкам та іншим позичальникам

Кредити банкам та іншим позичальникам за цільовим призначенням класифікуються таким чином:

	2015	2014
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності:		
для стабілізації роботи банків	103 111	97 483
за операціями репо	–	2 560
шляхом проведення тендерів Національним банком	2 727	13 314
інші	10	10
Кредити, надані Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	9 700	10 200
Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	36	36
Інші	2	2
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам	<u>(50 350)</u>	<u>(42 032)</u>
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	<u>65 236</u>	<u>81 573</u>

9 Кредити банкам та іншим позичальникам (продовження)

Сума кредитів для стабілізації роботи банків, за якими очікується відшкодування або сплата пізніше, ніж за 12 місяців від звітної дати, становить 34 246 мільйонів гривень за номінальною вартістю (станом на 31 грудня 2014 року – 23 028 мільйонів гривень).

Протягом 2015 та 2014 років Національний банк здійснював підтримку ліквідності банків через постійно діючу лінію рефінансування (кредити овернайт), рефінансування банків строком до 14 днів, до 90 днів та до 360 днів шляхом проведення тендерів і підтримання ліквідності банків шляхом проведення операцій прямого репо з державними облігаціями України та надання стабілізаційних кредитів.

У резервах під кредити банкам та іншим позичальникам протягом 2015 року відбулися такі зміни:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Інші	Усього
				<i>(у мільйонах гривень)</i>
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам на початок року	41 994	36	2	42 032
Чисте збільшення резерву (примітка 28)	7 931	–	–	7 931
Коригування процентних доходів за знеціненими кредитами, що надані банкам	387	–	–	387
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам на кінець року	50 312	36	2	50 350

У резервах під кредити банкам та іншим позичальникам протягом 2014 року відбулися такі зміни:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Інші	Усього
				<i>(у мільйонах гривень)</i>
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам на початок року	13 162	36	2	13 200
Чисте збільшення резерву (примітка 28)	26 856	–	–	26 856
Коригування процентних доходів за знеціненими кредитами, що надані банкам	1 979	–	–	1 979
Списання активів за рахунок резервів	(3)	–	–	(3)
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам на кінець року	41 994	36	2	42 032

9 Кредити банкам та іншим позичальникам (продовження)

Станом на 31 грудня 2015 року кредити банкам та іншим позичальникам за кредитною якістю класифікуються так:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Кредити, надані Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та інші	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>				
Непрострочені і незнецінені з кредитним рейтингом:				
СС	16 835	–	–	16 835
без рейтингу	4 300	–	9 700	14 000
Усього непрострочених і незнецінених	21 135	–	9 700	30 835
Індивідуально знецінені:				
непрострочені	21 178	–	–	21 178
прострочені до 30 днів	17 104	–	–	17 104
прострочені від 31 до 90 днів	6	–	–	6
прострочені від 91 до 180 днів	7 062	–	–	7 062
прострочені від 181 до 360 днів	25 707	–	–	25 707
прострочені більше ніж 360 днів	13 656	36	2	13 694
Усього індивідуально знецінених	84 713	36	2	84 751
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам	(50 312)	(36)	(2)	(50 350)
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	55 536	–	9 700	65 236

Кредитна якість кредитів, наданих Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, обмежена суверенним рейтингом України станом на 31 грудня 2015 та 2014 років.

Як зазначено в примітці 2, основним чинником, який Національний банк брав до уваги під час розгляду питання знецінення кредитів, є погіршення фінансового стану позичальника, їх прострочений статус та можливість реалізації застави. У таблиці, зазначеній вище, у якій представлена класифікація кредитів банкам та іншим позичальникам, наведено аналіз термінів прострочення платежів за кредитами, які в індивідуальному порядку визнані як знецінені.

9 Кредити банкам та іншим позичальникам (продовження)

Станом на 31 грудня 2014 року кредити банкам та іншим позичальникам за кредитною якістю класифікуються так:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Кредити, надані Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та інші	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>				
Непрострочені і незнецінені з кредитним рейтингом:				
СС	46 728	–	–	46 728
ССС	1 365	–	–	1 365
без рейтингу	8 714	–	10 200	18 914
Усього непрострочених і незнецінених	56 807	–	10 200	67 007
Прострочені, але не знецінені:				
прострочені до 30 днів	117	–	–	117
Індивідуально знецінені:				
непрострочені	45 820	–	–	45 820
прострочені до 30 днів	5 275	–	–	5 275
прострочені від 31 до 90 днів	1 657	–	–	1 657
прострочені від 91 до 180 днів	650	–	–	650
прострочені від 181 до 360 днів	2 092	–	–	2 092
прострочені більше ніж 360 днів	949	36	2	987
Усього індивідуально знецінених	56 443	36	2	56 481
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам	(41 994)	(36)	(2)	(42 032)
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	71 373	–	10 200	81 573

Зазвичай надання кредитів банкам для підтримання їх ліквідності здійснювалося під забезпечення цінними паперами, а саме – державними облігаціями України, облігаціями місцевих позик, облігаціями підприємств, у тому числі тих, розміщення яких здійснено під гарантію Кабінету Міністрів України, іноземною валютою, акціями власників істотної участі банку, а також нерухомим майном, майновими правами за кредитними договорами, іпотекою.

Станом на 31 грудня 2015 року оцінена різниця між фактичними збитками Національного банку від зменшення корисності кредитів та збитками від зменшення корисності цих кредитів, що були б понесені якщо вони були надані без застави, становить 14 009 мільйонів гривень (станом на 31 грудня 2014 – 14 449 мільйонів гривень).

Аналіз кредитів банкам та іншим позичальникам у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 30, аналіз кредитного ризику – у примітці 31, аналіз валютного ризику – у примітці 32, аналіз процентного ризику – у примітці 33, аналіз ризику ліквідності – у примітці 34. Розрахункова справедлива вартість кредитів банкам та іншим позичальникам зазначена в примітці 36.

10 Внутрішній державний борг

	2015	2014
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Внутрішній державний борг за кредитами, наданими Урядом в національній валюті:		
1994 – 1996	<u>2 091</u>	<u>2 180</u>
Усього внутрішнього державного боргу	<u>2 091</u>	<u>2 180</u>

Кредити в національній та іноземній валютах надавалися Національним банком у 1991 – 1996 роках для фінансування дефіциту Державного бюджету України. Відповідно до Закону України “Про реструктуризацію боргових зобов’язань Кабінету Міністрів України перед Національним банком України” (далі – Закон про реструктуризацію) заборгованість за кредитами в національній валюті, які надавалися в 1994 – 1996 роках у сумі 3 439 мільйонів гривень, у 2000 році було реструктуризовано та віднесено на внутрішній державний борг. Внутрішній державний борг є незабезпеченим.

Відповідно до Закону про реструктуризацію протягом 2010 – 2035 років щокварталу рівними частинами здійснюється погашення суми внутрішнього державного боргу України в національній валюті за кредитами, наданими в 1994 – 1996 роках, зі здійсненням плати на рівні 5% річних за його обслуговування. У 2015 році погашено внутрішній державний борг України в національній валюті на суму 132 мільйони гривень (у 2014 році – 132 мільйони гривень). Процентні доходи за кредитами, що надані Урядом в національній валюті, визнаються в консолідованому звіті про сукупні доходи.

Станом на 31 грудня 2015 року відшкодування внутрішнього державного боргу в сумі 132 мільйони гривень очікується впродовж 12 місяців, а відшкодування решти боргу – пізніше, ніж через 12 місяців (станом на 31 грудня 2014 року відшкодування внутрішнього державного боргу в сумі 132 мільйони гривень очікувалося впродовж 12 місяців, а відшкодування решти боргу – пізніше, ніж через 12 місяців).

Станом на 31 грудня 2015 та 2014 років внутрішній державний борг є непростроченим та незнеціненим та його кредитна якість обмежена суверенним рейтингом України.

Аналіз внутрішнього державного боргу в розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 30, аналіз валютного ризику – у примітці 32, аналіз процентного ризику – у примітці 33, аналіз ризику ліквідності – у примітці 34. Інформацію про розрахункову справедливу вартість внутрішнього державного боргу наведено в примітці 36.

11 Внески в рахунок квоти МВФ

Сума квоти – це спеціальний тип активу, який є внеском України як члена МВФ. Величина квоти залежить від економічного розвитку країни і визначається Радою керуючих МВФ. Квота визначає для країни-члена кількість голосів у МВФ, ліміти доступу до фінансових ресурсів МВФ та частку в розподілі СПЗ – одиниці обліку МВФ. Основна частина квоти України була сплачена шляхом випуску Міністерством фінансів України та Національним банком безпроцентних боргових зобов’язань на користь МВФ, а решта суми квоти – зарахована на рахунки МВФ № 1 та № 2 (примітка 18). Станом на 31 грудня 2015 року загальна сума квоти України становить 1 372 мільйони СПЗ (45 631 мільйон гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на кінець року) (станом на 31 грудня 2014 року – 1 372 мільйони СПЗ, або 31 344 мільйони гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на кінець року). Процентні за квотою не нараховуються. Внески в рахунок квоти є непоточним активом.

12 Основні засоби та нематеріальні активи

	Будівлі та споруди	Транспортні засоби	Машини та обладнання	Інструменти, прилади та інвентар	Інші основні засоби	Незавершені капітальні вкладення	Нематеріальні активи	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>								
Балансова вартість на 01 січня 2014 року	4 938	105	1 181	50	100	627	230	7 231
Надходження	9	2	1 188	2	10	101	48	1 360
Вибуття	–	(2)	(2)	–	(1)	(4)	–	(9)
Переведення до іншої категорії	50	–	280	1	6	(336)	(1)	–
Знецінення	(695)	(5)	(31)	(18)	(39)	(10)	–	(798)
Амортизація (знос), нарахована в поточному звітному періоді	(157)	(24)	(290)	(9)	(17)	–	(91)	(588)
Первісна вартість на 31 грудня 2014 року	6 249	207	4 108	148	289	388	435	11 824
Знос на 31 грудня 2014 року	(2 104)	(131)	(1 782)	(122)	(230)	(10)	(249)	(4 628)
Балансова вартість на 31 грудня 2014 року	4 145	76	2 326	26	59	378	186	7 196
Надходження	–	–	438	1	3	7	58	507
Вибуття	–	(1)	(1)	–	–	(27)	(1)	(30)
Вибуття дочірніх компаній	(650)	(4)	(53)	(10)	(5)	(112)	(2)	(836)
Переведення до іншої категорії	3	–	74	–	3	(80)	–	–
Відновлення корисності	–	1	8	–	–	–	–	9
Амортизація (знос), нарахована в поточному звітному періоді	(132)	(16)	(330)	(4)	(12)	–	(83)	(577)
Первісна вартість на 31 грудня 2015 року	5 441	184	4 406	113	243	175	475	11 037
Знос на 31 грудня 2015 року	(2 075)	(128)	(1 944)	(100)	(195)	(9)	(317)	(4 768)
Балансова вартість на 31 грудня 2015 року	3 366	56	2 462	13	48	166	158	6 269

Первісна вартість повністю амортизованих основних засобів, які ще використовуються, становить 1 096 мільйонів гривень станом на 31 грудня 2015 року (станом на 31 грудня 2014 року – 1 015 мільйонів гривень).

Основні засоби та нематеріальні активи є непоточними активами.

У 2015 році здійснено відновлення корисності основних засобів на суму 9 мільйонів гривень (у 2014 році ураховуючи тимчасову окупацію Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, а також окремих районів Донецької та Луганської областей, за активами Національного банку, використання яких не є можливим, здійснено визнання зменшення корисності у сумі 798 мільйонів гривень).

Сума вибуття основних засобів та нематеріальних активів дочірніх компаній скоригована на суму амортизації, розрахованої відповідно до облікової політики Національного банку.

13 Інші активи

	2015	2014
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Інші фінансові активи		
Кредити працівникам Національного банку та інша дебіторська заборгованість – непрострочена і незнецінена	462	537
Справедлива вартість операцій з похідними фінансовими інструментами	1 467	–
Майнові права за кредитними договорами, права вимоги за якими перейшли Національному банку	16	18
Інші	25	462
Резерв за іншими фінансовими активами	<u>(28)</u>	<u>(54)</u>
Усього інших фінансових активів	1 942	963
Інші нефінансові активи		
Банківські метали	1 954	1 869
Оборотні матеріальні активи	535	429
Авансові платежі	98	449
Дорогоцінні метали та каміння	172	310
Пам'ятні та інвестиційні монети, сувенірна та інша продукція	239	206
Інвестиції в асоційовані компанії	66	95
Усього інших нефінансових активів	3 064	3 358
Разом інших активів	5 006	4 321

Інші фінансові активи є незабезпеченими.

У сумі резерву за іншими активами відбулися такі зміни:

	2015	2014
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Резерв за іншими активами на початок року	54	11
(Зменшення)/збільшення резерву протягом року (примітка 28)	(1)	52
Списання активів за рахунок резервів	<u>(25)</u>	<u>(9)</u>
Резерв за іншими активами на кінець року	28	54

Інвестиції Національного банку в асоційовані компанії станом на 31 грудня 2015 та 2014 років подані таким чином:

Найменування компанії	Країна реєстрації	Вид діяльності компанії	2015		2014	
			Балансова вартість	Частка участі (%)	Балансова вартість	Частка участі (%)
Німецько-Український фонд	Україна	Фінансова установа особливого типу	37	31,25	64	31,25
Публічне акціонерне товариство “Національний депозитарій України”	Україна	Депозитарна діяльність	29	25	31	25
Усього			66		95	

13 Інші активи (продовження)

Протягом 2015 та 2014 років за інвестиціями в асоційовані компанії відбулися такі зміни:

	2015	2014
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Балансова вартість інвестицій на початок року	95	99
Частка Національного банку в (збитках) асоційованих компаній	(27)	(4)
Отримані дивіденди	(2)	–
Балансова вартість інвестицій на кінець року	66	95

Інформацію про загальні активи та зобов'язання асоційованих компаній станом на 31 грудня 2015 року, а також доходи, витрати, збиток асоційованих компаній за 2015 та 2014 фінансові роки наведено нижче:

	2015	2014
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Усього активів	736	697
Усього зобов'язань	193	163
Усього доходів	92	75
Усього витрат	178	81
Чистий (збиток) за рік	(86)	(6)

До резерву за іншими активами станом на 31 грудня 2015 року включено уцінку балансової вартості запасів матеріальних цінностей за активами Національного банку, використання яких не є можливим, урахуваючи тимчасову окупацію Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, а також окремих районів Донецької та Луганської областей, становить 18 мільйонів гривень (на 31 грудня 2014 року – урахуваючи тимчасову окупацію Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, а також окремих районів Донецької та Луганської областей, до резерву за іншими активами включено уцінку балансової вартості запасів матеріальних цінностей на суму 25 мільйонів гривень). Цю суму включено до оборотних матеріальних активів, які містять оборотні матеріальні активи, дорогоцінні метали і каміння, вартість пам'ятних, інвестиційних монет і сувенірної продукції.

Відшкодування всіх інших активів очікується протягом 12 місяців, за винятком довгострокової дебіторської заборгованості, банківських металів та інвестицій в асоційовані компанії загальною сумою 2 223 мільйони гривень станом на 31 грудня 2015 року (станом на 31 грудня 2014 року – 2 221 мільйон гривень).

Аналіз інших фінансових активів у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 30, аналіз кредитного ризику – у примітці 31, аналіз валютного ризику – у примітці 32, аналіз процентного ризику – у примітці 33, аналіз ризику ліквідності – у примітці 34.

14 Кошти банків

	2015	2014
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Кореспондентські рахунки:		
у національній валюті	27 698	27 528
в іноземній валюті	1	–
Строкові депозити:		
в іноземній валюті	–	444
Кошти обов'язкових резервів на окремих рахунках у Національному банку	–	265
Кошти банків на рахунках із спеціальним режимом використання:		
у національній валюті	2 590	323
в іноземній валюті	752	335
Усього коштів банків	31 041	28 895

14 Кошти банків (продовження)

Строкові депозити в іноземній валюті представлені коштами банків в іноземній валюті, отримані як забезпечення за кредитами рефінансування.

Кошти обов'язкових резервів обліковуються на кореспондентських рахунках банків в Національному банку в національній валюті (2014 рік – кошти обов'язкових резервів обліковуються на окремому рахунку в Національному банку та на кореспондентських рахунках у національній валюті). Станом на 31 грудня 2015 року обов'язковий резерв розраховується як проста середня за місяць і має утримуватися в межах від 3% до 6,5% від певних зобов'язань банків (станом на 31 грудня 2014 року – від 0% до 15%).

Станом на 31 грудня 2015 року відповідно до нормативно-правових актів Національного банку банки резервують та зберігають кошти обов'язкових резервів на кореспондентському рахунку банку в Національному банку (станом на 31 грудня 2014 року відповідно до нормативно-правових актів Національного банку банки, які віднесені до категорії проблемних, а також банки, які мають заборгованість перед Національним банком (за кредитами для підтримки ліквідності/стабілізаційними кредитами під програми фінансового оздоровлення, кредитами для збереження ліквідності) та до яких застосована процедура особливого режиму контролю шляхом призначення куратора банку, повинні тримати на окремому рахунку в Національному банку 20% від суми обов'язкових резервів, що сформовані за попередній звітний період резервування згідно з установленими нормативами на відповідний період, решта банків – формують та зберігають кошти обов'язкових резервів на кореспондентському рахунку в Національному банку). Крім того, станом на 31 грудня 2015 року банки щоденно на початок операційного дня повинні тримати на кореспондентському рахунку в Національному банку кошти в сумі не менше ніж 40% від резервної бази, обчисленої для відповідного періоду утримання (станом на 31 грудня 2014 року банки щоденно на початок операційного дня повинні були тримати на кореспондентському рахунку в Національному банку кошти в сумі, не менше ніж 40% від суми обов'язкових резервів, що сформовані за попередній звітний період резервування та зберігаються на кореспондентському рахунку в Національному банку).

Станом на 31 грудня 2015 року відсотки за залишками коштів, що формують обов'язкові резерви на кореспондентському рахунку, не нараховуються (станом на 31 грудня 2014 року за залишками коштів обов'язкових резервів, що перераховані банками на окремий рахунок у Національному банку, нараховувалися проценти в розмірі 30% від облікової ставки Національного банку за умови дотримання банками порядку формування та зберігання обов'язкових резервів. Відсотки за залишками коштів, що формують обов'язкові резерви на кореспондентському рахунку, не нараховувалися. Станом на 31 грудня 2014 року відсотки за залишками коштів обов'язкових резервів на окремому рахунку в Національному банку не нараховувалися).

Станом на 31 грудня 2015 року банкам дозволено зараховувати для покриття обов'язкових резервів, що формуються на кореспондентському рахунку в Національному банку залишки готівки в касі банку в національній валюті, що обліковуються на рахунках банку "Банкноти та монети в касі банку", "Банкноти та монети в касі відділень банку", "Банкноти та монети в обмінних пунктах" та "Банкноти та монети в банкоматах", у розмірі 75 % та залишки коштів, які перебувають на рахунках банку "Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках" та "Кошти банків у розрахунках", відкритих у ПАТ "РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР З ОБСЛУГОВУВАННЯ ДОГОВОРІВ НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ", у розмірі 100 % їх балансової вартості (станом на 31 грудня 2014 року банкам дозволено зараховувати для покриття обов'язкових резервів, що формуються на кореспондентському рахунку в Національному банку, облігації внутрішніх державних позик, номінованих в іноземній валюті в розмірі 10% від їх балансової вартості в гривневому еквіваленті, довгострокові облігації внутрішніх державних позик у національній валюті з терміном обігу (відповідно до умов первинного випуску) понад 3 600 днів у розмірі 100% від їх балансової вартості та залишки коштів, які перебувають на рахунках банку "Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках" та "Кошти банків у розрахунках", відкритих у ПАТ "РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР З ОБСЛУГОВУВАННЯ ДОГОВОРІВ НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ", у розмірі 100% їх балансової вартості.

14 Кошти банків (продовження)

Кошти банків із спеціальним режимом використання станом на 31 грудня 2015 та 2014 років включають резерви за залученими банками позиками в іноземній валюті від нерезидентів, кошти для формування статутного капіталу новостворюваних банків під час їх реєстрації, для проведення розрахунків ліквідаційними комісіями в разі припинення діяльності банків та в інших випадках, передбачених законодавством України та нормативно-правовими актами Національного банку.

Станом на 31 грудня 2015 та 2014 років усі кошти банків мають строк погашення до 12 місяців.

Аналіз коштів банків у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 30, аналіз валютного ризику – у примітці 32, аналіз процентного ризику – у примітці 33 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 34.

15 Кошти державних та інших установ

	2015	2014
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Кошти бюджетів та бюджетних установ	42 546	13 572
Фонд гарантування вкладів фізичних осіб	8 344	819
Інші	429	257
Усього коштів державних та інших установ	51 319	14 648

Національний банк обслуговує кошти Державного бюджету України і місцевих бюджетів, які консолідовані на єдиному казначейському рахунку.

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” за залишками коштів бюджетних установ проценти не сплачуються.

Станом на 31 грудня 2015 та 2014 років усі кошти державних та інших установ мають строк погашення до 12 місяців.

Аналіз коштів державних та інших установ у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 30, аналіз валютного ризику – у примітці 32, аналіз процентного ризику – у примітці 33 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 34.

16 Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком

Депозитний сертифікат Національного банку – це один із монетарних інструментів, що є борговим зобов’язанням Національного банку в бездокументарній формі, який засвідчує розміщення в Національному банку коштів банків та їх право на отримання внесеної суми і процентів після закінчення встановленого строку. Дохідність депозитних сертифікатів встановлюється Національним банком окремо для кожного розміщення виходячи із поточних цілей грошово-кредитної політики.

У 2015 та 2014 роках операції з розміщення депозитних сертифікатів здійснювалися на договірній основі з банками строком на один день (депозити овернайт) та до 90 днів.

Станом на 31 грудня 2015 року в обігу перебували депозитні сертифікати номінальною вартістю 1 мільйон гривень кожен строком розміщення від 5 до 86 днів, середньозважена дохідність за якими становила 19,77% річних (станом на 31 грудня 2014 року середньозважена дохідність – 10,31% річних, строк розміщення від 6 до 45 днів). Середньозважена дохідність за розміщеними протягом 2015 року депозитними сертифікатами становила 18,54% річних, початковий строк розміщення коштів – від 1 до 89 днів (у 2014 році – середньозважена дохідність – 5,68% річних, початковий строк розміщення – від 1 до 85 днів).

Станом на 31 грудня 2015 та 2014 років усі депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком, мають строк погашення до 12 місяців.

Аналіз депозитних сертифікатів в розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 30, аналіз валютного ризику – в примітці 32, аналіз процентного ризику – у примітці 33 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 34. Для цілей розрахунку індикативної справедливої вартості депозитних сертифікатів (примітка 36) Національний банк використав ставки дохідності за цими інструментами, що діяли на звітну дату.

17 Кредити отримані

У 2015 році Національним банком України були залучені кошти відповідно до Двосторонньої угоди між Національним банком і Народним банком Китаю та Угоди між Національним банком та центральним банком Швеції. Станом на 31 грудня 2015 року сума отриманих коштів складала 31 283 мільйони гривень.

Станом на 31 грудня 2015 року кредити отримані мають строк погашення до 12 місяців.

При укладанні двосторонніх угод щодо отримання кредитів від інших центральних банків у Національного банку виникає зворотне майбутнє безвідкличне зобов'язання з кредитування другої сторони угоди. Станом на 31 грудня 2015 року сума таких зобов'язань складала 68 393 мільйони гривень (примітка 35).

Аналіз кредитів отриманих у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 30, аналіз валютного ризику – у примітці 32, аналіз процентного ризику – у примітці 33, аналіз ризику ліквідності – у примітці 34.

18 Зобов'язання перед МВФ

	2015	2014
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Рахунки МВФ № 1 та № 2	115	79
Зобов'язання перед МВФ за розподілом СПЗ	2 709	1 861
Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою	45 515	31 265
Боргові зобов'язання на користь МВФ за купівлею СПЗ	127 803	32 410
Усього зобов'язань перед МВФ	<u>176 142</u>	<u>65 615</u>

Рахунок МВФ № 1 – гривневий рахунок МВФ у Національному банку, що використовується для відображення операцій з МВФ, пов'язаних із використанням та поверненням кредитів МВФ; рахунок МВФ № 2 – гривневий рахунок МВФ у Національному банку, що використовується для надходжень та адміністративних видатків МВФ у гривні на території України.

Зобов'язання перед МВФ за розподілом СПЗ – це кошти, які були отримані Національним банком у результаті спеціального розподілу СПЗ.

Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою – це зобов'язання зі сплати квоти. Станом на 31 грудня 2014 року до боргових зобов'язань на користь МВФ зі сплати внеску за квотою уключено боргові зобов'язання Міністерства фінансів України на користь МВФ зі сплати внеску в рахунок квоти на суму 2 511 мільйонів гривень. У 2015 році боргові зобов'язання Міністерства фінансів України на користь МВФ зі сплати внеску в рахунок квоти на суму 2 511 мільйонів гривень замінено борговими зобов'язаннями Національного банку.

Боргові зобов'язання на користь МВФ за купівлею СПЗ – це кредити, отримані від МВФ на рахунки в Національному банку. У 2015 році зобов'язання перед МВФ збільшилися за рахунок надходжень від МВФ на суму 2 813 мільйонів СПЗ (84 336 мільйони гривень за офіційним курсом на дату здійснення операції або 63 811 мільйонів гривень за річним курсом МВФ) [у 2014 році зобов'язання перед МВФ збільшилися за рахунок надходжень від МВФ на суму 1 033 мільйони СПЗ (19 033 мільйони гривень за офіційним курсом на дату здійснення операції або 13 940 мільйонів гривень за річним курсом МВФ)] (примітка 7).

Протягом 2015 року відбулося погашення зобов'язань перед МВФ на суму 388 мільйонів СПЗ (11 344 мільйони гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу, або 9 259 мільйонів гривень за річним курсом МВФ) [у 2014 році – на суму 679 мільйонів СПЗ (11 587 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу або 10 332 мільйони гривень за річним курсом МВФ)] (примітка 7).

Усі зобов'язання перед МВФ є довгостроковими, крім залишків на рахунках МВФ № 1 і № 2, зобов'язань перед МВФ за розподілом СПЗ, та нарахованих відсотків за зобов'язаннями перед МВФ.

Аналіз зобов'язань перед МВФ у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 30, аналіз валютного ризику – у примітці 32, аналіз процентного ризику – у примітці 33 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 34.

19 Інші зобов'язання

	2015	2014
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Інші фінансові зобов'язання		
Поточні рахунки працівників	53	879
Кредиторська заборгованість	81	131
Забезпечення під невикористані відпустки та інші виплати працівникам	47	97
Усього інших фінансових зобов'язань	181	1 107
Інші нефінансові зобов'язання		
Забезпечення під імовірні зобов'язання	215	219
Кредиторська заборгованість за податками	21	8
Доходи майбутніх періодів	3	12
Усього інших нефінансових зобов'язань	239	239
Разом інших зобов'язань	420	1 346

Забезпечення під імовірні зобов'язання включають формування забезпечення від втрати готівки, що зберігається в запасах готівки, оборотних касах та банкоматах Головного управління Національного банку в Автономній Республіці Крим, управлінні Національного банку в Донецькій та Луганській областях, ураховуючи ситуацію унаслідок тимчасової окупації Автономної Республіки Крим та окремих районів Донецької і Луганської областей.

Аналіз інших фінансових зобов'язань у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 30, аналіз валютного ризику – у примітці 32, аналіз процентного ризику – у примітці 33 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 34.

20 Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України

Національний банк визначає прибуток до розподілу відповідно до статті 5¹ Закону України “Про Національний банк України”. Частина прибутку до розподілу, яка підлягає сплаті до Державного бюджету України перераховується в наступному за звітним році після підтвердження зовнішнім аудитом та затвердження Радою Національного банку річної фінансової звітності.

Загальна сума коштів, яку Національний банк у 2015 році перерахував до Державного бюджету України становить 61 803 мільйони гривень (у 2014 році – 22 807 мільйонів гривень),

Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України наведені в розрахунку:

	2015	2014
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Прибуток за рік, що належить Національному банку, за консолідованим звітом про сукупні доходи	81 319	96 079
Спрямування нереалізованих результатів від переоцінки активів і зобов'язань в іноземній валюті та монетарному золоті до резервів переоцінки	(25 704)	(34 042)
Спрямування нереалізованих результатів від переоцінки цінних паперів до резерву переоцінки	(110)	(242)
Спрямування нереалізованих доходів за операціями з похідними фінансовими інструментами до резерву переоцінки	(1 467)	–
Реалізований результат переоцінки за проданими банківськими металами	9	119
Реалізований результат переоцінки за проданими цінними паперами і ф'ючерсами	188	292
Коригування на (позитивний)/від'ємний результат діяльності дочірніх компаній	(21)	61
Прибуток до розподілу за рік	54 214	62 267
Нерозподілений прибуток за рік	(16 050)	(464)
Визнання зобов'язань перед Державним бюджетом за рахунок:		
частини прибутку до розподілу	38 164	61 803
Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України	38 164	61 803

20 Zobov'язання z pereraxuvannya pributku do rozpodіlu do Derzhavnogo byudzhetu Ukraїni (prodovzhenня)

Прибуток до розподілу за 2015 рік становить 54 214 мільйонів гривень, з яких 38 164 мільйони гривень визнано зобов'язаннями з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України. Інша частина прибутку до розподілу в сумі 16 050 мільйонів гривень має бути спрямована на збільшення загальних резервів до рівня 7% після затвердження Радою Національного банку річної фінансової звітності Національного банку, звіту про виконання кошторису адміністративних витрат Національного банку та розподілу прибутку до розподілу за звітний рік. Ця сума відображена в сумі нерозподіленого прибутку за 2015 рік.

21 Управління капіталом

Капітал Національного банку – залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань.

Для Національного банку як центрального банку України немає вимог до розміру власного капіталу, крім розміру статутного капіталу, установленого Законом України “Про Національний банк України”.

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” розмір статутного капіталу становить 10 мільйонів гривень. Його розмір може бути збільшений за рішенням Ради Національного банку.

За підсумками 2007 року Радою Національного банку було збільшено статутний капітал Національного банку до 100 мільйонів гривень.

Мета управління капіталом Національного банку полягає в підтриманні належного рівня капіталу для забезпечення економічної самостійності та здатності виконання Національним банком його функцій. Загальна сума капіталу, управління яким здійснює Національний банк, дорівнює сумі власного капіталу, зазначеній у консолідованому звіті про фінансовий стан станом на 31 грудня 2015 року становить 122 811 мільйонів гривень (станом на 31 грудня 2014 року – 80 513 мільйонів гривень).

Цілі і політика управління окремими складовими капіталу Національного банку визначаються відповідними внутрішніми положеннями, які затверджуються Правлінням Національного банку.

Формування загальних та інших резервів Національного банку здійснюється відповідно до Закону України “Про Національний банк України” за рахунок прибутку до розподілу Національного банку за рішенням Ради Національного банку.

Частина прибутку до розподілу, визначена Законом України “Про Національний банк України” спрямовується до загальних та інших резервів Національного банку.

Резерв переоцінки активів і зобов'язань уключає нереалізовані доходи від результатів переоцінки монетарних активів і зобов'язань в іноземній валюті, монетарному золоті та банківських металах у зв'язку зі змінами курсу гривні до іноземних валют, монетарного золота та банківських металів та у зв'язку зі зміною справедливої вартості фінансових активів.

Станом на 31 грудня 2015 року власний капітал Національного банку складається з таких компонентів:

	2015	2014
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Статутний капітал	100	100
Загальні резерви	14 622	14 622
Інші резерви	8 513	8 907
Нерозподілений прибуток	16 050	464
Резерв переоцінки активів і зобов'язань	83 526	56 420
Усього власного капіталу	122 811	80 513

22 Грошові кошти та їх еквіваленти

	Примітки	2015	2014 (скориговано)
(у мільйонах гривень)			
Готівкова іноземна валюта	5	1 675	1 135
Кошти на вимогу (крім коштів, використання яких є обмеженим)	5	10 806	10 001
Розміщені короткострокові депозити з терміном погашення до трьох місяців (крім золота, банківських металів та коштів, використання яких є обмеженим)	5	98 786	6 017
Цінні папери нерезидентів з терміном погашення до трьох місяців	6	170	–
Авуари в СПЗ	7	212	59
Усього грошових коштів та їх еквівалентів		111 649	17 212

23 Процентні доходи та витрати

	2015	2014
(у мільйонах гривень)		
Процентні доходи		
Доходи за цінними паперами України, що обліковуються за амортизованою собівартістю	46 360	26 503
Доходи за кредитами банкам та іншим позичальникам	14 884	10 708
Доходи за коштами та депозитами в іноземній валюті	130	131
Доходи за внутрішнім державним боргом	180	187
Інші	73	100
Усього процентних доходів	61 627	37 629
Процентні витрати		
Витрати за операціями з МВФ	(1 829)	(291)
Витрати за коштами банків	(33)	(127)
Витрати за депозитними сертифікатами, що емітовані Національним банком	(8 163)	(696)
Витрати за отриманими кредитами	(389)	–
Витрати за коштами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	(116)	(63)
Інші	(1)	(142)
Усього процентних витрат	(10 531)	(1 319)
Чистий процентний дохід	51 096	36 310

До інших процентних доходів віднесено процентні доходи за кредитами, наданими працівникам, а до інших процентних витрат віднесено витрати за коштами працівників. У 2015 році проценти отримані та проценти сплачені, які включено до грошових потоків від операційної діяльності в консолідованому звіті про рух грошових коштів, становили 59 318 мільйонів гривень (у 2014 році – 31 409 мільйонів гривень) та 10 791 мільйон гривень (у 2014 році – 1 088 мільйонів гривень) відповідно.

У 2015 році до складу доходів за кредитами банкам та іншим позичальникам включено доходи за знеціненими кредитами в розмірі 8 506 мільйонів гривень (у 2014 році – 3 329 мільйонів гривень), за вирахуванням ефекту коригування процентних доходів за знеціненими кредитами, що надані банкам, – 387 мільйонів гривень (у 2014 році – 1 979 мільйонів гривень) (примітка 9).

24 Комісійні доходи та витрати

	2015	2014
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Комісійні доходи		
Доходи за операціями з розрахунково-касового обслуговування	208	288
Доходи за послугами системи електронних платежів та електронної пошти	131	141
Доходи за операціями з фінансовими інструментами	–	2
Доходи за послугами з доставки цінностей	2	2
Інші	2	3
Усього комісійних доходів	343	436
Комісійні витрати		
Витрати за операціями з МВФ	(265)	–
Витрати за операціями з фінансовими інструментами	(47)	(15)
Інші	–	(1)
Усього комісійних витрат	(312)	(16)
Чистий комісійний дохід	31	420

У 2015 році у зв'язку з достроковим припиненням програми з отримання коштів від МВФ “Стенд-бай” визнано витратами невідшкодовану комісію за зобов'язаннями з купівлі коштів у рамках цієї програми в сумі 265 мільйонів гривень (еквівалент 8 мільйонів СПЗ).

25 Інші доходи

	2015	2014
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Доходи від припинення визнання фінансових активів при заміні їх на нові	782	74
Доходи від продажу інвестиційних і пам'ятних монет, сувенірної та іншої продукції	364	333
Штрафи, пеня, неустойки, що отримані	129	23
Прибуток від вибуття основних засобів і нематеріальних активів	16	2
Доходи від реєстрації та видачі ліцензій	5	4
Доходи від управління кредитними лініями	4	3
Перевищення справедливої вартості боргових цінних паперів над сумою сплачених коштів	1 135	16
Інші	73	83
Усього інших доходів	2 508	538

До доходів від припинення визнання фінансових активів при заміні їх на нові віднесено результат припинення визнання кредитів банкам та іншим позичальникам при заміні їх на нові шляхом зміни позичальника за кредитним договором.

До інших доходів віднесено доходи від реалізації матеріальних цінностей, соціально-побутової сфери, тощо.

Перевищення справедливою вартості боргових цінних паперів над сумою сплачених коштів з ними, яка у 2014 році включалася до складу статті “Інші” у сумі 16 мільйонів гривень, у цій звітності подано окремою статтею “Перевищення справедливої вартості боргових цінних паперів над сумою сплачених коштів” у цій примітці.

26 Витрати на утримання персоналу

	2015	2014
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Заробітна плата персоналу	1 241	1 436
Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та внески до недержавних пенсійних фондів	431	651
Матеріальна допомога та інші соціальні виплати	60	130
Інші	<u>53</u>	<u>31</u>
Усього витрат на утримання персоналу	<u>1 785</u>	<u>2 248</u>

До інших витрат на утримання персоналу віднесено витрати на підготовку кадрів і підвищення кваліфікації, витрати на спецодяг, взуття та інші засоби захисту працівників, витрати на забезпечення житлом працівників Національного банку тощо.

27 Адміністративно-господарські та інші витрати

	2015	2014
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Амортизаційні відрахування	350	420
Експлуатаційні та господарські витрати	122	122
Витрати на утримання необоротних матеріальних та нематеріальних	102	107
Податки, збори та обов'язкові платежі	61	129
Витрати на послуги та обслуговування телекомунікацій	26	38
Витрати на службові відрядження	18	13
Штрафи та пені сплачені	15	16
Канцелярські витрати	2	3
Інші	<u>146</u>	<u>103</u>
Усього адміністративно-господарських та інших витрат	<u>842</u>	<u>951</u>

Сума амортизації за 2015 рік не включає амортизацію в сумі 227 мільйонів гривень (у 2014 році – 168 мільйонів гривень), що нарахована на основні засоби, які використовуються для виготовлення банкнотного паперу, банкнот, монет та іншої продукції. Ця частина амортизації включається до витрат, пов'язаних із виготовленням банкнот, монет та іншої продукції.

До інших витрат віднесено витрати, що пов'язані зі списанням об'єктів незавершеного будівництва, визнання частки участі у фінансовому результаті асоційованої компанії, на навчання студентів, на матеріальну допомогу непрацюючим пенсіонерам, поштові витрати, витрати на аудит, тощо.

28 Чисте збільшення резервів

	Примітки	2015	2014
		<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Чисте (збільшення)/зменшення резервів:			
за кредитами банкам та іншим позичальникам	9	(7 931)	(26 856)
за іншими активами	13	<u>1</u>	<u>(52)</u>
Усього чистого збільшення резервів		<u>(7 930)</u>	<u>(26 908)</u>

29 Управління фінансовими ризиками

Метою управління ризиками Національного банку є:

забезпечення утримання ризиків Національного банку на безпечному рівні на постійній основі;

сприяння ефективному управлінню активами і пасивами Національного банку, зокрема запобігання неадекватному використанню коштів;

забезпечення дотримання необхідного рівня ліквідності активів Національного банку;

дотримання під час управління активами і пасивами Національного банку обмежень, визначених законодавством України, а також принципів, внутрішніх правил, процедур та лімітів, визначених нормативно-правовими актами Національного банку;

вчасне надання керівництву Національного банку належної інформації (звітів) про стан управління ризиками активів та пасивів Національного банку.

Основними принципами управління фінансовими ризиками Національного банку є такі:

управління фінансовими ризиками має сприяти уникненню або зменшенню впливу на фінансові потоки та капітал Національного банку ризиків, які притаманні активам та зобов'язанням Національного банку, з урахуванням рівня схильності Національного банку до прийняття ризиків, що визначається законами України та нормативно-правовими актами Національного банку;

контроль за дотриманням прийнятного рівня фінансових ризиків Національного банку здійснюється керівництвом підрозділів та Департаментом управління ризиками Національного банку.

Для покриття можливих збитків від реалізації фінансових ризиків Національного банку, пов'язаних із виконанням його функцій, згідно з окремим положенням здійснюється формування резервів.

Основними видами фінансових ризиків, притаманних діяльності Національного банку, є кредитний, валютний, процентний ризики та ризик ліквідності.

Кредитний ризик

Кредитний ризик виникає через неспроможність боржника чи контрагента Національного банку виконати взяті на себе зобов'язання відповідно до погоджених умов. Кредитний ризик може мати такі прояви:

ризик дефолту боржника – ризик зниження доходів чи капіталу Національного банку, що виникає у разі невиконання боржником зобов'язань за борговими фінансовими інструментами (тобто ризик того, що сплата боржником процентів, комісій і основного боргу взагалі не відбуватиметься);

ризик забезпечення кредиту – ризик того, що внаслідок реалізації предмету забезпечення, вимоги кредитора не будуть задоволені в повному обсязі;

розрахунковий ризик – ризик зниження доходів чи капіталу Національного банку, що виникає у разі невиконання контрагентом прийнятих зобов'язань з поставки грошових коштів або базового активу, якщо до моменту одержання відповідних активів від контрагента Національний банк здійснив (дав безвідкличне доручення здійснити) перерахування контрагентові грошових коштів або поставки базового активу.

29 Управління фінансовими ризиками (продовження)

Управління кредитним ризиком Національного банку здійснюється шляхом:

- визначення мінімально допустимих довгострокових кредитних рейтингів контрагентів;
- установлення довгострокових кредитних лімітів на обсяг заборгованості іноземних контрагентів та емітентів цінних паперів перед Національним банком (як загальної заборгованості, так і заборгованості за окремими фінансовими інструментами);
- установлення короткострокових кредитних лімітів на обсяг загальної заборгованості під час виконання операцій з українськими банками-контрагентами;
- установлення обмежень на розмір стандартної дюрації (середньої тривалості) розміщення коштів за валютами та видами фінансових інструментів;
- використання застави та інших видів забезпечення виконання зобов'язань;
- диверсифікації – розміщення коштів у фінансові інструменти різних контрагентів, співпраця з якими дозволена з огляду на їх характеристики ризиковості;
- створення резервів Національного банку на покриття кредитного ризику, пов'язаного з виконанням його функцій.

Ринкові ризики

Ринкові ризики – це ризики виникнення збитків у зв'язку з несприятливою зміною ринкових цін (валютних курсів, процентних ставок, кредитних спредів, цін на акції або товари тощо). Залежно від факторів, що призводять до виникнення збитків, Національний банк визначає для себе такі основні види ринкових ризиків:

валютний ризик – це ризик виникнення збитків у зв'язку з несприятливою зміною валютних курсів;

процентний ризик – це ризик виникнення збитків у зв'язку з несприятливою зміною процентних ставок;

ризик кредитного спреду – це ризик виникнення збитків у зв'язку з розширенням кредитних спредів на ринку.

Управління ринковими ризиками Національного банку здійснюється за допомогою:

установлення лімітів на абсолютні та відносні показники окремих видів ринкових ризиків (у тому числі порівнянно з обраним еталоном);

диверсифікації.

У наведеній нижче таблиці представлено аналіз чутливості позицій Національного банку до валютного ризику, який розраховано на основі припущення про 5% та 30% збільшення і зменшення курсу долара США, євро, СПЗ та інших валют по відношенню до гривні у 2015 та 2014 роках відповідно. До аналізу чутливості включені тільки суми в іноземній валюті (за винятком немонетарних активів), наявні на кінець періоду, під час конвертації яких на кінець періоду використовуються курси, змінені на 5% та 30% по відношенню до діючих на кінець 2015 та 2014 років відповідно.

Вплив зміни курсів на прибуток або збиток та прибуток до розподілу за рік представлений таким чином:

	31 грудня 2015 року		31 грудня 2014 року	
	+5%	-5%	+30%	-30%
	<i>(у мільйонах гривень)</i>			
Долари США	8 703	(8 703)	24 341	(24 341)
Євро	2 199	(2 199)	2 664	(2 664)
СПЗ	(6 497)	6 497	(10 240)	10 240
Англійські фунти стерлінгів	498	(498)	1 042	(1 042)
Інші валюти	421	(421)	1 546	(1 546)

29 Управління фінансовими ризиками (продовження)

У наведеній нижче таблиці представлений аналіз чутливості позицій Національного банку до процентного ризику. Вплив на прибуток або збиток та прибуток до розподілу за рік представлений таким чином:

	31 грудня 2015 року		31 грудня 2014 року	
	+100 б.п.	-100 б.п.	+100 б.п.	-100 б.п.
Чутливість фінансових активів	1 893	(1 893)	866	(866)
Чутливість фінансових зобов'язань	(2 479)	2 479	(506)	506
Чистий вплив на прибуток або збиток та та прибуток до розподілу +100 б.п.	(586)	586	361	(361)

Ідентифікація джерел процентного ризику здійснюється шляхом аналізу наявної структури процентних активів та пасивів. Національний банк здійснює оцінку процентного ризику за допомогою аналізу чутливості до зміни процентних ставок, тобто, змін ринкової вартості інструментів та портфелів у результаті загальної зміни кривої дохідності на певну кількість базисних пунктів. Відповідно до методології використовуваних сценарії включають паралельне зміщення всієї кривої на 1 процентний пункт (+/-100 базисних пунктів). Чутливість до процентного ризику обчислюється на основі сценарію, відповідно до якого всі криві процентних ставок вважаються такими, що змінюються однаково незалежно від фінансового інструменту або валюти. Оцінки включають процентний ризик за всіма позиціями Національного банку для інструментів з фіксованою та плаваючою процентною ставкою як визначено за відповідною моделлю.

Ризик ліквідності

Ризик ліквідності – ризик виникнення дефіциту грошових коштів унаслідок неможливості продажу активу в потрібній кількості в прийнятні строки без значних втрат його вартості через погіршення кон'юнктури ринку.

Управління ризиком ліквідності Національного банку здійснюється шляхом:

утримання певних нормативно визначених обсягів коштів у грошовій формі на кореспондентських рахунках;

утримання достатнього обсягу високоліквідних фінансових інструментів, які можуть бути швидко переведені в грошові кошти;

встановлення вимог до ліквідності активів Національного банку.

Детальна оцінка фінансових ризиків наведена в примітках 30 – 34.

30 Аналіз фінансових активів і зобов'язань у розрізі концентрації географічного ризику

Станом на 31 грудня 2015 року фінансові активи і зобов'язання Національного банку в розрізі концентрації географічного ризику подані таким чином:

	Україна	Країни ОЕСР	МВФ	Інші	Усього
	(у мільйонах гривень)				
Фінансові активи					
Кошти та депозити в іноземній валюті	1 675	124 584	–	4	126 263
Цінні папери нерезидентів	–	171 609	–	1	171 610
Авуари в СПЗ	–	–	212	–	212
Цінні папери України	404 514	–	–	–	404 514
Кредити банкам та іншим позичальникам	65 236	–	–	–	65 236
Внутрішній державний борг	2 091	–	–	–	2 091
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	45 631	–	45 631
Інші фінансові активи	239	1 467	236	–	1 942
Усього фінансових активів	473 755	297 660	46 079	5	817 499

30 Аналіз фінансових активів і зобов'язань у розрізі концентрації географічного ризику (продовження)

	Україна	Країни ОЕСР	МВФ	Інші	Усього
Фінансові зобов'язання					(у мільйонах гривень)
Банкноти та монети в обігу	308 237	–	–	–	308 237
Кошти банків	31 041	–	–	–	31 041
Кошти державних та інших установ	51 278	41	–	–	51 319
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	89 747	–	–	–	89 747
Кредити отримані	–	12 003	–	19 280	31 283
Зобов'язання перед МВФ	–	–	176 142	–	176 142
Інші фінансові зобов'язання	167	14	–	–	181
Усього фінансових зобов'язань	480 470	12 058	176 142	19 280	687 950
Чиста балансова позиція	(6 715)	285 602	(130 063)	(19 275)	129 549
Позабалансові зобов'язання					
Зобов'язання з надання кредитів центральним банкам інших країн	–	13 848	–	54 545	68 393
Чиста позабалансова позиція (примітка 35)	–	(13 848)	–	(54 545)	(68 393)
Чиста позиція	(6 715)	271 754	(130 063)	(73 820)	61 156

Станом на 31 грудня 2014 року фінансові активи і зобов'язання Національного банку в розрізі концентрації географічного ризику подані таким чином:

	Україна	Країни ОЕСР	МВФ	Інші	Усього
Фінансові активи					(у мільйонах гривень)
Кошти та депозити в іноземній валюті	1 135	16 203	–	–	17 338
Цінні папери нерезидентів	–	88 117	–	1	88 118
Авуари в СПЗ	–	–	59	–	59
Цінні папери України	330 774	–	–	–	330 774
Кредити банкам та іншим позичальникам	81 573	–	–	–	81 573
Внутрішній державний борг	2 180	–	–	–	2 180
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	31 344	–	31 344
Інші фінансові активи	963	–	–	–	963
Усього фінансових активів	416 625	104 320	31 403	1	552 349
Фінансові зобов'язання					
Банкноти та монети в обігу	304 811	–	–	–	304 811
Кошти банків	28 895	–	–	–	28 895
Кошти державних та інших установ	14 648	–	–	–	14 648
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	19 609	–	–	–	19 609
Зобов'язання перед МВФ	–	–	65 615	–	65 615
Інші фінансові зобов'язання	1 107	–	–	–	1 107
Усього фінансових зобов'язань	369 070	–	65 615	–	434 685
Чиста балансова позиція	47 555	104 320	(34 212)	1	117 664
Позабалансові зобов'язання					
Зобов'язання з надання кредитів	(2 790)	–	–	–	(2 790)
Чиста позабалансова позиція (примітка 35)	(2 790)	–	–	–	(2 790)
Чиста позиція	44 765	104 320	(34 212)	1	114 874

31 Кредитний ризик

Фінансові активи Національного банку за кредитними рейтингами контрагентів, установленими міжнародними рейтинговими компаніями Fitch IBCA, Moody's та Standard & Poor's, подані за найнижчим із присвоєних зазначеними компаніями рейтингом кожному контрагенту. Рейтинги наводяться відповідно до кодування рейтингової компанії Fitch IBCA із застосуванням таблиці відповідностей рейтингів інформаційної системи Bloomberg.

	Кредитний рейтинг	2015		2014	
		Обсяг	% у сатті фінансових активів	Обсяг	% у сатті фінансових активів
Фінансові активи – непрострочені і незнецінені:					
Кошти та депозити в іноземній валюті:					
кошти на вимогу	AAA	2 012	1,6	87	0,5
	AA+	52	0,0	1 107	6,4
	AA	2 322	1,8	–	–
	AA-	3 387	2,7	4 583	26,4
	A+	520	0,4	2 916	16,8
	A	2 333	1,8	1 315	7,6
	A-	192	0,2	178	1,0
	BBB+	349	0,3		
строкові депозити	AAA	19 677	15,6	3 438	19,8
	AA+	14 696	11,6	2	0,0
	AA-	8 096	6,4	2 442	14,1
	A+	27 359	21,7	–	–
	A	24 708	19,6	–	–
	A-	18 885	15,0	135	0,8
готівкова іноземна валюта	Без ризику	1 675	1,3	1 135	6,6
Усього коштів та депозитів в іноземній валюті:		126 263	100,0	17 338	100,0
Цінні папери нерезидентів:					
державні облігації	AAA	10 543	6,2	6 771	7,7
	AA+	101 034	58,9	44 082	50,1
	AA	394	0,2	–	–
	AA-	4 268	2,5	2 636	3,0
	A+	3 768	2,2	–	–
облігації міжнародних агенцій, банків та інших емітентів	AAA	18 683	10,9	10 400	11,8
	AA+	3 455	2,0	4 789	5,4
	AA	2 063	1,2	269	0,3
	AA-	9 654	5,6	13 353	15,2

31 Кредитний ризик (продовження)

	Кредитний рейтинг	2015		2014	
		Обсяг	% у фінансових активах	Обсяг	% у фінансових активах
<i>(у мільйонах гривень)</i>					
	A+	13 099	7,6	4 151	4,7
	A	1 311	0,8	1 546	1,8
	A-	3 217	1,9	–	–
Усього боргових цінних паперів нерезидентів		171 489	100,0	87 997	100,0
Цінні папери України	ССС	402 249	99,4	–	–
	ССС-	–	–	325 722	98,5
	Без рейтингу	2 265	0,6	5 052	1,5
Усього цінних паперів України		404 514	100,0	330 774	100,0
Кредити банкам та іншим позичальникам: кредити, надані для підтримання ліквідності та кредити, надані Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	ССС	–	–	1 365	2,0
	СС	16 835	54,6	46 728	69,8
	Без рейтингу	14 000	45,4	18 914	28,2
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам		30 835	100,0	67 007	100,0
Інші фінансові активи	AAA	236	12,2	–	–
	A	1 467	75,5	–	–
	СС	2	0,1	–	–
	Без рейтингу	237	12,2	963	100,0
Усього інших фінансових активів		1 942	100,0	963	100,0

Загальна сума кредитів, наданих п'ятьом банкам із найбільшою сумою кредитної заборгованості, станом на 31 грудня 2015 року становила 70 631 мільйон гривень (станом на 31 грудня 2014 року – 68 572 мільйони гривень), або 61% (станом на 31 грудня 2014 року – 55%) від загальної суми кредитів, наданих банкам та іншим позичальникам до формування резерву. Резерв, визнаний за кредитами, наданими цим п'ятьом банкам, становив 30 719 мільйонів гривень станом на 31 грудня 2015 року (станом на 31 грудня 2014 року – 24 515 мільйонів гривень).

Цінні папери України без визначеного міжнародного рейтингу представлені облігаціями державних підприємств, рейтинг яких обмежений суверенним рейтингом України.

32 Валютний ризик

Станом на 31 грудня 2015 року Національний банк мав такі валютні позиції:

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англійські фунти стерлінгів	Інші	Немонетарні	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>								
Фінансові активи								
Кошти та депозити в іноземній валюті	–	93 683	19 435	–	4 930	8 215	–	126 263
Цінні папери нерезидентів	–	136 471	29 674	–	5 021	323	121	171 610
Авуари в СПЗ	–	–	–	212	–	–	–	212
Цінні папери України	401 349	3 165	–	–	–	–	–	404 514
Кредити банкам та іншим позичальникам	65 236	–	–	–	–	–	–	65 236
Внутрішній державний борг	2 091	–	–	–	–	–	–	2 091
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	45 631	–	–	–	45 631
Інші фінансові активи	1 697	–	–	236	–	9	–	1 942
Усього фінансових активів	470 373	233 319	49 109	46 079	9 951	8 547	121	817 499

32 Валютний ризик (продовження)

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англійські фунти стерлінгів	Інші	Немонетарні	Усього
Фінансові зобов'язання								<i>(у мільйонах гривень)</i>
Банкноти та монети в обігу	308 237	–	–	–	–	–	–	308 237
Кошти банків	30 288	707	41	–	–	5	–	31 041
Кошти державних та інших установ	17 441	28 794	5 084	–	–	–	–	51 319
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	89 747	–	–	–	–	–	–	89 747
Кредити отримані	–	12 003	–	–	–	19 280	–	31 283
Зобов'язання перед МВФ	115	–	–	176 027	–	–	–	176 142
Інші фінансові зобов'язання	119	51	1	–	–	10	–	181
Усього фінансових зобов'язань	445 947	41 555	5 126	176 027	–	19 295	–	687 950
Чиста балансова позиція	24 426	191 764	43 983	(129 948)	9 951	(10 748)	121	129 549
Позабалансові активи та зобов'язання								
Активи до отримання за форвардними контрактами	–	–	–	–	–	19 175	–	19 175
Активи до постачання за форвардними контрактами	–	17 697	–	–	–	–	–	17 697
Чиста позабалансова позиція	–	(17 697)	–	–	–	19 175	–	1 478
Чиста позиція	24 426	174 067	43 983	(129 948)	9 951	8 427	121	131 027

Станом на 31 грудня 2014 року Національний банк мав такі валютні позиції:

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англійські фунти стерлінгів	Інші	Немонетарні	Усього
Фінансові активи								<i>(у мільйонах гривень)</i>
Кошти та депозити в іноземній валюті	–	9 609	1 644	–	1 104	4 981	–	17 338
Цінні папери нерезидентів	–	69 206	16 020	–	2 368	403	121	88 118
Авуари в СПЗ	–	–	–	59	–	–	–	59
Цінні папери України	325 871	3 359	1 544	–	–	–	–	330 774
Кредити банкам та іншим позичальникам	81 573	–	–	–	–	–	–	81 573
Внутрішній державний борг	2 180	–	–	–	–	–	–	2 180
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	31 344	–	–	–	31 344
Інші фінансові активи	963	–	–	–	–	–	–	963
Усього фінансових активів	410 587	82 174	19 208	31 403	3 472	5 384	121	552 349
Фінансові зобов'язання								
Банкноти та монети в обігу	304 811	–	–	–	–	–	–	304 811
Кошти банків	28 116	718	61	–	–	–	–	28 895
Кошти державних та інших установ	3 905	316	10 255	–	–	172	–	14 648
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	19 609	–	–	–	–	–	–	19 609
Зобов'язання перед МВФ	79	–	–	65 536	–	–	–	65 615
Інші фінансові зобов'язання	1 032	4	11	–	–	60	–	1 107
Усього фінансових зобов'язань	357 552	1 038	10 327	65 536	–	232	–	434 685
Чиста балансова позиція	53 035	81 136	8 881	(34 133)	3 472	5 152	121	117 664

32 Валютний ризик (продовження)

Активи і зобов'язання в інших валютах переважно складаються зі статей у швейцарських франках, австралійських доларах, японських єнах та юанях Женьміньбі.

33 Процентний ризик

Станом на 31 грудня 2015 року Національний банк мав таку структуру середньозважених процентних ставок за основними валютами для монетарних фінансових інструментів, за якими нараховуються проценти. Процентні ставки за кожним фінансовим інструментом розраховувались як середньозважені ефективні процентні ставки на звітну дату.

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англійські фунти стерлінгів	Інші	Загальна середньозважена ставка
							(у %)
Фінансові активи							
Строкові депозити в банках країн ОЕСР	–	0,38	0,01	–	0,51	0,61	0,35
Цінні папери нерезидентів	–	0,99	0,16	–	0,77	2,07	0,84
Авуари в СПЗ	–	–	–	0,05	–	–	0,05
Цінні папери України	13,59	8,39	–	–	–	–	13,56
Кредити банкам та іншим позичальникам	21,27	–	–	–	–	–	21,27
Внутрішній державний борг	8,66	–	–	–	–	–	8,66
Фінансові зобов'язання							
Фонд гарантування вкладів фізичних осіб	5,75	–	–	–	–	–	5,75
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	19,77	–	–	–	–	–	19,77
Кредити отримані	–	0,42	–	–	–	5,72	3,69
Боргові зобов'язання на користь МВФ за купівлею та розподілом СПЗ	–	–	–	1,94	–	–	1,94

Позначка “–” у таблиці означає, що Національний банк не має відповідних активів або зобов'язань у зазначеній валюті, за якими нараховуються проценти.

За змінною ставкою нараховуються проценти за авуарами в СПЗ та кредитом МВФ (процентна ставка переглядається щотижня).

Процентна ставка, за якою нараховуються витрати за коштами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, не є фіксованою, її розмір відповідає середньозваженій процентній ставці за вкладами (депозитами) на вимогу фізичних осіб у національній валюті.

Проценти за цінними паперами нараховуються як за змінною ставкою, так і за фіксованою.

Станом на 31 грудня 2014 року Національний банк мав таку структуру середньозважених процентних ставок за основними валютами для монетарних фінансових інструментів, за якими нараховуються проценти. З урахуванням принципу суттєвості та близькості значень ефективних та номінальних відсоткових ставок станом на 31 грудня 2014 року, процентні ставки, за винятком середньозваженої відсоткової ставки за категорією “Внутрішній державний борг”, розраховувались як середньозважені процентні ставки, передбачені договорами на звітну дату.

33 Процентний ризик (продовження)

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англійські фунти стерлінгів	Інші	Загальна середньозважена ставка
							(у %)
Фінансові активи							
Строкові депозити в банках країн ОЕСР	–	0,10	0,00	–	0,00	0,11	0,11
Цінні папери нерезидентів	–	0,64	0,24	–	0,60	2,22	0,57
Авуари в СПЗ	–	–	–	0,05	–	–	0,05
Цінні папери України	12,92	7,33	4,95	–	–	–	12,83
Кредити банкам та іншим позичальникам	15,76	–	–	–	–	–	15,76
Внутрішній державний борг	8,66	–	–	–	–	–	8,66
Фінансові зобов'язання							
Фонд гарантування вкладів фізичних осіб	5,04	–	–	–	–	–	5,04
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	10,31	–	–	–	–	–	10,31
Боргові зобов'язання на користь МВФ за купівлею та розподілом СПЗ	–	–	–	1,05	–	–	1,05

Аналіз фінансових активів і зобов'язань за строками перегляду процентних ставок

У наведеній нижче таблиці наведено аналіз фінансових активів і зобов'язань за строками перегляду процентних ставок.

Для фінансових активів і зобов'язань з фіксованою процентною ставкою строковість визначалася з урахуванням періоду від дати консолідованого звіту про фінансовий стан до дати погашення згідно з контрактом, для активів і зобов'язань зі змінною процентною ставкою – з урахуванням найближчого терміну перегляду процентних ставок чи дати погашення залежно від того, що настає раніше.

Станом на 31 грудня 2015 року фінансові активи і зобов'язання за строками перегляду процентних ставок відображаються таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1 – 3 місяці	3 – 12 місяців	1 – 5 років	Понад 5 років	Безпроцентні	Усього
							(у мільйонах гривень)
Фінансові активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	97 922	17 057	6 464	–	–	4 820	126 263
Цінні папери нерезидентів	7 001	15 736	46 723	99 097	2 932	121	171 610
Авуари в СПЗ	212	–	–	–	–	–	212
Цінні папери України	3 033	9 247	34 793	220 181	136 842	418	404 514
Кредити банкам та іншим позичальникам	12 570	1 201	12 081	39 384	–	–	65 236
Внутрішній державний борг	–	26	78	418	1 569	–	2 091
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	–	–	45 631	45 631
Інші фінансові активи	5	15	23	68	48	1 783	1 942
Усього фінансових активів	120 743	43 282	100 162	359 148	141 391	52 773	817 499

33 Процентний ризик (продовження)

	На вимогу та до 1 місяця	1 – 3 місяці	3 – 12 місяців	1 – 5 років	Понад 5 років	Безпро- центні	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>							
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	–	–	–	–	–	308 237	308 237
Кошти банків	–	–	–	–	–	31 041	31 041
Кошти державних та інших установ	8 350	–	–	–	–	42 969	51 319
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	89 747	–	–	–	–	–	89 747
Кредити отримані	31 283	–	–	–	–	–	31 283
Зобов'язання перед МВФ	130 080	431	–	–	–	45 631	176 142
Інші фінансові зобов'язання	–	–	–	–	–	181	181
Усього фінансових зобов'язань	259 460	431	–	–	–	428 059	687 950
Чистий розрив	(138 717)	42 851	100 162	359 148	141 391	(375 286)	129 549
Сумарний розрив	(138 717)	(95 866)	4 296	363 444	504 835	129 549	

Станом на 31 грудня 2014 року фінансові активи і зобов'язання за строками перегляду процентних ставок відображаються таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1 – 3 місяці	3 – 12 місяців	1 – 5 років	Понад 5 років	Безпро- центні	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>							
Фінансові активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	10 474	1 839	–	–	–	5 025	17 338
Цінні папери нерезидентів	5 664	12 119	12 755	52 510	4 949	121	88 118
Авуари в СПЗ	59	–	–	–	–	–	59
Цінні папери України	2 576	5 899	14 951	193 786	113 562	–	330 774
Кредити банкам та іншим позичальникам	12 317	31 047	10 196	28 013	–	–	81 573
Внутрішній державний борг	–	22	66	363	1 729	–	2 180
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	–	–	31 344	31 344
Інші фінансові активи	3	1	438	92	423	6	963
Усього фінансових активів	31 093	50 927	38 406	274 764	120 663	36 496	552 349
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	–	–	–	–	–	304 811	304 811
Кошти банків	–	–	–	–	–	28 895	28 895
Кошти державних та інших установ	819	–	–	–	–	13 829	14 648
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	19 259	350	–	–	–	–	19 609
Зобов'язання перед МВФ	34 212	59	–	–	–	31 344	65 615
Інші фінансові зобов'язання	–	–	–	–	–	1 107	1 107
Усього фінансових зобов'язань	54 290	409	–	–	–	379 986	434 685
Чистий розрив	(23 197)	50 518	38 406	274 764	120 663	(343 490)	117 664
Сумарний розрив	(23 197)	27 321	65 727	340 491	461 154	117 664	

Станом на 31 грудня 2015 року частка цінних паперів нерезидентів зі змінною ставкою становила 5,09% від загального портфеля (станом на 31 грудня 2014 року – 13,38%).

34 Ризик ліквідності

Для оцінки ризику ліквідності фінансові активи групуються відповідно до очікуваних на звітну дату строків отримання грошових потоків для їх погашення з урахуванням періоду, який залишився від звітної дати до очікуваної дати погашення відповідного грошового потоку. Фінансові зобов'язання групуються за строками погашення з урахуванням періоду, який згідно з контрактом залишився від звітної дати до дати погашення.

Суми фінансових активів та зобов'язань, наведені в таблиці ризику ліквідності, відображають дисконтовані грошові потоки за контрактами. Похідні контракти, розрахунки за якими проводитимуться на підставі чистої суми, наведені за чистою сумою, яка, як очікується, буде сплачена. Знецінені кредити включені в таблицю за балансовою вартістю з урахуванням резервів під знецінення і на підставі очікуваних термінів припливу грошових коштів.

Якщо суми, що підлягають сплаті, не є фіксованими, то такі суми наводяться в аналізі ліквідності з урахуванням умов, які були на дату звітності. Позиції в іноземній валюті перераховані за курсами спот на звітну дату.

Оцінка ризику ліквідності Національного банку станом на 31 грудня 2015 року подана таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1 – 3 місяці	3 – 12 місяців	1 – 5 років	Понад 5 років	Строк пога- шення не визнач- ний	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>							
Фінансові активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	102 742	17 057	6 464	–	–	–	126 263
Цінні папери нерезидентів	4 932	9 396	48 417	105 812	2 932	121	171 610
Авуари в СПЗ	212	–	–	–	–	–	212
Цінні папери України	3 033	8 247	34 793	221 181	137 260	–	404 514
Кредити банкам та іншим позичальникам	1 414	1 201	12 081	39 384	–	11 156	65 236
Внутрішній державний борг	–	26	78	418	1 569	–	2 091
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	–	–	45 631	45 631
Інші фінансові активи	1 478	16	28	89	73	258	1 942
Активи до отримання за форвардними контрактами	19 175	–	–	–	–	–	19 175
Усього фінансових активів	132 986	35 943	101 861	366 884	141 834	57 166	836 674
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	308 237	–	–	–	–	–	308 237
Кошти банків	31 041	–	–	–	–	–	31 041
Кошти державних та інших установ	51 319	–	–	–	–	–	51 319
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	89 747	–	–	–	–	–	89 747
Кредити отримані	31 283	–	–	–	–	–	31 283
Заборгованість перед МВФ	2 824	431	–	54 231	73 141	45 515	176 142
Інші фінансові зобов'язання	107	13	–	1	–	60	181
Зобов'язання з надання кредитів центральним банкам інших країн	68 393	–	–	–	–	–	68 393
Активи до постачання за форвардними контрактами	17 697	–	–	–	–	–	17 697
Усього майбутніх платежів за фінансовими зобов'язаннями	600 648	444	–	54 232	73 141	45 575	774 040
Розрив ліквідності за фінансовими інструментами	(467 662)	35 499	101 861	312 652	68 693	11 591	62 634
Сумарний розрив ліквідності	(467 662)	(432 163)	(330 302)	(17 650)	51 043	62 634	

34 Ризик ліквідності (продовження)

Оцінка ризику ліквідності Національного банку станом на 31 грудня 2014 року подана таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1 – 3 місяці	3 – 12 місяців	1 – 5 років	Понад 5 років	Строк пога- шення не визначений	Усього
	<i>(у мільйонах гривень)</i>						
Фінансові активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	15 499	1 839	–	–	–	–	17 338
Цінні папери нерезидентів	2 400	4 361	18 777	57 510	4 949	121	88 118
Авуари в СПЗ	59	–	–	–	–	–	59
Цінні папери України	2 576	5 899	14 951	193 786	113 562	–	330 774
Кредити банкам та іншим позичальникам	12 317	31 047	10 196	28 013	–	–	81 573
Внутрішній державний борг	–	22	66	363	1 729	–	2 180
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	–	–	31 344	31 344
Інші фінансові активи	3	1	438	92	423	6	963
Усього фінансових активів	32 854	43 169	44 428	279 764	120 663	31 471	552 349
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	304 811	–	–	–	–	–	304 811
Кошти банків	28 895	–	–	–	–	–	28 895
Кошти державних та інших установ	14 648	–	–	–	–	–	14 648
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	19 259	350	–	–	–	–	19 609
Заборгованість перед МВФ	3 576	1 040	6 219	23 515	–	31 265	65 615
Інші фінансові зобов'язання	1 107	–	–	–	–	–	1 107
Зобов'язання з надання кредитів	2 790	–	–	–	–	–	2 790
Усього майбутніх платежів за фінансовими зобов'язаннями	375 086	1 390	6 219	23 515	–	31 265	437 475
Розрив ліквідності за фінансовими інструментами	(342 232)	41 779	38 209	256 249	120 663	206	114 874
Сумарний розрив ліквідності	(342 232)	(300 453)	(262 244)	(5 995)	114 668	114 874	

Внески в рахунок квоти МВФ і частина зобов'язань перед МВФ, що належать до боргових зобов'язань на користь МВФ зі сплати внеску за квотою, віднесені до категорії “Строк погашення не визначений” у зв'язку з природою цього залишку.

Суми, що зазначаються в нижченаведених таблицях, не відповідають сумам, відображеним у консолідованому звіті про фінансовий стан, оскільки представлена нижче інформація включає аналіз за строками погашення фінансових зобов'язань, який відображає загальну суму залишків платежів за договорами (включаючи виплату процентів), які не визнаються в консолідованому звіті про фінансовий стан за методом ефективної процентної ставки.

Періоди виплат за недисконтованими грошовими потоками за фінансовими зобов'язаннями згідно з договорами станом на 31 грудня 2015 року представлені таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1 – 3 місяці	3 – 12 місяців	1 – 5 років	Понад 5 років	Строк пога- шення не визначений	Усього
	<i>(у мільйонах гривень)</i>						
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	308 237	–	–	–	–	–	308 237
Кошти банків	31 041	–	–	–	–	–	31 041
Кошти державних та інших установ	51 319	–	–	–	–	–	51 319
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	89 747	–	–	–	–	–	89 747
Кредити отримані	31 326	–	–	–	–	–	31 326
Зобов'язання перед МВФ	2 824	648	1 899	61 818	75 369	45 515	188 073
Інші фінансові зобов'язання	107	13	–	1	–	60	181
Активи до постачання за форвардними контрактами	17 697	–	–	–	–	–	17 697
Зобов'язання з надання кредитів центральним банкам інших країн в національній валюті	68 393	–	–	–	–	–	68 393
Усього майбутніх платежів за фінансовими зобов'язаннями	600 691	661	1 899	61 819	75 369	45 575	786 014

34 Ризик ліквідності (продовження)

Періоди виплат за недисконтованими грошовими потоками за фінансовими зобов'язаннями згідно з договорами станом на 31 грудня 2014 року представлені таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1 – 3 місяці	3 – 12 місяців	1 – 5 років	Понад 5 років	Строк пога- шення не визначе- ний (у мільйонах гривень)	Усього
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	304 811	–	–	–	–	–	304 811
Кошти банків	28 895	–	–	–	–	–	28 895
Кошти державних та інших установ	14 648	–	–	–	–	–	14 648
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	19 259	350	–	–	–	–	19 609
Заборгованість перед МВФ	3 474	1 131	6 456	24 275	–	31 265	66 601
Інші фінансові зобов'язання	1 107	–	–	–	–	–	1 107
Зобов'язання з надання кредитів	2 790	–	–	–	–	–	2 790
Усього майбутніх платежів за фінансовими зобов'язаннями	374 984	1 481	6 456	24 275	–	31 265	438 461

35 Позабалансові зобов'язання і похідні фінансові інструменти

Зобов'язання з надання кредитів

Зобов'язання з надання кредитів включають такі статті:

	2015	2014
	(у мільйонах гривень)	
Зобов'язання з надання кредитів банкам для підтримання ліквідності	–	2 790
Зобов'язання з надання кредитів центральним банкам інших країн в національній валюті	68 393	–
Усього зобов'язань з надання кредитів	68 393	2 790

Зобов'язання з надання кредитів – це невикористані суми, призначені для кредитування банків. Національний банк стосовно кредитного ризику за зобов'язаннями з надання кредитів наражається на потенційні збитки в загальній сумі невикористаних зобов'язань у разі надання невикористаної суми таких кредитів. Можлива сума збитків за зобов'язаннями з надання банкам кредитів для підтримання ліквідності є меншою, ніж загальна сума невикористаних зобов'язань, оскільки виконання більшості зобов'язань з надання кредитів для підтримання ліквідності залежить від дотримання клієнтами певних кредитних стандартів. Національний банк відстежує строки до погашення зобов'язань з надання кредитів, оскільки більш довгострокові зобов'язання зазвичай характеризуються вищим кредитним ризиком, ніж короткострокові. Загальна сума невиконаних зобов'язань з надання кредитів за угодою необов'язково передбачає майбутні грошові кошти, оскільки строк дії таких фінансових інструментів може закінчитися без фінансування.

Зобов'язання з капітальних вкладень

Станом на 31 грудня 2015 року Національний банк мав зобов'язання з капітальних вкладень, які стосувалися придбання, будівництва та поліпшення основних засобів і нематеріальних активів, на загальну суму 94 мільйони гривень (станом на 31 грудня 2014 року – 118 мільйонів гривень).

Похідні фінансові інструменти

Відповідно до Угоди про управління інвестиціями та надання консультативних послуг між Міжнародним банком реконструкції та розвитку і Національним банком із жовтня 2013 року здійснювалися операції з ф'ючерсами для регулювання процентного ризику.

35 Позабалансові зобов'язання і похідні фінансові інструменти (продовження)

Станом на 31 грудня 2015 року Національний банк мав 213 довгих біржових процентних ф'ючерсних контрактів із термінами виконання в березні 2016 року, умовна вартість яких становить 1 111 мільйонів гривень або 46 мільйонів доларів США, та 972 коротких біржових процентних ф'ючерсних контракти з термінами виконання з березня 2016 року до червня 2019 року, умовна вартість яких становить 5 387 мільйонів гривень або 224 мільйони доларів США (станом на 31 грудня 2014 року – 138 довгих біржових процентних ф'ючерсних контрактів із термінами виконання з березня 2015 року до вересня 2016 року, умовна вартість яких становить 526 мільйонів гривень або 33 мільйони доларів США, та 1 096 коротких біржових процентних ф'ючерсних контрактів із термінами виконання з березня 2015 року до червня 2019 року, умовна вартість яких становить 4 258 мільйонів гривень, або 270 мільйонів доларів США). Кошти для розрахунків за ф'ючерсними операціями в сумі 11 мільйонів гривень (у 2014 році – 7 мільйонів гривень) оцінено за справедливою вартістю та включено до складу коштів та депозитів в іноземній валюті (примітка 5).

Відповідно до рамкової генеральної угоди ISDA між Національним банком та банком Citibank, N.A. London до позабалансових зобов'язань та вимог уключено кошти за операціями своп. На 31 грудня 2015 року активи до отримання становили 19 175 мільйонів гривень, активи до постачання – 17 697 мільйони гривень.

Судові процедури

До Національного банку під час його діяльності пред'являються певні претензії і позови. Проте на підставі власної оцінки, а також відповідно до внутрішніх фахових висновків керівництво вважає, що Національний банк не зазнає внаслідок цього суттєвих збитків. У зв'язку з цим відповідний резерв у цій консолідованій фінансовій звітності не створювався.

36 Справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань

Національний банк визначає розрахункову справедливую вартість фінансових активів і зобов'язань, використовуючи ринкову інформацію (за її наявності) та відповідні методики оцінки. Проте для тлумачення ринкової інформації з метою визначення розрахункової справедливої вартості неодмінно потрібне суб'єктивне судження. Як зазначено в примітці 4, економіка України характеризується особливостями, властивими ринковій економіці перехідного періоду, і активність її фінансового ринку поки що є низькою. Таким чином, розрахунки не завжди відповідають реальним сумам, за які Національний банк міг би реалізувати фінансові активи та зобов'язання з урахуванням поточних обставин.

Фінансові активи та зобов'язання, що відображені за справедливою вартістю. Боргові цінні папери нерезидентів відображені в консолідованому звіті про фінансовий стан за справедливою вартістю. Справедлива вартість цих цінних паперів визначається на підставі котирувань на активному ринку. Справедлива вартість більшої частини цінних паперів України, що обліковуються за справедливою вартістю, визначалася на підставі даних щодо котирувань на ринку, що не є активним (станом на 31 грудня 2014 року справедлива вартість більшої частини цінних паперів України, що обліковуються за справедливою вартістю, визначалася на підставі даних щодо котирувань на ринку, що не є активним).

Національний банк визначив, що справедлива вартість певних фінансових активів і зобов'язань суттєво не відрізняється від їх балансової вартості. До цих фінансових активів і зобов'язань належать кошти та депозити в іноземній валюті, авуари в СПЗ та внески в рахунок квоти МВФ, інші фінансові активи, банкноти та монети в обігу, кошти банків, кошти державних та інших установ, депозитні сертифікати Національного банку та зобов'язання перед МВФ, інші фінансові зобов'язання.

Справедливу вартість тих фінансових активів і зобов'язань, для яких немає активного ринку, Національний банк розраховував за методом дисконтування грошових потоків. Зазначена модель ураховує майбутні процентні платежі та погашення основної суми заборгованості, строки погашення та ставку дисконтування.

36 Справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань (продовження)

Справедливу вартість цінних паперів України, для яких немає активного ринку, Національний банк визначав на підставі дохідного підходу та:

для державних облігацій України – вхідних даних 2-го рівня (спот-ставок, розрахованих на основі кривої безкупонної дохідності, яка побудована за даними фактично укладених та виконаних договорів з ОВДП із застосуванням параметричної моделі Нельсона-Сігела);

для облігації інших державних установ – вхідних даних 2-го рівня (спот-ставок, розрахованих на основі кривої безкупонної дохідності, яка побудована за даними фактично укладених та виконаних договорів з ОВДП із застосуванням параметричної моделі Нельсона-Сігела), та 3-го рівня (премії за ризик цінних паперів порівняно з ризиком ОВДП, яка визначена з використанням експертних суджень на рівні 100 базисних пунктів, що враховує наявність гарантій уряду для цих цінних паперів).

Як ставка дисконтування для визначення справедливої вартості внутрішнього державного боргу в національній валюті використовувалася середньозважена ставка Національного банку за всіма інструментами рефінансування.

Як ставка дисконтування для визначення справедливої вартості кредитів, наданих банкам та іншим позичальникам, використовувалася ринкова ставка (облікова ставка Національного банку) плюс 1,5% на дату розрахунку.

Використані ставки дисконтування були такими:

	2015	2014
	Ставка дисконтування, у % річних	Ставка дисконтування, у % річних
Цінні папери України в національній валюті:		
облігації внутрішньої державної позики	11,05 – 20,72	13,89 – 27,04
облігації інших державних установ	18,52 – 21,48	14,05 – 29,49
Внутрішній державний борг у національній валюті (1994 – 1996 роки)	25,22	15,57
Кредити банкам та іншим позичальникам	23,5	14,00 – 21,00

У нижченаведеній таблиці подано балансову та оцінку справедливої вартості фінансових активів, які не відображаються в консолідованому звіті про фінансовий стан Національного банку за їх справедливою вартістю:

	2015		2014	
	Балансова вартість	Розрахункова справедлива вартість	(у мільйонах гривень)	
	Балансова вартість	Розрахункова справедлива вартість	Балансова вартість	Розрахункова справедлива вартість
Цінні папери України в національній валюті:				
облігації внутрішньої державної позики	397 824	394 795	311 565	304 121
облігації інших державних установ	2 265	2 085	5 052	4 809
в іноземній валюті:				
ОЗДП, номіновані в доларах США	–	–	1 932	1 330
ОЗДП, номіновані в євро	–	–	1 544	1 053
Усього цінних паперів України, які не відображаються за справедливою вартістю	400 089	396 880	320 093	311 313
Внутрішній державний борг	2 091	1 014	2 180	1 431
Кредити банкам та іншим позичальникам	65 236	61 705	81 573	78 673

36 Справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань (продовження)

Беручи до уваги, що розрахунки оціночної справедливої вартості ґрунтуються на певних припущеннях, слід урахувувати те, що надана інформація може не повністю відображати вартість, яка може бути реалізована.

Справедлива вартість фінансових інструментів за рівнями її оцінки розподілялася таким чином:

	2015			2014		
	Рівень 1	Рівень 2	Рівень 3	Рівень 1	Рівень 2	Рівень 3
<i>(у мільйонах гривень)</i>						
Активи, які оцінені за справедливою вартістю:						
Кошти та депозити в іноземній валюті (ф'ючерси)	11	–	–	7	–	–
Цінні папери нерезидентів, які обліковуються за справедливою вартістю	171 489	–	121	87 997	–	121
Цінні папери України, що обліковуються за справедливою вартістю: у національній валюті						
облігації внутрішньої державної позики в іноземній валюті	–	1 260	–	–	9 254	–
облігації внутрішньої державної позики, номіновані в доларах США	–	765	–	–	1 427	–
ОЗДП, номіновані в доларах США	1 982	–	–	–	–	–
державні деривативи	418	–	–	–	–	–
Активи, справедлива вартість яких розкривається:						
Цінні папери України в національній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики	–	394 795	–	–	32 802	271 319
облігації інших державних установ	–	–	2 085	–	2 763	2 046
в іноземній валюті:						
ОЗДП, номіновані в доларах США	–	–	–	1 330	–	–
ОЗДП, номіновані в євро	–	–	–	1 053	–	–
Внутрішній державний борг	–	–	1 014	–	–	1 431
Кредити банкам та іншим позичальникам	–	–	61 705	–	–	78 673

У 2015 році не відбувалося суттєвих переведень фінансових інструментів між першим і другим рівнями оцінки справедливої вартості. Національний банк вважає переведення між рівнями справедливої вартості такими, що відбулися, станом на кінець звітного періоду.

За фінансовими інструментами, що оцінюються на дату звітності за справедливою вартістю та включені до третього рівня оцінки справедливої вартості, протягом 2015 та 2014 років не відбувалося змін у балансовій вартості, а також не визнавалося жодних доходів або витрат. Зміна елементів вхідних даних до обґрунтовано можливих альтернативних припущень не мала би суттєвого впливу на справедливую вартість таких інструментів станом на 31 грудня 2015 та 2014 років.

37 Подання фінансових інструментів за категоріями оцінки

Відповідно до МСФЗ 9 “Фінансові інструменти” Національний банк відносить свої фінансові активи до таких категорій: за справедливою вартістю та амортизованою собівартістю.

Усі фінансові зобов’язання Національного банку відображаються за амортизованою собівартістю.

Станом на 31 грудня 2015 року фінансові активи розподілялися за категоріями оцінки таким чином:

	Активи, що обліковуються за справедливою вартістю	Активи, що обліковуються за амортизованою собівартістю	Усього
			<i>(у мільйонах гривень)</i>
Фінансові активи			
Кошти та депозити в іноземній валюті	11	126 252	126 263
Цінні папери нерезидентів	171 610	–	171 610
Авуари в СПЗ	–	212	212
Цінні папери України	4 425	400 089	404 514
Кредити банкам та іншим позичальникам	–	65 236	65 236
Внутрішній державний борг	–	2 091	2 091
Внески в рахунок квоти МВФ	–	45 631	45 631
Інші фінансові активи	1 467	475	1 942
Усього фінансових активів	177 513	639 986	817 499

Станом на 31 грудня 2014 року фінансові активи розподілялися за категоріями оцінки таким чином:

	Активи, що обліковуються за справедливою вартістю	Активи, що обліковуються за амортизованою собівартістю	Усього
			<i>(у мільйонах гривень)</i>
Фінансові активи			
Кошти та депозити в іноземній валюті	7	17 331	17 338
Цінні папери нерезидентів	88 118	–	88 118
Авуари в СПЗ	–	59	59
Цінні папери України	10 681	320 093	330 774
Кредити банкам та іншим позичальникам	–	81 573	81 573
Внутрішній державний борг	–	2 180	2 180
Внески в рахунок квоти МВФ	–	31 344	31 344
Інші фінансові активи	–	963	963
Усього фінансових активів	98 806	453 543	552 349

38 Операції зі зв’язаними сторонами

Для складання цієї консолідованої фінансової звітності сторони вважаються зв’язаними, якщо вони перебувають під спільним контролем або якщо одна з них має змогу контролювати іншу чи може мати суттєвий вплив на іншу сторону під час прийняття фінансових та управлінських рішень, як зазначено в МСБО 24 “Розкриття інформації про зв’язані сторони”. Під час розгляду всіх відносин, що можуть виникати між зв’язаними сторонами, увага приділяється суті цих відносин, а не лише їх юридичній формі. До зв’язаних сторін Національного банку належать Уряд України, організації, які перебувають під контролем держави, провідний управлінський персонал тощо.

38 Операції зі зв'язаними сторонами (продовження)

Національний банк під час своєї діяльності здійснює операції зі зв'язаними сторонами. У цій примітці наводяться тільки суттєві операції зі зв'язаними сторонами. Нижче зазначено залишки за цими операціями на кінець року:

	Примітки	2015			2014		
		Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші зв'язані сторони	Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші зв'язані сторони
							<i>(у мільйонах гривень)</i>
Цінні папери України	8	404 514	–	–	330 774	–	–
Кредити банкам та іншим позичальникам		25 206	–	–	34 889	–	–
Кредити Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	9	9 700	–	–	10 200	–	–
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам		(4 174)	–	–	(4 843)	–	–
Внутрішній державний борг	10	2 091	–	–	2 180	–	–
Інші активи		8	66	–	72	95	–
Кошти банків		7 322	–	–	5 164	–	–
Кошти державних та інших установ		42 546	352	5	13 572	180	5
Кошти Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	15	8 344	–	–	819	–	–
Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до бюджету	20	38 164	–	–	61 803	–	–
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком		31 748	–	–	–	–	–
Інші зобов'язання		5	–	–	5	–	–

До інших зв'язаних сторін включено залишки на рахунку Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку.

Умови вищезазначених операцій були такими:

за довгостроковими кредитами державним банкам (які включено до кредитів банкам та іншим позичальникам у вищенаведеній таблиці) станом на 31 грудня 2015 року була встановлена процентна ставка від 7,00% до 21,50% (станом на 31 грудня 2014 року – від 7,00% до 16,00%); ці кредити підлягають погашенню в термін від 1 до 5 років (станом на 31 грудня 2014 року – від 1 до 2 років);

за кредитами, наданими Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, станом на 31 грудня 2015 року була встановлена процентна ставка 12,5 %;

за коштами державних та інших установ відсотки не нараховуються;

за коштами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб станом на 31 грудня 2015 року була встановлена процентна ставка 5,75% (станом на 31 грудня 2014 року – 5,04%);

за короткостроковими кредитами державним банкам станом на 31 грудня 2015 року операції не проводилися (станом на 31 грудня 2014 року – за операціями прямого репо з державними облігаціями України розрахунковий розмір процентної ставки встановлено від 18,40% до 19,50%);

кредити рефінансування шляхом проведення тендерів станом на 31 грудня 2015 року не надавалися (станом на 31 грудня 2014 року за кредитами рефінансування, наданими шляхом проведення тендерів була встановлена процентна ставка від 10,00% до 19,50%);

за залишками коштів обов'язкових резервів, що перераховані державними банками на кореспондентський рахунок у Національному банку відсотки не нараховуються (примітка 14) (які включено до коштів банків у вищенаведеній таблиці) (станом на 31 грудня 2014 року за залишками коштів обов'язкових резервів, що перераховані державними банками на окремий рахунок у Національному банку була встановлена процентна ставка 4,20%).

38 Операції зі зв'язаними сторонами (продовження)

Умови операцій із внутрішнім державним боргом та цінними паперами України розкрито у відповідних примітках.

У нижченаведеній таблиці зазначено статті доходів і витрат за операціями зі зв'язаними сторонами:

	2015			2014		
	Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші зв'язані сторони	Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші зв'язані сторони
	<i>(у мільйонах гривень)</i>					
Процентні доходи	54 094	–	–	30 576	–	–
Процентні витрати	(1 795)	–	–	(95)	–	–
Комісійні доходи	142	–	–	201	–	–
Інші доходи	22	4	–	90	3	–
Витрати на утримання персоналу	–	–	36	–	–	157
Інші витрати	(46)	(28)	–	(40)	(3)	–
Чисте (зменшення)/ збільшення резервів	(669)	–	–	580	–	–

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” послуги для Державного казначейства України надаються Національним банком безоплатно.

У 2015 році короткострокові виплати (заробітна плата) провідному управлінському персоналу становили 11,9 мільйона гривень (у 2014 році – 12,9 мільйона гривень). Сальдо заборгованості за виданими управлінському персоналу кредитами станом на 31 грудня 2015 року становить 1 мільйон гривень (станом на 31 грудня 2014 року – 1 мільйон гривень). Ці кредити є непростроченими і незнеціненими.

39 Вибуття дочірніх компаній

У березні 2015 році відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 березня 2015 року № 247-р “Про передачу Міністерству інформаційної політики повноважень з управління корпоративними правами держави щодо товариства з обмеженою відповідальністю “Банківське телебачення” повноваження з управління корпоративними правами держави щодо ТОВ “Банківське телебачення” безоплатно передано Міністерству інформаційної політики.

У вересні 2015 року відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2015 року № 666-р “Про передачу цілісних майнових комплексів вищих навчальних закладів до сфери управління Міністерства освіти і науки” Національний банк безоплатно передав до сфери управління Міністерства освіти і науки Українську Академію банківської справи (м. Суми) та Університет банківської справи (м. Київ).

Активи та зобов'язання дочірніх компаній на дату вибуття подані таким чином:

	Суми, визнані станом на дату вибуття <i>(у мільйонах гривень)</i>		
	ТОВ “Банківське телебачення”	Академія банківської справи (м. Суми) та Університету банківської справи (м. Київ)	Усього
Активи			
Основні засоби та нематеріальні активи	39	802	841
Інші активи	25	51	76
Зобов'язання	(2)	(989)	(991)
Чисті активи, які вибули	62	(136)	(74)

39 Вибуття дочірніх компаній (продовження)

Вартість основних засобів та нематеріальних активів не включає коригування амортизації в сумі 5 мільйонів гривень, що здійснювалася з метою приведення у відповідність до облікової політики Національного банку (примітка 12).

До суми інших зобов'язань включена сума внутрішньогрупових зобов'язань перед Національним банком у сумі 958 мільйонів гривень, яка вибула у зв'язку із безоплатним передаванням в управління іншого розпорядника державних коштів.

Суми доходів та витрат, грошових коштів та їх еквівалентів та руху грошових коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності дочірніх компаній Національного банку, які вибули, не є суттєвими за відповідні періоди 2015 року.

Результат від вибуття дочірніх компаній склав 879 мільйонів гривень та був визнаний у капіталі Національного банку як зміна Загальних та інших резервів.

40 Розкриття значних сум за статтями активів і зобов'язань

Станом на 31 грудня 2015 року 51% (станом на 31 грудня 2014 року – 61%) від загальної суми консолідованих активів Національного банку (за винятком квоти МВФ) становила заборгованість Уряду України за наданими кредитами та державними цінними паперами України, 12% (станом на 31 грудня 2014 року – 7%) становили купонні облігації уряду США, 3% (станом на 31 грудня 2014 року – 3%) – купонні облігації уряду Великобританії та інших держав ЄС та 8% (станом на 31 грудня 2014 року – 15%) – кредити, надані українським банкам та іншим позичальникам.

Станом на 31 грудня 2015 року 45% (станом на 31 грудня 2014 року – 65%) від загальної суми консолідованих зобов'язань (за винятком векселів на користь МВФ зі сплати внеску в рахунок квоти) становили банкноти та монети в обігу, 5% (станом на 31 грудня 2014 року – 6%) – кошти банків, 5% (станом на 31 грудня 2014 року – 0%) – кредити отримані, 19% (станом на 31 грудня 2014 року – 7%) – зобов'язання перед МВФ за винятком векселів на користь МВФ зі сплати внеску в рахунок квоти.

41 Події, що відбулися після звітної дати

У лютому 2016 року Україна збільшила квоту в Міжнародному валютному фонді на 639,8 мільйона СПЗ – до 2 011,8 мільйона СПЗ.

8 квітня 2016 року
м. Київ, Україна